

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra biologie a environmentálních studií

HIV - znalosti a informovanost žáků
na 2. stupni ZŠ a SŠ

Diplomová práce

Autor: Bc. Michaela Hvězdová

Vedoucí diplomové práce: RNDr. Lenka Pavlasová, Ph.D.

Praha 2013

Abstrakt

Předmětem práce a jejím cílem je zjistit úroveň znalostí žáků a studentů základních a středních škol z okolí Rakovníka. Práce se skládá z části teoretické a praktické. První část shrnuje veškeré dosavadní přístupné poznatky o HIV/AIDS. Také jsou zde zpracovány pedagogické dokumenty závazné pro jednotlivé typy škol. Velká část praktické části je věnována výsledkům dotazníkového šetření mezi žáky a studenty. Dále je zde uveden průběh pedagogického pozorování. Následná diskuse porovnává výsledky žáků a studentů z Rakovníka s výsledky žáků obsažených v jiných studiích. Vzhledem k výsledkům jsou v diskusi zdůrazněny preventivní činnosti jednotlivých organizací, které jsou zmíněné v teoretické části.

Klíčová slova

HIV, AIDS, prevence, vzdělání, neziskové organizace

Abstract

HIV – the knowledge and awareness of students on the primary school and secondary school

The subject of the thesis and aims is to determine the level of knowledge of pupils and students in primary and secondary schools from around Rakovník. The thesis consists of a theoretical and practical part. The first part summarizes all accessible knowledge about HIV / AIDS. There are also processed educational documents binding for different types of schools. A large part of the practical part is devoted to the results of a questionnaire survey among pupils and students. It also shows the course teacher observation. Subsequent discussion compares results of pupils and students from Rakovnícko with results of pupils included in other studies. Given the results are in the discussion highlighted preventive activities of organizations that are mentioned in the theoretical part.

Keywords

HIV, AIDS, prevention, education, nonprofit organizations

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně pod vedením RNDr. Lenky Pavlasové, Ph.D. s vyznačením všech použitých pramenů a spoluautorství. Souhlasím se zveřejněním diplomové práce podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, ve znění pozdějších předpisů.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Souhlasím s uložením své diplomové práce v databázi Theses.

V Praze dne

podpis:

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat lidem, kteří se podíleli na vzniku této práce. Především děkuji vedoucí práce RNDr. Lence Pavlasové za vstřícnost, všestrannou pomoc, cenné připomínky, hodnotné rady, poskytnuté konzultace a za odborné vedení během mé práce. Ráda bych poděkovala ředitelům základních a středních škol na Rakovnicku, kteří mě ochotně nechali provést dotazníkové šetření na jejich školách. Dále bych chtěla poděkovat panu Liboru Matulovi za umožnění navštívení besedy v Domě Světla a za mnoho velice cenných informací. V neposlední řadě děkuji své rodině za pomoc a porozumění, které mi poskytovala v průběhu celého studia.

Obsah

1 Úvod	9
2 Virus HIV.....	10
2.2 Popis viru.....	10
2.3 Životní cyklus viru	11
2.4 Charakteristika T-lymfocytů.....	12
2.5 Přenos viru HIV	12
2.6 Testy na HIV	14
2.7 Fáze onemocnění po nákaze HIV	16
2.7.1 Nejfrekventovanější nemoci.....	17
2.8 Léčba HIV/AIDS	19
3 Rámcové vzdělávací programy a školní vzdělávací programy.....	19
3.1 Sexuálně přenosné choroby a Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání	20
3.1.1 Školní vzdělávací program 1. Základní školy v Rakovníku	22
3.1.2 Školní vzdělávací program 2. Základní školy v Rakovníku	23
3.1.3 Školní vzdělávací program 3. Základní školy v Rakovníku	23
3.1.4 Školní vzdělávací program Základní školy a Mateřské školy v Lubné	24
3.2 Sexuálně přenosné choroby a Rámcový vzdělávací program pro gymnázia (RVP G)	26
3.2.1 Školní vzdělávací program Gymnázia Zikmunda Wintra v Rakovníku (GZWR)	27
3.3 Sexuálně přenosné choroby a Rámcový vzdělávací program pro Střední odborné vzdělávání	28
3.3.1 Školní vzdělávací program Masarykovy obchodní akademie v Rakovníku	29
3.3.2 Školní vzdělávací program Ekonomického lycea Rakovník.....	30
3.3.3 Školní vzdělávací program Střední zemědělské školy Rakovník.....	30
4 Společnosti, zabývající se preventivními programy v České republice	32
4.1 Národní program boje proti AIDS v České republice.....	32
4.2 Česká společnost AIDS pomoc, o. s.	33
4.3 Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu.....	33
4.4 Organizace Jihočeská Lambda	34

4.5 ACET ČR, o. s.	34
4.6 Pražské centrum primární prevence	35
5 Metody výzkumu.....	36
5.1 Dotazníkové šetření.....	36
5.1.1 Cíle dotazníkového šetření	36
5.1.2 Výzkumné otázky	37
5.1.3 Metoda sběru a zpracování dat	37
5.1.4 Charakteristika vzorku	38
5.2 Pedagogické pozorování	39
6 Výsledky dotazníkového šetření	42
6.1 Znalosti žáků základních škol.....	42
6.1.1 Význam zkratky HIV	42
6.1.2 Význam zkratky AIDS	44
6.1.3 Způsob přenosu HIV	46
6.1.4 Vyléčitelnost AIDS	48
6.1.5 Znalosti o existenci očkování proti HIV	49
6.1.6 Ochrana proti viru HIV hormonální antikoncepcí.....	50
6.1.7 Získávání informací o HIV.....	52
6.1.8 Přenos HIV domácími zvířaty	53
6.1.9 Přenos HIV bodavým a savým hmyzem	55
6.2 Znalosti studentů Gymnázia Zikmunda Wintra v Rakovníku	56
6.2.1 Vysvětlení pojmů HIV a AIDS.....	56
6.2.2 Způsoby přenosu HIV	57
6.2.3 Způsoby, kterými k přenosu viru HIV nedochází.....	58
6.2.4 Přenos viru HIV zvířaty	60
6.2.5 Rozvoj AIDS u HIV pozitivního člověka	61
6.2.6 Kontinent s největším počtem HIV pozitivních lidí	62
6.2.7 Evropský stát s největším počtem HIV pozitivních.....	62
6.2.8 Pravděpodobnost nákazy virem HIV	63
6.2.9 Znalosti o existenci očkování proti HIV	64
6.2.10 Možnost vyléčení se ze stádia AIDS.....	65
6.2.11 Zdroje informací o HIV/AIDS.....	65

6.2.12	Prevence proti nákaze HIV	66
6.3	Znalosti studentů Střední zemědělské školy v Rakovníku (SZEŠ)	68
6.3.1	Vysvětlení pojmů HIV a AIDS.....	68
6.3.2	Způsoby přenosu infekce.....	69
6.3.3	Způsoby, kterými k přenosu viru HIV nedochází.....	70
6.3.4	Přenos viru HIV zvířaty	71
6.3.5	Rozvoj AIDS u HIV pozitivního člověka	72
6.3.6	Kontinent s největším počtem HIV pozitivních lidí	73
6.3.7	Evropský stát s největším počtem HIV pozitivních.....	73
6.3.8	Pravděpodobnost nákazy virem HIV	74
6.3.9	Znalosti o existenci očkování proti HIV	75
6.3.10	Možnost vyléčení se ze stádia AIDS.....	75
6.3.11	Zdroje informací o HIV/AIDS.....	76
6.3.12	Prevence proti nákaze HIV	77
6.4	Znalosti studentů Masarykovy obchodní akademie v Rakovníku (MOA)	78
6.4.1	Vysvětlení pojmů HIV a AIDS.....	78
6.4.2	Způsoby přenosu infekce.....	79
6.4.3	Způsoby, kterými k přenosu viru HIV nedochází.....	80
6.4.4	Přenos viru HIV zvířaty	81
6.4.5	Rozvoj AIDS u HIV pozitivního člověka	83
6.4.6	Kontinent s největším počtem HIV pozitivních lidí	84
6.4.7	Evropský stát s největším počtem HIV pozitivních.....	84
6.4.8	Pravděpodobnost nákazy virem HIV	85
6.4.9	Znalosti o existenci očkování proti HIV	86
6.4.10	Možnost vyléčení se ze stádia AIDS.....	87
6.4.11	Zdroje informací o HIV/AIDS.....	87
6.4.12	Prevence proti nákaze HIV	88
7	Výsledky pedagogického pozorování.....	90
8	Diskuse	90
9	Závěr.....	103
10	Seznam použité literatury	104
11	Přílohy:.....	110

1 Úvod

HIV a AIDS stále představují jednu z nejzávažnějších onemocnění pro člověka a netýkají se jen určitých skupin lidí, ale každého z nás. Přesto je tomuto tématu dle mého názoru na školách věnováno méně času, než by mělo. Ve své diplomové práci vycházím z mé již dříve napsané bakalářské práce z roku 2011 a teoretické poznatky jsou doplněné o dotazníkové šetření zaměřené na informovanost studentů o HIV a AIDS. Toto šetření probíhalo na základních a středních školách na Rakovnicku. Práce je členěna na 9 kapitol. V jedné kapitole diplomové práce je uvedeno shrnutí teoretických poznatků získaných při psaní bakalářské práce a jejich doplnění. V další kapitole je výtah Rámcových vzdělávacích programů (RVP) a ze Školních vzdělávacích programů (ŠVP) příslušných škol, kde probíhalo dotazníkové šetření. V poslední kapitole teoretické části jsou uvedeny stručné popisy neziskových organizací, které se prevencí v oblasti nejen HIV a AIDS zabývají. Na začátku praktické části jsou uvedeny metody výzkumu. Jednalo se o již zmíněné dotazníkové šetření a o pedagogické pozorování tematické besedy. Výsledky žáků základních škol jsou zpracovány dohromady a výsledky studentů středních škol jsou porovnávány podle typu střední školy, kterou navštěvují. Okomentované výsledky jsou v následující kapitole Diskuse, kde uvádím i komentář k pedagogickému pozorování a význam takových besed pro výuku a pro žáky. Bylo pro mne velice přínosné osobně distribuovat dotazníky a po jejich vyplnění se se žáky na toto téma bavit. Bylo pozoruhodné zjišťovat, kolik mylných informací v dnešní době stále mezi žáky a studenty panuje. V závěrečné kapitole jsou shrnuty odpovědi na výzkumné otázky.

Cílem práce je krátce shrnout již dříve získané teoretické poznatky, ale hlavně, získat informace o tom, jak probíhá výuka o HIV/AIDS a kolik informací si žáci odnášejí. Zajímalo mne také, do jaké míry mají žáci mylné informace a představy o této chorobě. Ve své diplomové práci vycházím z knižních i z elektronických zdrojů. Elektronické zdroje jsem využívala především pro doplnění zajímavostí, či při psaní kapitol o RVP a ŠVP.

2 Virus HIV

Virus HIV (Human Immunodeficiency Virus = virus lidského imunodeficitu) je jak již název vypovídá virus, který napadá člověka. První zmínky o tomto viru jsou z roku 1981 z Los Angeles od dr. Michaela Gottlieba. Původce onemocnění, jež popsal dr. Gottlieb, byl objeven v roce 1983. Nicméně neznámá to, že by se do té doby virus HIV na Zemi nevyskytoval. Přesné místo ani období kdy se tento virus poprvé objevil, nejsou známé. Stejně tak vědci přesně neví, ani kdy se virus HIV stal přenosným z člověka na člověka. Přibližně se jedná o oblast státu Zaire v oblasti střední Afriky (webové stránky Reuters, 2013). Jako původce viru HIV je označován jemu velice podobný virus SIV (virus opičí imunodeficiency), který opět podle názvu napadá primáty (webové stránky Národního programu boje proti AIDS v České republice, Státní zdravotní ústav, 2013).

Virus HIV se velice rychle rozšířil po celém světě. Bylo to umožněno především díky snadnému cestování lidí na velké vzdálenosti. Na konci roku 1981 byl počet lidí s diagnostikovaným HIV 150 a v průběhu posledních 32 let se počet nakažených na světě zvýšil na konci roku 2010 na 34 milionů! Doposud podle statistik světové organizace UNAIDS (společný program mezinárodních organizací např. OSN, UNICEF, WHO, UNESCO) zemřelo na následky HIV nákazy a na ni navazující AIDS (Acquired Immune Deficiency Syndrome = syndrom získaného selhání imunity) v posledních deseti letech každý rok zhruba 1,8 až 2 miliony lidí. Počet mrtvých se rok od roku velice mírně snižuje (podle UNAIDS).

2.2 Popis viru

Systematicky je virus HIV řazen do rodu Lentivirus. Lentiviry se vyznačují dlouhou inkubační dobou, jsou schopné přenášet velkou část své genetické informace do jádra hostitelské buňky. Zde zabudují svou genetickou informaci do genetické informace hostitele a následně se začnou replikovat. Procesu replikace jsou lentiviry schopny i v nedělící se buňce. Vedle viru HIV patří do skupiny lentivirů i již zmíněný virus SIV (podle Národního programu boje proti AIDS v ČR). Rod Lentivirus náleží do podčeledi Orthoretrovirinae a čeledi Retroviridae. Retroviry jsou viry, jejichž nukleovou kyselinou je jednovláknová ribonukleová kyselina. Další podstatnou vlastností retrovirů

je to, že jsou schopné v hostitelské buňce převést svoji genetickou informaci z RNA

Human Immunodeficiency Virus (HIV) Anatomy

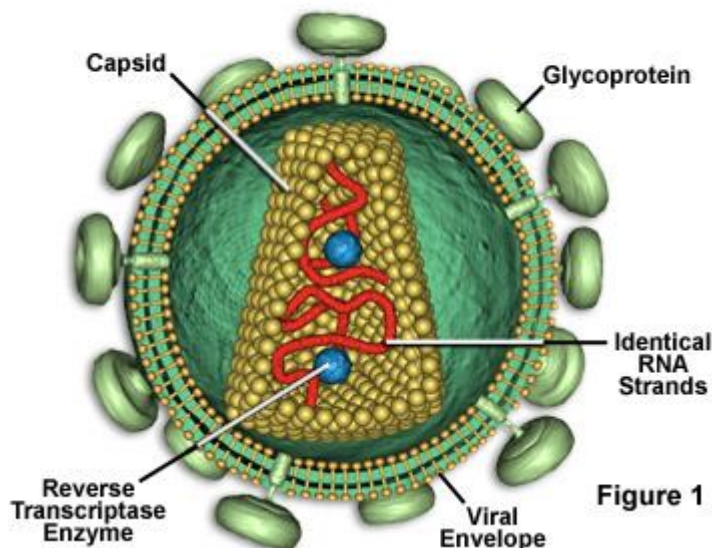

Figure 1

Obrázek 1. Struktura viru HIV (převzato z <http://micro.magnet.fsu.edu/>)

Legenda: Capsid – bílkovinný obal
Glycoprotein – glykoprotein
Identical RNA Strands – identická vlákna RNA
Viral Envelope – obal viru
Reverse Transcriptase Enzyme – enzym reverzní transkriptáza

do DNA. Ta je následně zabudována do DNA hostitele.

K tomu jsou zapotřebí enzymy, které se nacházejí uvnitř viru spolu s nukleovou kyselinou. Ty nejdůležitější enzymy jsou reverzní transkriptáza pro přepis RNA na DNA, DNA polymeráza a integráza pro zabudování DNA viru do DNA hostitele.

Částice viru má kulovitý tvar o průměru 110nm. Na povrchu má lipoidální obal, z něhož vyčnívají do okolí kyjovité výběžky z glykoproteinu, viz obrázek 1. Ty slouží

k přichycení viru na cílovou buňku. Pod lipoidálním obalem je vrstva bílkovinného proteinu, který kryje jádro viru. V jádře se nachází dvě totožné jednovláknité molekuly ribonukleové kyseliny a již zmíněné enzymy (Dvořák 1992).

2.3 Životní cyklus viru

Po proniknutí do krve člověka se virus váže na CD4 pozitivní T4 lymfocyt. Na povrchu lymfocytů T4 se nachází glykoprotein CD4, proto CD4 pozitivní. Na tento glykoprotein se virus váže svými kyjovitými výběžky. Po vstupu do buňky se rozpadá bílkovinný obal. Poté začne reverzní transkriptáza přepisovat virovou RNA na DNA. Tato virová DNA neboli provirus je následně pomocí dalšího enzymu integrázy začleněna do chromozomu hostitelské buňky. Podle této provirové DNA se později začínají tvořit molekuly RNA, které jsou naprosto totožné s původní molekulou RNA. Ihned poté, co vzniknou molekuly virové RNA, se v buňce začnou tvořit i bílkoviny a enzymy

potřebné pro kompletní virovou částici. Ty následně opouštějí hostitelskou buňku pučením a napadají další T4 lymfocyty (Connor a Kingmanová 1991).

2.4 Charakteristika T-lymfocytů

Vedle glykoproteinu CD4 mají jiné T-lymfocyty na povrchu glykoprotein s označením CD8. T-lymfocyty zajišťují spolu s B-lymfocyty získanou imunitu. Dozrávají v brzlíku (thymus) kam putují z kostní dřeně. Existují dva základní druhy T lymfocytů: pomocné a cytotoxické. Pomocné T-lymfocyty produkují cytokiny. To jsou látky bílkovinné povahy, které se uplatňují při regulaci buněčného růstu, množení či aktivaci buněk, podílejí se na vzniku horečky nebo nechutenství při některých chorobách. Cytotoxické T-lymfocyty produkují toxiny přímo zaměřené na buňky napadené virem či nádorové buňky. Tyto toxiny vyvolají v buňkách mimo jiné i apoptózu (Ferenčík 2005).

2.5 Přenos viru HIV

Virus HIV se přenáší pouze čtyřmi způsoby: nechráněný pohlavní styk s nakaženou osobou, společné užívání jehel a injekčních stříkaček s nakaženou osobou, přenos z HIV pozitivní matky na dítě v průběhu těhotenství, při porodu či přes mateřské mléko a transfuzi. Žádnými jinými způsoby (podání ruky, políbení na tvář, objímání, sdílení společné domácnosti) se virus HIV nepřenáší. Sliny HIV pozitivního sice mohou obsahovat HIV virus, ale ve velmi malém množství. Navíc jsou ve slinách obsaženy látky, které virus ničí. Nepřenáší se ani hmyzem, ani žádná jiná zvířata tento virus nepřenášejí (podle Národního programu boje proti AIDS v ČR). Virus se přenáší při nechráněném vaginálním, análním i orálním styku heterosexuálních i homosexuálních jedinců. K tomu, aby se člověk virem HIV nakazil, stačí i jediný pohlavní styk. Nejvyšší riziko přenosu představuje styk anální, jelikož sliznice je v análním otvoru mnohem slabší a snáze zranitelnější, než sliznice vaginální (Holub 1993). Nechráněný je takový styk, kdy není použit latexový prezervativ (kondom). Z důvodu velké poréznosti není doporučeno používat prezervativy z přírodních materiálů (ovčí střívka). Též lubrikanty na bázi oleje by se neměly používat, jelikož by mohly prezervativ poškodit. Riziko nákazy stoupá s počtem partnerů. Je větší pravděpodobnost, že se nakazí žena od muže než naopak, jelikož při pohlavním styku se do jejího těla dostane

mnohem větší množství viru ve spermatu, než jaké množství by se dostalo do těla muže přes poševní sekret (Johnson 1993).

Přenos viru HIV společným používáním jehel, stříkaček, případně roztoku drogy se týká injekčních uživatelů drog. Pokud dané nástroje použije osoba s HIV, zůstanou uvnitř jehly i stříkačky drobné kapičky infikované krve. Poté co infikované věci použije zdravý narkoman, vstříkne si do těla i tuto nakaženou krev. Jedná se sice o malé množství, ale když člověk toto provádí několikrát denně, vpraví si do těla postupně vcelku vysokou dávku viru. Na stejném principu je možný také přenos viru při tetování či propichování uší, kde by používané nástroje měly být vždy desinfikovány (Connor a Kingmanová 1991).

K přenosu z matky na dítě může dojít během těhotenství přes placentu (antenatálně) nebo během porodu krví. Ke zmenšení pravděpodobnosti přenosu viru na dítě během porodu je HIV pozitivním matkám prováděn císařský řez. Dítě každé HIV pozitivní ženy dostává ihned po porodu antiretrovirotika. Po porodu se ženám nedoporučuje kojit, jelikož je zde i možnost přenosu viru mateřským mlékem. Navzdory tomu se ženám v oblasti subsaharské Afriky doporučuje kojit, jelikož je zde tak špatná hospodářská situace, že by děti zemřely hladem. Pravděpodobnost, že dítě HIV pozitivní ženy bude také HIV pozitivní, se velkou měrou snižuje, pokud žena ví, že má v sobě tento virus a podstupuje léčbu. V takovém případě je pravděpodobnost přenosu 5% - 8%. V případě, že se žena neléčí, je to 20% - 30% (Connor a Kingmanová 1991). Těhotné ženy se povinně vyšetřují na HIV protilátky jako součást vyšetření v průběhu těhotenství. Dle současně platné legislativy (podle zákona: 258/2000 Sb., § 71) lze provést test na HIV u gravidní ženy i bez souhlasu, a to s ohledem na zájem nenarozeného dítěte.

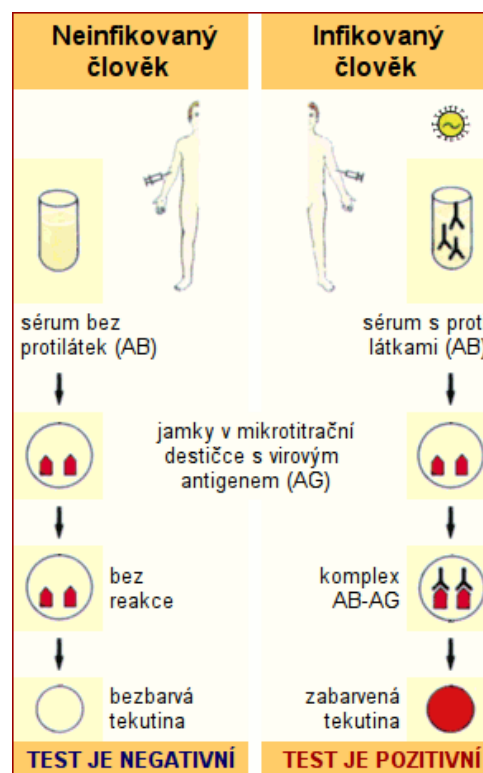
Do roku 1985 bylo velké riziko nákazy i krví a krevními deriváty, především během transfuzí. V tomto roce byly vyvinuty testy na přítomnost protilátek proti viru HIV. Od června roku 1987 se i v České republice povinně testuje veškerá krev a krevní deriváty. Výjimečně může i dnes dojít k přenosu viru HIV krví navzdory přísným bezpečnostním opatřením. Toto se může stát, pokud byl dárce nakažen v krátké době před tím, než šel darovat krev a test na protilátky tedy vyjde negativní. Protilátky

se totiž v těle člověka ještě nestihly vytvořit. Toto riziko je však velice malé, přibližně 1 : 200 000 (Connor a Kingmanová 1991).

2.6 Testy na HIV

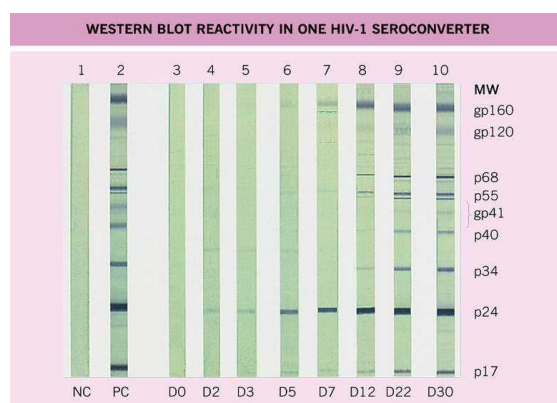
Přítomnost viru HIV v těle člověka se zjišťuje z krve. V krvi člověka se prokazují nejčastěji protilátky proti viru HIV, virová RNA nebo i virus samotný. Pokud se zjišťuje přítomnost protilátek proti viru, jedná se o nepřímé prokázání infekce. Pokud se prokazují samotné virové částice, jedná se o přímé prokázání infekce. První testy byly vyvinuty v roce 1985 a zjišťovaly pouze přítomnost protilátek. Primárně byl tento test používán k testování dárců krve, aby došlo k maximálnímu snížení pravděpodobnosti přenosu infekce během operací a transfuzí. Dnes jsou testování na přítomnost protilátek podle zákona 258/200 Sb. O ochraně veřejného zdraví povinně všichni dárce krve a jiného biologického materiálu a také i všechny těhotné ženy. Ostatní lidé se také mohou nechat otestovat. Testování se v žádném případě neprovádí na hematologicko-transfuzních odděleních každé nemocnice. Seznam míst, kam může člověk přijít je uvedený na internetových stránkách Národního programu boje proti AIDS v České republice (<http://www.aids-hiv.cz/aids/kam-na-test.html>). V každém ze čtrnácti krajů České republiky se nachází minimálně jedno místo, kde se testy provádějí. Testování je buď zdarma, nebo si jej člověk platí. Placené testování provádí většina zdravotních ústavů. U praktického lékaře také může člověk požádat, aby byla jeho krev vyšetřena na protilátky proti HIV, toto vyšetření následně hradí příslušná pojišťovna (podle Národního programu boje proti AIDS v České republice). Dále může být anonymní nebo ne. Pokud je vyšetření bezplatné a člověk si přeje zůstat v anonymitě, platí toto testování stát. Do současnosti převládá používání testů na zjištění protilátek proti viru HIV v krvi. Pokud se člověk chce nechat otestovat, měl by tak učinit nejdříve za tři týdny (ideálně za dva měsíce) od rizikové události a do té doby se chovat maximálně bezpečně. Je to proto, že tvorba protilátek trvá minimálně tři týdny. Nejpozději se protilátky objeví v těle člověka do 18 měsíců od nakažení (Dvořák 1992). Období od nákazy po vytvoření protilátek v těle člověka se říká „imunologické (diagnostické) okno“. Takový člověk je podle testů HIV negativní, ale jeho krev již je infekční, protože obsahuje virové částice. Výsledek testu je buď negativní nebo pozitivní a jeho spolehlivost je téměř 100%ní. Výjimečně se může stát, že i test

infikované osoby vyjde negativní, ale to jen proto, že daný člověk šel na testování právě tehdy, kdy byl ve fázi tzv. imunologického okna. Existují dva základní typy testů na přítomnost protilátek v krvi a to jsou testy vyhledávací a potvrzující. Nejběžnějším testem na protilátky je test ELISA (enzyme-linked immunosorbent assay) viz obrázek 2. Tento test zjišťuje protilátky z krve člověka. Přesněji z krevního séra, které se připraví centrifugací sražené krve. Sérum se následně aplikuje na mikrodestičky, které obsahují v pryskyřici (opatření proti smývání) virový antigen. V případě přítomnosti protilátek v séru se tyto naváží na antigen na destičkách. Touto chemickou reakcí dojde k zbarvení. Intenzita tohoto zbarvení je tím silnější, čím větší množství protilátek je v séru obsaženo. Pokud

Obrázek 2. Zjednodušené schéma průběhu testu ELISA (převzato ze serveru AIDS – Fakta, naděje)

v séru žádné protilátky nejsou, roztok zůstane čirý bez známek zbarvení. V případě, že je výsledek prvního testu ELISA negativní, je člověk s konečnou platností označen za HIV negativního. Pokud je výsledek pozitivní, test se opakuje ze stejného vzorku krve. Pokud je tento druhý

Obrázek 3. Výsledek testu Western Blot (převzato z <http://www.hivinfosource.org/hivis/hivbasics/results/>)

výsledek pozitivní, je prováděn ještě další test Western Blot. Je-li druhý výsledek negativní, dělá se pro konečnou jistotu test ELISA potřetí (AIDS – Fakta, naděje, 1996). Spolehlivost testu ELISA je přes 99%. Test Western Blot je tzv. potvrzující test. Při testu Western Blot se opět pracuje s krevním sérem. Na začátku tohoto testu se nejprve pomocí elektroforézy rozdělí virové proteiny a v gelu se seřadí

do sloupce podle velikosti molekul. Gel je následně vložen na membránu s proužky z nitrocelulózy a působením elektrického proudu se virové proteiny naváží na tuto membránu, což způsobí ztemnění v dané oblasti membrány. Pomocí tohoto testu lze zjistit také konkrétní typ protilátek v těle člověka. Nejdříve se v těle vyskytují protilátky proti glykoproteinu, který je obsažen ve virovém obalu (gp41) a následně proti glykoproteinu ve virovém jádře (p24). Výsledky testu Western Blot znázorňuje obrázek 3. Pokud se na nitrocelulózovém proužku neobjeví žádné tmavé oblasti, je výsledek testu negativní. Přesnost testu Western Blot je 97,8 % (Connor a Kingmanová 1991). Podle přílohy č. 1 Postup diagnostiky AIDS je v případě neurčitého výsledku prováděn ještě soubor testů označených Plasma Viral Load. Skládá se z PCR metod (polymerázové řetězové reakce) a dalších testů zjišťujících množství viru v těle člověka. V České republice bývá tento test označován jako test virové nálože. Tyto testy zjišťující množství viru v těle jsou velice důležité pro vytvoření co nejučinnějšího plánu léčby. Proto se také tyto testy opakují v rámci povinných kontrol u lékaře a to minimálně jednou za dva měsíce (podle Americké akademie rodinných lékařů, 2012). Prozatím jediným schváleným testem, který jako vzorek k určení přítomnosti protilátek používá lidské sliny je OraQuick test. Je používán od roku 2004. Tampónek se slinami je vložen do speciálního přístroje, který detekuje protilátky po dvaceti minutách. Během tohoto testu je zdravotnický personál v maximálním bezpečí, jelikož nebyl zaznamenán přenos HIV mezi dvěma lidmi slinami. Všechny testy smí používat výhradně proškolení zaměstnanci zdravotnických zařízení a nikoli laická veřejnost.

2.7 Fáze onemocnění po nákaze HIV

Člověk se od třetího týdne po nakažení virem HIV nachází v bezpříznakovém období. Toto období trvá zhruba půl roku, ale je to individuální. V bezpříznakovém období se u poloviny nakažených projeví onemocnění připomínající chřipku, jako jsou bolest hlavy, horečka, zduření mízních uzlin, které samo odezní (Dvořák 1992). V těle probíhá rychlé množení virových částic a člověk aniž by například o své HIV pozitivitě věděl je přenašečem viru. Od ukončeného šestého měsíce následuje latentní období, které je opět individuálně dlouhé. U dětí, které se s HIV narodí, je toto období dlouhé od 3 do 5 let. U dospělých se tato doba liší podle toho, kdy se začali léčit, jaký je jejich životní styl, běžně člověk žije i více než 40 let (podle Národního programu boje proti

AIDS v České republice). HIV pozitivního netrápí závažné zdravotní komplikace, pozvolna se u něj snižuje počet T-lymfocytů a vystupuje jako přenašeč viru (Dvořák 1992). Třetí a poslední fáze po nakažení virem HIV je období rozvinutého AIDS. Opět je její trvání velice individuální, může trvat jen několik dní, ale i pár let. Počet T-lymfocytů je již jen $200/\text{mm}^3$, přičemž norma je $800 - 1200/\text{mm}^3$. Dochází k rozpadu imunitního systému člověka a ten je doprovázen různými chorobami, které zdravého člověka neohrožují, tzv. oportunními infekcemi. Tato fáze se ale nemusí rozvinout u každého HIV pozitivního člověka.

2.7.1 Nejfrekventovanější nemoci

Pneumocystová pneumonie tedy zápal plic způsobený prvokem *Pneumocystis carinii* se projevuje ztíženým dýcháním. Přenáší se kapénkami. Alveoly se ucpávají bílkovinnou hmotou eozinofilních granulocytů a plíce tak ztrácejí schopnost okysličovat krev (Jiří Beneš 2004 – 2008).

Toxoplazmóza je nemoc způsobená prvokem *Toxoplasma gondii*. Příznaky této nemoci jsou bolesti hlavy, poruchy hybnosti končetin, křeče až bezvědomí. Běžně se tento prvok vyskytuje u koček, ptáků, drobných savců a člověk se jím může nakazit při pozření jídla kontaminovaného výkaly nebo nedostatečně tepelně upraveného masa (Česká společnost AIDS pomoc).

Anální *herpes simplex*, tedy opar na genitáliích je jednou z rozšířených sexuálně přenosných nemocí. Postihuje muže i ženy, u mužů se vytváří na žaludu, předkožce a u homosexuálů praktikujících anální sex také na sliznici konečníku. U žen se tvoří na pokožce stydkých pysků (Connor a Kingmanová 1991). Nezřídka se též objeví pásový opar *herpes zoster* (podle společnosti Meditorial).

Tuberkulózu způsobující bakterie *Mycobacterium tuberculosis* též patří mezi závažná onemocnění postihující pacienty ve třetím stadiu onemocnění. Tuberkulóza je jednou z nejčastějších příčin úmrtí lidí s AIDS (podle WHO). Je to nemoc, která se šíří vzduchem. Její projevy závisí na stavu pacienta, ale téměř vždy se vyskytuje horečka, pocení, dušnost, vykašlávání krve, bolest na hrudi nebo ztráta hmotnosti v důsledku nechutenství. Zmíněné projevy představují pro silně oslabený organismus velkou zátěž,

kteřou často neunese a člověk umírá. Tuberkulóza se projeví na rentgenových snímcích, ale je potřeba infekci potvrdit dalšími testy. Je důležité určit konkrétní kmen bakterie, jelikož některé jsou vůči mnohým lékům rezistentní (podle WHO).

Pomalů se rozvíjející onemocnění u lidí s AIDS je kryptokoková meningitida – zánět mozkových blan, může se objevit i forma, jež napadá plíce (podle zprávy WHO). Toto onemocnění způsobuje kvasinka *Cryptococcus neoformans*. Nápadnými příznaky je horečka a silná bolest hlavy, zatuhlost krku a ve velmi akutním případě i kóma (podle Velkého lékařského slovníku). Kryptokoková meningitida způsobuje úmrtí u zhruba 17% nemocných (French a kol. 2002).

Gastrointestinální infekce jsou často způsobeny například atrofií střevních klků, což vede k nevolnosti, nechutenství, zvracení, častým průjmům a výsledkem je rychlá ztráta hmotnosti. Akutní průjem vede k dehydrataci (podle zprávy WHO). U zdravého člověka jsou nejčastěji rozlišovány tři stupně dehydratace a stav člověka se posuzuje individuálně, ale u člověka s AIDS je vždy důležité, aby byl v nemocnici pod dohledem lékařů (podle portálu LF MU Brno).

Kvasinka *Candida albicans* způsobuje u lidí s AIDS infekce v ústech a na genitáliích. Napadá muže i ženy bez rozdílu. U žen způsobuje vaginální výtok a u mužů výtok z penisu. *Candida albicans* může také infikovat kůži a způsobit svědivou dermatitidu. Podle zdravotního stavu člověka se může ústní kandidóza rozšířit i do jícnu. Příznaky ústní kandidózy jsou afty, infekce na jazyku, dásních, na měkkém a tvrdém patře, nadměrné slinění či bolest při polykání. Léčba se stanovuje pro každého člověka individuálně. Nejčastěji jsou využívány léky: Fluconazole, Clotrimazole, Ketoconazole a Myconazole (podle zprávy Světové zdravotnické organizace).

Méně častá infekční nemoc je histoplazmóza způsobená výtrusy houbového organismu *Histoplasma capsulatum*. Příznaky nemoci jsou bolest hlavy, horečka, bolesti kloubů, bolest svalů, suchý kašel, či silná bolest na hrudi. Méně častým příznakem bývá těžká anorexie. Po nakažení člověka s AIDS dochází k rychlé ztrátě hmotnosti, poškození (léze) kůže na ústech a na těle. Následně se nemoc rozšíří do sleziny, jater a lymfatických uzlin (podle zprávy Světové zdravotnické organizace).

U lidí s AIDS dříve či později propukne rakovinné onemocnění. Nejčastějšími typy jsou Kaposiho sarkom, projevující se červenohnědými skvrnami na kůži (Dvořák 1992), non-Hodkinovy lymfomy, jichž je několik desítek různých forem a Burkittovy lymfomy, jež se projevují nádorem v obličejové části lebky, ve střevě nebo v ledvinách (podle zprávy Světové zdravotnické organizace).

Neurologické infekce představují komplex různých nemocí napadající nervový systém člověka. Patří sem encefalopatie, myelopatie (nezánětlivé onemocnění míchy) a periferní neuropatie (poruchy citlivosti periferních nervů). Mezi neurologické syndromy dále patří komplex demence AIDS, mozková atrofie, ochrnutí lícního nervu, syndrom Guillainův-Barrého (podle zprávy WHO). Guillainův-Barrého syndrom představuje autoimunitní reakci vůči periferní nervové soustavě. Dochází k demyelinizaci nervových vláken (MUDr. Zbyněk Mlčoch 2008).

2.8 Léčba HIV/AIDS

Každý pacient podstoupí mnoho testů, díky nimž je mu individuálně určena vhodná dávka jednotlivých léků. HIV je léčitelné, nikoli vyléčitelné onemocnění. Čím dříve pacient zahájí léčbu, tím déle mu může být prodloužen život. U pacienta je po celou dobu léčby sledována hladina T-lymfocytů, hemoglobinu a jeho hmotnost, jelikož je možný vznik rezistence viru vůči podávaným lékům (podle Mezinárodní HIV & AIDS charity). Léčiva jsou rozdělena do několika tříd podle toho, co ovlivňují: inhibitory reverzní transkriptázy, nejčastěji užívaný je dideoxyazidothymidin (AZT, Retrovir, Zidovudin), inhibitory proteázy, vstupu a fúze (podrobnosti viz Hvězdová 2011). Pacientům se nepodává jen jeden lék, ale vždy kombinace několika léků. Taková terapie nese označení HAART = Highly Active Antiretroviral Therapy (podle Světové zdravotnické organizace).

3 Rámcové vzdělávací programy a školní vzdělávací programy

Rámcové vzdělávací programy jsou součástí kurikulárních dokumentů České republiky. Jsou vytvářeny na státní úrovni, na úrovni školní jsou tvořeny školní vzdělávací programy. Rámcové vzdělávací programy formulují očekávanou úroveň vzdělání pro jednotlivé stupně vzdělávání (podle RVP ZV 2007).

3.1 Sexuálně přenosné choroby a Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV) specifikuje úroveň klíčových kompetencí, jakých by měl žák dosáhnout po ukončení základního vzdělávání. Stejně tak vymezuje očekávané výstupy a učivo vzdělávacích oblastí. Mezi cíle základního vzdělávání je zařazeno učení žáka rozvíjet a chránit fyzické, duševní i sociální zdraví a být za ně zodpovědný. Podle kapitoly Klíčové kompetence, což je soubor vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot, v RVP ZV žák na konci základního vzdělávání:

- *„chová se zodpovědně v krizových situacích i v situacích ohrožující život a zdraví člověka“*
- *„hledí na ochranu svého zdraví i zdraví druhých“ (RVP ZV 2007)*

Nejen tyto části klíčových kompetencí by měly být zakomponované v každé vzdělávací oblasti. Nejvíce ale v oblastech Člověk a zdraví, Člověk a příroda a Člověk a jeho svět.

Ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět, která je pouze na prvním stupni základního vzdělávání, jsou tyto klíčové kompetence zařazeny do témat Lidé kolem nás a Člověk a jeho zdraví.

V tématu Člověk a jeho zdraví patří mezi očekávané výstupy, že žák:

- *„dodržuje zásady bezpečného chování tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných“*
- *„uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky“*
- *„uplatňuje základní dovednosti a návyky související s podporou zdraví a jeho preventivní ochranou“*
- *„orientuje se v bezpečných způsobech sexuálního chování mezi chlapci a děvčaty v daném věku“ (RVP ZV 2007)*

Mezi doporučené učivo je zařazeno například vysvětlení pohlavních rozdílů mezi mužem a ženou, základy lidské reprodukce, etická stránka sexuality, cesty přenosu HIV/AIDS, bezpečné chování v rizikovém prostředí, popis a prevence krizových situací jako jsou šikana, týrání, sexuální zneužívání a jiné formy násilí. O viru HIV a nemoci AIDS by se tedy podle RVP ZV mělo během výuky již na prvním stupni mluvit (RVP ZV 2007).

Ve vzdělávací oblasti Člověk a příroda, jež navazuje na vzdělávací oblast Člověk a jeho svět, jsou tyto kompetence zahrnuty převážně ve vzdělávacím oboru Přírodopis. Důležitými tématy, vztahující se k problematice sexuálně přenosných chorob jsou Obecná biologie a genetika a Biologie člověka.

V tématu Obecná biologie patří mezi očekávané výstupy, že žák:

- *„uvede na příkladech z běžného života význam virů a bakterií v přírodě i pro člověka“ (RVP ZV 2007)*

Mezi doporučené učivo je v tomto tématu zařazen popis výskytu, významu a praktického využití virů a bakterií.

V tématu Biologie člověka patří mezi očekávané výstupy, že žák:

- *„rozlišuje příčiny případně příznaky běžných nemocí a uplatňuje zásady jejich prevence“ (RVP ZV 2007)*

Mezi doporučené učivo jsou v tomto tématu zařazeny objasnění příčin, příznaků, praktických zásad a postupů při léčení nemocí a zhodnocení životního stylu, jaký má pozitivní a negativní dopad na zdraví člověka.

Vzdělávací oblast Člověk a zdraví je celá zaměřená na výše uvedené kompetence. Tato oblast je realizována a vymezena ve dvou vzdělávacích oborech, jsou to Výchova ke zdraví a Tělesná výchova. Obor Výchova ke zdraví svým vzdělávacím obsahem navazuje na vzdělávací oblast Člověk a jeho svět a je tedy zařazena do výuky na druhém stupni. Mezi očekávané výstupy patří, že žák:

- *„uplatňuje osvojené preventivní způsoby chování, rozhodování a jednání souvislosti s běžnými, přenosnými, civilizačními a jinými chorobami“*
- *„svěří se se zdravotním problémem a v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc“*
- *„v souvislosti se zdravím, etikou, morálkou a životními cíli mladých lidí přijímá odpovědnost za bezpečné sexuální chování“ (RVP ZV 2007)*

Mezi doporučené učivo oboru Výchova ke zdraví je mimo jiné zařazena ochrana před přenosnými i nepřenositelnými chorobami, bezpečné způsoby chování – nemoci přenosné pohlavním stykem, HIV/AIDS, hepatitidy (RVP ZV 2007).

Na základě RVP si každá škola vytváří svůj školní vzdělávací program (ŠVP). V dalším textu budou představeny ŠVP jednotlivých škol, kde probíhalo výzkumné šetření obsažené v práci, z hlediska obsahu učiva o HIV/AIDS.

3.1.1 Školní vzdělávací program 1. Základní školy v Rakovníku

Ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět se žáci na prvním stupni v rámci předmětu Prvouka v první třídě dozvídají základní stavbu lidského těla, informace o péči o zdraví a co je to nemoc. Ve druhém ročníku se dozvídají a měli by si osvojit základní pravidla slušného chování a tolerance a jak pomáhat nemocným. Žáci by si měli též osvojit základy první pomoci. Během třetího ročníku by se žáci měli seznámit s dodržováním zásad bezpečného chování tak, aby neohrožovali své zdraví či zdraví jiných lidí. Ve čtvrtém ročníku se již předmět nejmenuje Prvouka, nýbrž Přírodověda, ale navazuje na látku probíranou během prvních tří let. Během čtvrtého ročníku by si žáci měli důvěrně osvojit a následně v případě potřeby aplikovat ošetření drobných poranění. V pátém ročníku se žáci poprvé setkávají s pojmy HIV a AIDS. Měli by být schopni vysvětlit, proč je důležité chránit se před stykem s cizí krví a nedotýkat se nalezených injekčních stříkaček (ŠVP 1. ZŠ Rakovník).

Ve vzdělávací oblasti Člověk a příroda je problematika zdraví nejvíce zastoupena ve vyučovacím předmětu Přírodopis. Žáci se opět dozvídají o sexuálně přenosných chorobách v osmé třídě, kde se podle ŠVP vyučuje biologie člověka. Žáci mají zhodnotit nebezpečí pohlavních chorob a AIDS (ŠVP 1. ZŠ Rakovník).

Ve vzdělávací oblasti Člověk a zdraví se na škole učí jen Tělesná výchova. Vzdělávací obor Výchova ke zdraví není v ŠVP realizován jako samostatný předmět a je integrován spolu s Výchovou k občanství do vyučovacímho předmětu Občanská a rodinná výchova. V rámci tohoto vyučovacímho předmětu se žáci v sedmém ročníku seznámí s možnostmi prevence a s možnostmi šíření nákazy u vybraných chorob. V osmém ročníku se o sexuálně přenosných chorobách v tomto předmětu nemluví, zřejmě proto, že je toto téma zařazeno do Biologie člověka (ŠVP 1. ZŠ Rakovník).

3.1.2 Školní vzdělávací program 2. Základní školy v Rakovníku

Ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět by se žáci podle ŠVP měli v rámci Prvouky již v prvním ročníku seznámit se základy poskytování první pomoci, s prevencí úrazů a nemocí. Ve druhém ročníku by si měli upevnit poznatky o zásadách první pomoci a naučit se základní pravidla slušného chování. Ve třetím ročníku se žáci dozvídají základní informace o lidském těle, dále rozvíjejí své znalosti v péči o své zdraví a o osobní bezpečí. Během čtvrtého ročníku se v rámci Přírodovědy žáci učí jak ošetřit různá poranění, čímž navazují na informace z prvního a druhého ročníku o poskytování první pomoci. Na konci čtvrtého ročníku by měli být schopni uplatňovat ohleduplné chování k druhému pohlaví a orientovat se v bezpečných způsobech sexuálního chování mezi chlapci a děvčaty v daném věku. S pojmy HIV a AIDS se žáci seznamují v průběhu pátého ročníku, kdy se dozvídají základy sexuální výchovy, o sexuálním zneužívání a užívání návykových látek a jejich důsledky na lidské zdraví (ŠVP 2. ZŠ Rakovník 2007).

Ve vzdělávací oblasti Člověk a příroda se o sexuálně přenosných chorobách žáci dozvídají v předmětu Přírodopis. První zmínka je v šestém ročníku, na jehož konci by žáci měli vysvětlit význam virů a bakterií v přírodě i pro člověka. Dále žáci o HIV/AIDS a dalších sexuálně přenosných chorobách uslyší v osmém ročníku v rámci biologie člověka. Jelikož se do látky osmého ročníku zařazují i témata oboru Výchova ke zdraví, žáci se učí o sexuálním zdraví, zásadách hygieny i o poškozování lidského organismu nevhodným životním stylem a o hodnotě zdraví a jeho podporování (ŠVP 2. ZŠ Rakovník 2007).

3.1.3 Školní vzdělávací program 3. Základní školy v Rakovníku

Ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět žáci v Prvouce v prvním ročníku vyjmenují běžné nemoci a jejich příznaky a vysvětlí, jak se bránit úrazům. Na konci prvního ročníku vědí a používají základní hygienické návyky. Ve druhém ročníku se žáci učí toleranci a o důležitosti pomoci druhým. Seznamují se se základy poskytování první pomoci. Ve třetí třídě se v tématu Člověk a zdraví žáci zaměřují na zásady bezpečného chování, aniž by ohrozili zdraví své nebo ostatních. Ve čtvrtém ročníku není téma zdraví podle ŠVP vůbec zahrnuto a žáci se k němu vrací až v pátém ročníku. Na jeho

konci by měli být schopni vysvětlit pojmy HIV a AIDS. Dále by žáci měli být schopni posoudit dopad životního stylu na zdraví jedince (ŠVP 3. ZŠ Rakovník 2010).

Vyučovací předmět Přírodopis, který patří do vzdělávací oblasti Člověk a příroda, je vyučován systémem probírání jednotlivých ekosystémů. Zmínka o parazitech člověka se poprvé objevuje v sedmém ročníku v rámci tématu Lidská sídla a žáci by měli objasnit odlišnosti vnitřních a vnějších parazitů člověka. V osmém ročníku je hlavním tématem Člověk, kde by se žáci měli seznámit s tím, jak funguje lidské tělo, vysvětlit principy prevence základních nemocí a orientovat se v zásadách první pomoci. Problematika HIV a AIDS zde tedy není zastoupena téměř vůbec (ŠVP 3. ZŠ Rakovník 2010).

Ze vzdělávací oblasti Člověk a zdraví se na škole vyučuje předmět Tělesná výchova a Rodinná výchova, která se vyučuje v šestém, osmém a devátém ročníku. Rodinná výchova zajišťuje svým obsahem obor Výchova ke zdraví. Na konci šestého ročníku žáci uplatňují pravidla osobní i intimní hygieny, pojmenuje cesty přenosu viru HIV/AIDS a způsoby ochrany před infekcí. Na konci osmého ročníku kriticky žáci hodnotí způsoby chování lidí z pohledu zdraví a poučují se z nich, v rámci sexuální výchovy se ŠVP o pohlavně přenosných chorobách nezmiňuje. Na konci devátého ročníku si žáci uvědomují vlastní zodpovědnost za bezpečné sexuální chování, zná rizika přenosu sexuálně přenosných chorob a jejich následky (ŠVP 3. ZŠ Rakovník 2010).

3.1.4 Školní vzdělávací program Základní školy a Mateřské školy v Lubné
Ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět je problematika ne přímo HIV a AIDS, ale osobní hygieny, nemoci a úrazů obsažena v probírané látce prvního ročníku. Na konci druhého ročníku již žáci popíší prevence běžných nemocí a měly by být schopni poskytnout první pomoc. Na konci třetího ročníku by žáci měli znát význam péče o zdraví a bezpečně ovládat zásady slušného chování a tolerance. Ve čtvrtém ročníku problematika zdraví zahrnutá není. Poprvé se tedy žáci setkávají s pojmy HIV a AIDS v průběhu pátého ročníku a na jeho konci by měli umět vysvětlit, proč a jak se chránit před stykem s cizí krví (úrazy, nalezení injekční stříkačky aj.), vysvětlit pojmy HIV,

AIDS a orientovat se v bezpečných způsobech sexuálního chování mezi chlapci a děvčaty v daném věku (ŠVP ZŠ a MŠ Lubná 2007).

V šestém ročníku v Přírodopisu se žáci seznamují s pojmem virus a na konci roku by žáci měli umět objasnit tento pojem a uvést příklady virových onemocnění, možnosti nákazy, metody léčby a prevence. V osmém ročníku je důležitou kapitolou právě Člověk a na konci roku žáci vysvětlí nebezpečí přenosu pohlavních chorob (ŠVP ZŠ a MŠ Lubná 2007).

Ze vzdělávací oblasti Člověk a zdraví se na škole učí Tělesná výchova a od šestého ročníku také Výchova ke zdraví. Na konci sedmého ročníku žáci vysvětlí vztah mezi životním stylem a nemocemi. Jsou si vědomi vlastní odpovědnosti za své zdraví a důležitosti preventivních lékařských prohlídek. Na konci devátého ročníku žáci objasní rizika nechráněného pohlavního styku a střídání partnerů, pojmenují nejčastější pohlavní choroby a vysvětlí, jak se před nimi chránit. Vysvětlí, jak dochází k přenosu viru HIV a co se děje po proniknutí infekce do organismu, orientují se v léčbě infekce HIV a AIDS a zdůvodní preventivní opatření boje proti šíření HIV. Nepřímo s problematikou souvisí i další výstup podle ŠVP a to, že žáci budou respektovat odlišné přístupy k sexualitě ovlivněné odlišnou kulturou a vírou (ŠVP ZŠ a MŠ Lubná 2007).

V tabulce č. 1 je vyznačeno shrnutí, ve kterých ročnících a předmětech se žáci s tématem sexuálně přenosných chorob a HIV/AIDS setkávají.

Tabulka 1. Přehled základních škol s vyznačením zařazení učiva o HIV/AIDS do školního vzdělávacího programu („X“ vyznačuje zařazení tématu do předmětu a ročníku)

Ročník:	Přírodověda		Přírodopis				Výchova ke zdraví			
	4.	5.	6.	7.	8.	9.	6.	7.	8.	9.
1. ZŠ Rakovník		X			X					
2. ZŠ Rakovník		X	X		X					
3. ZŠ Rakovník		X					X			X
ZŠ a MŠ Lubná		X	X	X						X

3.2 Sexuálně přenosné choroby a Rámcový vzdělávací program pro gymnázia (RVP G)

Klíčové kompetence související se sexuálně přenosnými chorobami dle RVP G říkají, že absolvent:

- „projevuje zodpovědný vztah k vlastnímu zdraví a k zdraví druhých“
- „chová se informovaně a zodpovědně v krizových situacích a v situacích ohrožujících život a zdraví, poskytne ostatním pomoc“ (RVP G 2007)

RVP G je orientačně rozdělen do osmi vzdělávacích oblastí a problematika sexuálně přenosných chorob by měla být nejvíce zastoupena ve vzdělávacích oblastech Člověk a příroda a Člověk a zdraví (RVP G 2007).

Ve vzdělávací oblasti Člověk a příroda je toto téma zahrnuto hlavně do vzdělávacího oboru Biologie.

Mezi očekávané výstupy v Biologii patří, že žák:

- „zhodnotí způsoby ochrany proti virovým onemocněním a metody jejich léčby“

- „zhodnotí pozitivní a negativní význam virů“
- „charakterizuje individuální vývoj člověka a posoudí faktory ovlivňující jej v pozitivním a negativním směru“ (RVP G 2007)

Do doporučeného učiva souvisejícího s tématem sexuálně přenosných chorob je podle RVP G zařazeno mimo jiné stavba a funkce virů a rozmnožovací soustava člověka (RVP G 2007).

Ve vzdělávací oblasti Člověk a zdraví je toto téma zahrnuto hlavně ve vzdělávacím oboru Výchova ke zdraví.

Ve vzdělávacím oboru Výchova ke zdraví patří k očekávaným výstupům, že žák:

- „podle konkrétní situace zasáhne při závažných poraněních a život ohrožujících stavech“
- „uplatňuje odpovědné a etické přístupy k sexualitě, rozhoduje se s vědomím možných důsledků“
- „zaujímá odmítavé postoje ke všem formám rizikového chování“
- „projevuje odolnost vůči výzvám k sebepoškozujícímu chování a rizikovému životnímu stylu“ (RVP G 2007)

Mezi doporučené učivo patří hygiena pohlavního styku, první pomoc při úrazech, péče o reprodukční zdraví a faktory ovlivňující plodnost, sexuálně přenosné choroby a konkrétně je zmíněno i téma HIV/AIDS a hepatitidy (RVP G 2007).

V následujícím textu je představen ŠVP gymnázia, kde probíhalo dotazníkové šetření.

3.2.1 Školní vzdělávací program Gymnázia Zikmunda Wintra v Rakovníku (GZWR)

Ve vzdělávací oblasti Člověk a příroda se o sexuálně přenosných chorobách žáci dozvídají v rámci hodin Biologie. Na konci prvního roku by žáci měli umět popsat viry, určit způsoby ochrany proti virovým onemocněním a metody jejich léčby a zhodnotit pozitivní a negativní význam virů. Ve třetím ročníku jsou do výuky zařazena témata hygieny pohlavního styku, první pomoci při úrazech, péče o reprodukční zdraví, což je v ŠVP dále konkretizováno jako osvěta spojená se zneužíváním drog, alkoholu a sexuálně přenosnými chorobami. Zdůrazněná jsou v ŠVP témata chorob přenosných

pohlavním stykem, HIV/AIDS, hepatitidy, rizika v oblasti sexuálního a reprodukčního zdraví a promiskuita (ŠVP GZWR 2011).

Ze vzdělávací oblasti Člověk a zdraví se na škole učí jen vzdělávací obor Tělesná výchova. Vzdělávací obor Výchova ke zdraví není samostatným předmětem, ale jeho obsah a očekávané výstupy jsou přiřčeny ke vzdělávacím předmětům Základy společenských věd, Biologie, Tělesná výchova a Chemie (ŠVP GZWR 2011).

3.3 Sexuálně přenosné choroby a Rámcový vzdělávací program pro Střední odborné vzdělávání

Rámcové vzdělávací programy pro střední odborné vzdělávání se liší jen charakteristikou a náplní odborných předmětů, ale charakteristika všeobecně vzdělávacích předmětů se neliší a je pro všechny obory středního odborného vzdělávání stejná. Neexistuje však žádný univerzální typ RVP pro střední odborné vzdělávání jako tomu je u RVP ZV či RVP G. Proto jsou následující obecné informace převzaty z RVP pro Obchodní akademie (RVP OA), ale shodují se se všemi dalšími RVP pro střední odborné vzdělávání.

Požadavky na odborné vzdělávání absolventů vycházejí z požadavků trhu práce, nicméně i v RVP pro Střední odborné vzdělávání (RVP SOV) je kladen důraz na všeobecné vzdělávání. Klíčové kompetence související se sexuálně přenosnými chorobami dle RVP SOV říkají, že absolvent by měl:

- *„odhadovat důsledky svého jednání a chování v různých situacích“*
- *„mít odpovědný vztah ke svému zdraví, pečovat o svůj fyzický i duševní rozvoj, být si vědomi důsledků nezdravého životního stylu a závislostí“*
- *„jednat odpovědně, samostatně a iniciativně nejen ve vlastním zájmu, ale i ve veřejném zájmu“*
- *„uznávat hodnotu života, uvědomovat si odpovědnost za vlastní život a spoluodpovědnost při zabezpečování ochrany života a zdraví ostatních“*
- *„být vybaven vědomostmi o zásadách poskytování první pomoci při náhlém onemocnění nebo úrazu a dokázali první pomoc sami poskytnout“ (RVP OA 2007)*

RVP OA má osm vzdělávacích oblastí a téma sexuálně přenosných chorob je možné nalézt v oblastech Přírodovědné vzdělávání a Vzdělávání pro zdraví. Ne přímo je také zmíněno i v oblasti Společenskovědní vzdělávání, kde se studenti seznamují, s důležitostí jednat odpovědně a přijímat odpovědnost za své rozhodnutí a jednání, uznávat, že základní hodnotou je život, a proto je třeba si života vážit a chránit jej (RVP OA 2007).

Ve vzdělávací oblasti Přírodovědné vzdělávání je důležité Biologické a ekologické vzdělávání.

Mezi očekávané výstupy související s tématem patří, že žák:

- *„uveďte příklady bakteriálních, virových a jiných onemocnění a možnosti prevence“* (RVP OA 2007)

Ve vzdělávací oblasti Vzdělávání pro zdraví je konkrétně uveden pouze vzdělávací obor Tělesná výchova a dále je v RVP OA uvedeno, že škola rozpracuje vzdělávání této oblasti do jiných vyučovacích předmětů, kurzů nebo jiných forem výuky. Pro oblast péče o zdraví lze vytvořit i samostatný vyučovací předmět.

Mezi očekávané výstupy související s tématem patří, že žák:

- *„prokáže dovednosti poskytnutí první pomoci sobě a jiným“* (RVP OA 2007)

Zařazení učiva o sexuálně přenosných chorobách RVP OA nezmiňuje (RVP OA 2007).

3.3.1 Školní vzdělávací program Masarykovy obchodní akademie v Rakovníku

Na Masarykově obchodní akademii v Rakovníku se studenti s problematikou sexuálně přenosných chorob mohou setkat již v prvním ročníku v rámci předmětu Občanská nauka ze vzdělávací oblasti Společenskovědní vzdělávání. Jelikož dle ŠVP je právě do prvního ročníku zařazeno téma drog a jiných patologických jevů. V dalších ročnících se s tématem žáci dle ŠVP nesetkávají.

Ze vzdělávací oblasti Přírodovědné vzdělávání se na Masarykově obchodní akademii vyučuje předmět Biologie ve druhém ročníku. Během této doby se podle ŠVP žáci s tématem sexuálně přenosných chorob nesetkají. Je zde sice uvedeno, že žák na konci ročníku *„charakterizuje vybraná infekční onemocnění, vysvětluje možnosti jejich*

přenosu a způsob obrany proti nim“(podle ŠVP MOA Rakovník 2009), ale zda se učitel zmiňuje i o pohlavních nemocech, není specifikováno (ŠVP MOA 2009).

Ze vzdělávací oblasti Vzdělávání pro zdraví se na škole vyučuje předmět Tělesná výchova celé čtyři roky. Výchova ke zdraví, ani jiný předmět zaměřený na oblast zdraví se na škole samostatně nevyučuje (ŠVP MOA 2009).

3.3.2 Školní vzdělávací program Ekonomického lycea Rakovník

Na Ekonomickém lyceu se žáci podobně jako na Obchodní akademii mohou setkat s tématem sexuálně přenosných chorob již v prvním ročníku, kdy je učitel může zařadit do tématu drog a patologických jevů v předmětu Občanská nauka ze vzdělávací oblasti Společenskovední vzdělávání. Žáci se o tématu mohou také dozvědět v rámci předmětu Společenská kultura, jelikož i zde je podle ŠVP EL zařazeno téma drogové závislosti a dalších patologických jevů (ŠVP EL 2009).

Ze vzdělávací oblasti Přírodovědné vzdělávání se na lyceu vyučuje předmět Biologie v prvním a ve druhém ročníku. V prvním ročníku se žáci s tématem v Biologii podle ŠVP vůbec nesetkají. Ve druhém ročníku může učitel téma zařadit do probírané látky Biologie člověka, kde je výstupem, že žák charakterizuje vybraná onemocnění orgánových soustav. V rámci tématu Zdraví člověka se žáci seznamují s vybranými infekčními onemocněními, možnostmi přenosu a prevence, ale konkrétní téma sexuálně přenosných chorob v ŠVP EL zmíněno není (ŠVP EL 2009).

Ze vzdělávací oblasti Vzdělávání pro zdraví se na lyceu vyučuje předmět Tělesná výchova po celé čtyři roky. Předmět Výchova ke zdraví, ani jiný předmět zaměřený na oblast zdraví se na škole samostatně nevyučuje (ŠVP EL 2009).

3.3.3 Školní vzdělávací program Střední zemědělské školy Rakovník

Na Střední zemědělské škole v Rakovníku se vyučují aktuálně dva studijní obory a to jsou Agropodnikání a Ekologie a životní prostředí.

Ve studijním oboru Agropodnikání se žáci ze vzdělávací oblasti Společenskovední vzdělávání mohou s tématem, ačkoli nepřímo, seznámit ve třetím ročníku Základů

společenských věd, kdy je do výuky zařazen tematický celek Etiketa a slušné chování (ŠVP SZEŠ Rakovník 2009).

Ze vzdělávací oblasti Přírodovědné vzdělávání se žáci seznámí s tématem v předmětu Biologie. Tento předmět se ve studijním oboru Agropodnikání vyučuje v prvním a ve druhém ročníku. Na konci prvního ročníku by žáci měli umět charakterizovat virus, jeho stavbu a vztah mezi virem a hostitelem, popsat příklady virových onemocnění a způsoby prevence, zodpovědně přistupovat ke svému zdraví. V ŠVP pro Biologii zcela chybí kapitola Biologie člověka, kde by téma sexuálně přenosných chorob mělo být zmíněno. Tato kapitola je zahrnutá v samostatném předmětu Biologicko – chemický seminář, který je vyučován ve čtvrtém ročníku. Žáci by měli mít na konci ročníku osvojené znalosti o zdravém životním stylu a o zásadách bezpečného sexuálního života, měli by být schopni vyjmenovat původce nemocí, způsoby ochrany a léčby (ŠVP SZEŠ Rakovník 2009).

Ve vzdělávací oblasti Vzdělávání pro zdraví se na SZEŠ vyučuje čtyři roky předmět Tělesná výchova, do jehož osnov je zahrnuto téma zásady poskytování první pomoci (ŠVP SZEŠ Rakovník 2009).

Ve studijním oboru Ekologie a životní prostředí se žáci stejně jako v oboru Agropodnikání mohou seznámit s tématem v rámci předmětu Základy společenských věd ze vzdělávací oblasti Společenskovední vzdělávání. Opět se jedná o téma Etika a slušné chování (ŠVP SZEŠ Rakovník 2010).

Ze vzdělávací oblasti Přírodovědné vzdělávání se v tomto oboru vyučuje předmět Biologie v prvním, druhém i ve třetím ročníku. Na konci prvního ročníku by měli žáci umět stejně jako na druhém oboru charakterizovat virus a jeho stavbu a vyjmenovat vybrané virózy a uvést způsoby léčby a prevence. Ve druhém ročníku se žáci s tématem nesetkají. Ve třetím ročníku je v učebních osnovách uvedeno téma orgánových soustav, ale nejsou zde žádné zmínky o sexuálně přenosných chorobách. Ve čtvrtém ročníku je vyučován předmět Aplikovaná biologie, kam je mimo jiné zařazeno téma Člověk a jeho zdraví. Žáci by na konci ročníku měli vysvětlit principy prevence nemocí a úrazů, vyjmenovat běžná virová a bakteriální onemocnění, jejich původce a vysvětlit

mechanismus existence viru. Konkrétní tematika sexuálně přenosných chorob v ŠVP zmíněna není (ŠVP SZEŠ Rakovník 2010).

4 Společnosti, zabývající se preventivními programy v České republice

V České republice je mnoho společností, které se zabývají preventivní činností proti HIV/AIDS. Mezi největší patří Státní zdravotní ústav, který zaštiťuje Národní program boje proti AIDS, dále Česká společnost AIDS pomoc, o. s., Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu, organizace Jihočeská Lambda, ACET ČR, o. s., Pražské centrum primární prevence a Občanské sdružení Společně s nadějí proti AIDS a drogám.

4.1 Národní program boje proti AIDS v České republice

Národní program boje proti AIDS v České republice je program, který spravuje a vede Národní zdravotní ústav. Nejedná se o program zaměřený pouze na prevenci, ale také poskytuje informace o viru HIV a o onemocnění AIDS včetně uvedení počtu nemocných v České republice i ve světě (prostřednictvím prezentace společnosti UNAIDS). V roce 2013 přináší novinku ve formě semináře pro učitele na téma *“Prevence HIV/AIDS a pohlavně přenosných nemocí“* (podle Národního programu boje proti AIDS v ČR 2011). Přímou na internetových stránkách <http://www.aids-hiv.cz> v sekci Dostupné preventivní materiály lze stáhnout různé pomůcky pro žáky zaměřené na prevenci, například plakáty, jak se chovat v souladu s pravidly prevence, jak postupovat při poranění jehlou, jak správně nasadit prezervativ, pexeso se symboly prevence a jiné. Na internetových stránkách jsou uvedené kontakty na odborníky ze Státního zdravotního ústavu, na které se může člověk obrátit s jakýmkoli dotazy týkající se problematiky HIV/AIDS. Krom těchto kontaktů je na stránkách také uvedeno telefonní číslo na bezplatnou linku HELP LINE AIDS: 800 144 444, kam může člověk ve vybrané dny a hodiny zavolat pro informace. Velkou výhodou a pomůckou nejen pro učitele jsou i krátká informační videa, která jsou ke stažení v sekci: Školní informační kanál. Jako příklad lze uvést videa na téma: *„Den boje proti AIDS 2012, Zničený život či HIV pozitivní mezi námi“* (podle Národního programu boje proti AIDS v ČR 2011). Vedle videí mohou učitelé posloužit i interaktivní hry zaměřené na prevenci sexuálně

přenosných infekcí a nechtěného těhotenství (podle Národního programu boje proti AIDS v ČR 2011).

4.2 Česká společnost AIDS pomoc, o. s.

Česká společnost AIDS pomoc (ČSAP) také nepatří mezi společnosti zaměřené čistě na prevenci a má i jiné aktivity. Zajišťuje chod Domu Světla, což je ubytovna pro HIV pozitivní a AIDS nemocné. V Domě Světla je též každé pondělí a středu v určených časech prováděno anonymní testování na HIV a to zdarma. Česká společnost AIDS pomoc stejně jako Národní program boje proti AIDS v ČR zřizuje bezplatnou telefonní linku 800 800 980, kam může člověk zavolat pro informace a tato linka funguje nonstop (podle ČSAP 2011). K hlavním preventivním činnostem patří vedle provozu telefonní linky distribuce preventivních materiálů, zajištění pořádání besed či přednášek. Preventivní materiály jsou distribuovány ve spolupráci se Státním zdravotním ústavem. Všechny materiály jsou poskytovány zdarma, jen si o ně musí člověk napsat na emailovou adresu uvedenou na stránkách ČSAP. Besedy, které ČSAP pořádá, jsou určeny pro mládež a veřejnost od 14 let věku. Besedu vede lektor, který je HIV pozitivní, což představuje podle ČSAP nejvýraznější ovlivnění pro veřejnost. Besedy jsou zaměřené na seznámení veřejnosti s odbornými pojmy souvisejícími s HIV/AIDS, způsoby přenosu, ochrany a soužití s HIV pozitivním, poté následuje otevřená diskuse (podle ČSAP 2011). Pro odbornou veřejnost, čímž jsou myšleni sociální pracovníci, policisté, pedagogičtí pracovníci, personál zdravotnických zařízení a pracovníci vězeňské služby, pořádá ČSAP již zmíněné přednášky. Ty jsou zaměřené na předávání informací o prevenci, způsoby podpory a pomoci HIV pozitivním a specifika práce s HIV pozitivními (podle ČSAP 2011). Besedy i přednášky je možné objednat na emailové adrese uvedené na internetových stránkách ČSAP. Na stránkách ČSAP je ke stažení mnoho preventivních materiálů. Jedná se většinou o brožury či plakáty (podle ČSAP 2011).

4.3 Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu

V České republice existuje Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu (SPRSV), která je součástí mezinárodní organizace International Planned Parenthood Federation. Jedná se o nezávislou, neziskovou a nevládní organizaci. Společnost získala

akreditaci pro výkon vzdělávací instituce od Ministerstva práce a sociálních věcí. Mezi její činnost patří i sexuální výchova. Organizace se zaměřuje na přípravu pedagogů, psychologů, lékařů a dalších pracovníků v oblasti sexuální výchovy. Pro ně pořádá odborné semináře a poskytuje také internetové poradenství. Výchozí materiály, které organizace poskytuje svým klientům, jsou zprávy Světové zdravotnické organizace. Na internetových stránkách jsou uvedené kontakty, kam mohou napsat pro radu i členové laické veřejnosti. Společnost pravidelně pořádá Konference o sexuálním a reprodukčním zdraví, Kongresy o sexuálním zdraví a jednou za rok se také koná akce „*Tři dny s netopeery*“ (podle SPRSV 2013). Tato akce je určena lidem ve věku 15 – 24 let, jedná se o třídenní akci a náplní jsou přednášky, besedy, hry a prohlídka Domu Světla v Praze. Dalším z projektů, které SPRSV nabízí je: „*Sexuální výchova a osvěta u osob s mentálním postižením*“ (podle SPRSV 2013) účastníci tohoto projektu jsou nejčastěji lidé z ústavů sociální péče, zdravotní sestry, fyzioterapeuti, vychovatelé či psychologové. Projekt „*Sexuální výchova a osvěta u žáků se specifickými vzdělávacími potřebami*“ je určen především vychovatelům, speciálním pedagogům, pedagogům volného času, asistentům pedagoga, metodikům prevence a výchovným poradcům (podle SPRSV 2013).

4.4 Organizace Jihočeská Lambda

Organizace Jihočeská Lambda má za cíl šíření osvěty a preventivních programů v komunitách homosexuálů a leseb tak, aby nedocházelo k sociálnímu vyloučení jinak sexuálně orientovaných osob z trhu práce, z rodin nebo ze společnosti. Organizace zajišťuje mimo jiné společenské a kulturní akce zaměřené na prevenci HIV/AIDS a na prevenci diskriminace HIV pozitivních lidí. Pokud má člověk zájem, na internetových stránkách je telefonní kontakt i email a může si takové akce objednat. Organizace se zaměřuje především na jižní Čechy (podle Jihočeská Lambda 2013).

4.5 ACET ČR, o. s.

Název občanského sdružení ACET je odvozená zkratka od AIDS Care Education Training. Sdružení získalo akreditaci na vzdělávací programy a vydávání osvědčení o jejich absolvování od Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Sdružení ACET ČR, o. s. je členem ACET International Alliance. Tato mezinárodní aliance má své

působitě ve 23 zemích světa. Činnost sdružení je pestrá, zaměřuje se na prevenci téměř všech typů rizikového chování. Mezi preventivními programy jsou například: „*Zvol si život: "Sex, AIDS a vztahy"*“, „*Skrytá nebezpečí internetu*“, „*Moderní je nekouřit*“ či „*Bolest - nemoc jménem šikana*““ (podle ACET ČR, o. s.). Mezi preventivní aktivity zajišťované sdružením patří vzdělávání pedagogických i nepedagogických pracovníků, publikační činnost, realizace přednášek, konferencí a seminářů, tvorba vzdělávacích materiálů a tvorba mediálních vzdělávacích pořadů. Během let 2010 až 2012 probíhal na školách ve Středočeském, Pardubickém, Jihočeském, Moravskoslezském a Karlovarském kraji komplexní program prevence sociálně-patologických jevů. Celkem se tohoto projektu zúčastnilo 30 000 mladých lidí. Svoji pobočku má sdružení v každém kraji České republiky a na jeho internetových stránkách je možné nalézt kontakty na pracovníky přímo z daného kraje a může se tak s nimi domluvit na realizaci přednášky například na škole. Na internetových stránkách si pedagog může přednášku objednat také přes formulář (podle občanského sdružení ACET ČR, o. s.).

4.6 Pražské centrum primární prevence

Pražské centrum primární prevence (PCPP) je odborné metodické pracoviště, které spolupracuje se školami a dalšími odbornými institucemi. Vytváří informační a metodické projekty, poskytuje konzultace a vzdělávání v oblastech rizikového chování, spolupracuje s akademickými pracovišti a podílí se na výzkumné činnosti. Poslední zmíněnou činnost naplňuje centrum tak, že mapuje systém služeb primární prevence na území hlavního města Prahy. Na internetových stránkách centra jsou popsány všechny typy rizikového chování a k nim odkazy na články nebo na internetové stránky jiných organizací zabývajících se danou problematikou. Je zde uvedeno mnoho kontaktů na členy týmu Pražského centra primární prevence a další lektory i s popisky, na kterou oblast rizikového chování se který člen zaměřuje. V sekci Vzdělávání jsou uvedené semináře, přednášky i dlouhodobé kurzy, kterých se může člověk za poplatek zúčastnit anebo si zde může učitel nebo jiný odborný pracovník objednat přednášku na vypsaná témata (podle PCPP 2013).

4.7 Občanské sdružení Společně s nadějí proti AIDS a drogám (SNAD)

Původně nadace Společně proti AIDS byla založena Krajskou hygienickou stanicí Středočeského kraje v roce 1992. Cílem sdružení je šíření preventivních materiálů, pořádání seminářů a kurzů zaměřených na osvětu v oblasti AIDS a návykových látek. Členem sdružení se může stát kterákoli osoba. Občanské sdružení spravovalo 25 automatů na prezervativy, které byly rozmístěny po celé České republice. K činnostem sdružení patří pořádání kulturních akcí například k příležitosti Mezinárodního dne boje proti AIDS, který připadá každý rok na 1. prosince. Ačkoli sdružení vzniklo z iniciativy Krajské hygienické stanice Středočeského kraje, pořádá akce po celé České republice. Sdružení organizovalo v minulosti 3 ročníky MEFEVY, což je filmový festival zaměřený na prevenci AIDS a drogové závislosti. V současné době nic podobného nepořádá, jelikož se potýká s nedostatkem finančních prostředků. Na základě schválených projektů Ministerstvem zdravotnictví, organizovalo sdružení několikrát kurz poradenství v oblasti prevence HIV/AIDS. Své působíště má sdružení v Poděbradech a zde se také každoročně do roku 2009 konal mezinárodní seminář „*AIDS, drogy a my*“ (podle SNAD, o. s. 2011). V roce 2010 se konal v Praze a o seminářích v posledních dvou letech se internetové stránky nezmiňují (podle OSNAD, o. s. 2011).

5 Metody výzkumu

5.1 Dotazníkové šetření

5.1.1 Cíle dotazníkového šetření

Prvním cílem práce je zjistit, zda mají žáci základních škol dostatek informací o tom, co je virus HIV, jaké riziko představuje a jak se bránit nákaze. Druhým cílem je získat představu o tom, jaký zdroj informací považují žáci ZŠ a studenti SŠ za hlavní, tj. ten, který nejvíce ovlivňuje jejich znalosti, případně mýty o HIV a AIDS. Tato informace je důležitá pro toho, kdo by se dál chtěl zabývat preventivní činností v této oblasti, aby věděl, na kterou skupinu nebo oblast ve vzdělávání se zaměřit. Dále v dotazníku zjišťují, zda studenti středních škol pokládají mylné informace o HIV/AIDS za pravdivé. Mezi tyto informace patří především to, že HIV přenášejí zvířata, přenáší se slinami, existuje proti němu očkování, či že se může HIV pozitivní člověk vyléčit.

Posledním cílem je porovnat, zda se liší úroveň znalostí studentů gymnázia a studentů středních škol v problematice sexuálně přenosných chorob, hlavně HIV a AIDS.

5.1.2 Výzkumné otázky

Všechny výzkumné otázky se týkají viru HIV anebo onemocnění AIDS. První základní otázkou je: Mají žáci základních škol a studenti středních škol dostatek informací o HIV/AIDS, aby si byli vědomi rizika, které tento virus/nemoc představuje? Předpokládám, že množství důležitých informací, které jsou žákům předávány, ovlivňují především učitelé. Myslím si, že žáci dostávají dostatek informací, aby si uvědomili závažnost problematiky HIV a AIDS. Do jaké míry si informace vstípi do paměti dle mého názoru ovlivňuje jejich pozornost při hodině, přednáškách či besedách. Druhou základní otázkou je: Jak rozšířené jsou mezi mladou populací mylné informace o HIV/AIDS? Z této otázky vyplývají další výzkumné podotázky jako například: Věří středoškolští studenti v možnost přenosu HIV zvířaty či slinami? Může virus HIV přenášet bodavý hmyz? Domnívám se, že přes aktivní preventivní činnost učitelů a různých organizací stále mnoho žáků, ne-li většina, považuje výše zmíněné mylné informace za pravdivé a rozšiřuje je mezi svými vrstevníky. Proto je další základní otázkou: Kolik procent žáků a studentů se nejvíce informací dozvídá od svých vrstevníků? Poslední základní výzkumnou otázkou je: Liší se znalosti o HIV/AIDS u studentů gymnázia a u studentů jiných středních škol? Předpokládám, že znalosti studentů gymnázia a studentů jiných škol se budou lišit. Více znalostí by dle mého názoru měli mít studenti gymnázia, jelikož se jedná o školu poskytující všeobecné vzdělání a problematika lidského zdraví je zde zmiňována hlavně v hodinách biologie. Právě v počtu hodin biologie se mezi sebou střední školy včetně gymnázia velice liší.

5.1.3 Metoda sběru a zpracování dat

Pro zjišťování názorů žáků a studentů byly vypracovány anonymní dotazníky typu otázka – odpověď. Jeden dotazník byl určen pro žáky základních škol (úplné znění viz Příloha 2) a druhý pro žáky středních škol (úplné znění viz Příloha 3). Dotazník začínal demografickými otázkami (týkající se účastníka), jako jsou otázka věku a pohlaví. Mimo tyto byly v dotaznících použity různé typy otázek: otevřené se širokou odpovědí, otevřené se stručnou odpovědí, uzavřené dichotomické i uzavřené s výběrem odpovědi.

U otázek s výběrem odpovědi měli žáci vybrat jednu odpověď, pokud nebylo v zadání uvedeno jinak. Otázky byly formulovány tak, aby maximálně splňovaly požadavky srozumitelnosti a jednoznačnosti.

Jelikož jsou v dotazníku i otevřené otázky, které mohou být náročné na čas a pozornost žáků, obsahuje dotazník pro žáky základních škol 9 otázek, které byly vytvořeny v souladu se stanovenými cíli. Dotazník pro studenty středních škol je tvořen 12 otázkami, které jsou obdobného charakteru jako otázky pro žáky základních škol, dále je rozšiřují a zjišťují podrobnější informace o znalostech studentů. Otázky a jejich formulace byly konzultovány a schváleny vedoucí práce.

Dotazník byl rozdáván osobně a žáci a studenti jej vyplňovali v přítomnosti zadavatelky. Tím bylo dosaženo vysoké návratnosti, téměř 100 %. Účastníci vyplňovali dotazník během vyučovacích hodin společně ve svých třídách. Před rozdáním dotazníku byli všichni žáci a studenti informováni zadavatelkou o účelu takového výzkumu. Všichni byli též informováni o způsobu vyplňování dotazníku. Účastníci se následně mohli rozhodnout, zda dotazník vyplní či zda se výzkumu nezúčastní. V případě, že účastníci nerozuměli zadané otázce, mohli zadavatelku kdykoli během vyplňování požádat o další vysvětlení, čímž byla z velké části eliminována možnost, že by žáci nerozuměli zadání. Po vyplnění dotazníků jej účastníci odevzdali, aby v nich nemohli později nějaké informace přepisovat a následovala diskuse nad otázkami v dotazníku. Poté, co byly prodiskutovány dotazníkové otázky, byl účastníkům ponechán prostor pro jejich vlastní dotazy související s tématem.

Výsledky dotazníkového šetření byly následně přehledně zpracovány do grafů a tabulek.

5.1.4 Charakteristika vzorku

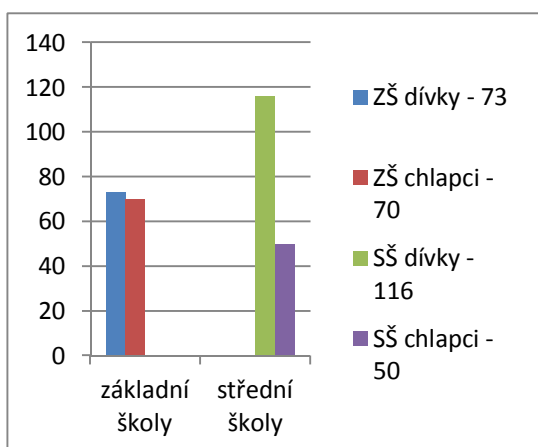
Jako výchozí populaci pro dotazníkové šetření byli zvoleni žáci devátých ročníků základních škol na Rakovnicku, konkrétně Základní a mateřské školy v Lubné, 1. ZŠ Rakovník, 2. ZŠ Rakovník a 3. ZŠ Rakovník a studenti maturitních čtvrtých ročníků Gymnázia Zikmunda Wintra v Rakovníku, Střední zemědělské školy Rakovník a Masarykovy obchodní akademie Rakovník. Ve vybraných třídách byl výzkum

proveden s těmi studenty, kteří byli v den dotazování ve třídě přítomni. Nepřítomní studenti nebyli do vzorku zahrnuti. Důvodem výběru středních škol bylo jejich různé zaměření, ačkoli na každé škole se studenti setkávají s tématem biologie člověka.

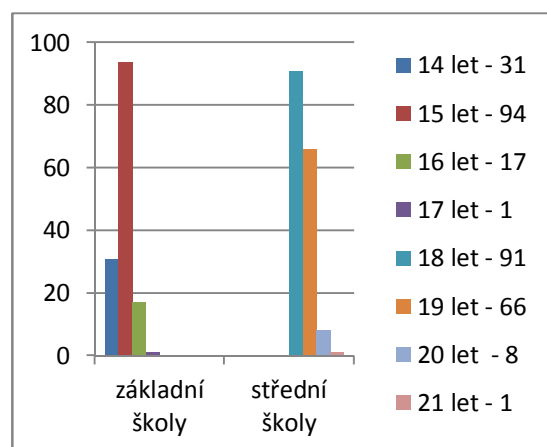
Vzorek základních škol představuje 143 žáků ve věku od 14 do 17 let. Z tohoto počtu je 73 dívek a 70 chlapců.

Výzkumný vzorek všech středních škol představuje 166 studentů ve věku od 18 do 21 let. Z toho je 67 studentů gymnázia a 99 studentů střední zemědělské školy a obchodní akademie. Z 67 studentů gymnázia je 44 dívek a 23 chlapců. Z 99 studentů středních škol je 72 dívek a 27 chlapců.

V grafu č. 1 a 2 je uvedeno shrnutí charakteristiky vzorku z hlediska pohlaví a věku.

Graf 1. Počet účastníků dle pohlaví

Graf 2. Počet účastníků dle věku

5.2 Pedagogické pozorování

Metoda pedagogického pozorování (Chráska 2007) byla zvolena pro posouzení průběhu tematické besedy v České společnosti AIDS pomoc.

Cílem pedagogického pozorování bylo zjistit, zda jsou tematické besedy pro žáky přínosné, zda jim poskytují ne jen holá fakta, ale také zajímavosti o dané problematice. Dalším cílem bylo zjistit, zda jsou besedy pro žáky zajímavé, zda je lektor dokáže zaujmout a udržet jejich pozornost po celý průběh besedy.

Besedy se zúčastnili studenti z Filozofické fakulty Univerzity Pardubice. Tito studenti sice neodpovídali zkoumané věkové kategorii, ale pro posouzení průběhu besedy byl dostačující. Vzhledem k tomu, že se podařilo v průběhu zpracování diplomové práce navštívit jen jednu besedu, jsou výsledky pedagogického pozorování uvedeny pouze prostým popisem průběhu besedy a slovním komentářem.

Česká společnost AIDS pomoc (ČSAP) se velmi intenzivně angažuje v osvětové a preventivní činnosti spojené s HIV/AIDS. Na můj dotaz, zda je možné se zúčastnit besedy, odpověděl pan Libor Matula, který v ČSAP pracuje jako preventivní pracovník, kladně. Beseda byla určena studentů středních škol, ale ačkoli ji navštívili vysokoškolští studenti, velice je to zaujalo. Celá beseda trvala cca 2,5 hodiny. Na začátku se pan Matula představil a popsal svoji činnost v ČSAP. Následně aktivně do celého průběhu besedy studenty zapojoval. Během besedy se studenti dozvěděli o počtu HIV pozitivních ve světě i v ČR, že je důležité si uvědomit, že HIV není nemoc rizikových skupin, ale nemoc rizikového chování a nejedná se o pohlavní nemoc, ale o nemoc imunitního systému. Řekl studentům, kdy se nechat testovat, kam zajít na testy, možnost testování zdarma i ceny placených testů. Při vysvětlování důvodů, proč se nechat testovat pan Matula sdělil, jak je důležité hlavně z hlediska psychiky, aby testy prováděl a výsledky sděloval lékař a psycholog či psychiatr. Uvedl rizika spojená s tím, když člověk zjistí, že je HIV pozitivní o samotě, nehledě na to, že dostupné testy v lékárnách mají maximálně 70% účinnost. Zajímavostí bylo, že dnes lze i zjistit z databáze HIV pozitivních, od koho se člověk nakazil. Navazovala část besedy věnovaná legislativě ČR, pan Matula studentům sdělil, že každý HIV pozitivní člověk se ze zákona musí léčit, nemusí o své diagnóze kromě svého praktického lékaře a zubaře nikomu říci, ale musí se léčit. Pouze člověk ve stádiu AIDS může léčbu odmítnout. Všechny těhotné ženy jsou automaticky testovány na HIV a v případě pozitivního výsledku, mají také povinnost se léčit. Zde jako zajímavost uvedl, že všechny děti v ČR, které se narodily HIV pozitivním matkám, které se léčily, byly HIV negativní, jednalo se o 122 dětí. Další zajímavostí byla informace, že dnešní lékařské metody umožňují mít dvěma HIV pozitivním lidem HIV negativní dítě. Studenti se dozvěděli, jak zajímavou informací ohledně délky života s HIV, jelikož když bude člověk pravidelně užívat jemu přidělené léky, je možné s virem HIV přežít

i déle než 40 let. Je tedy pravděpodobnější, že člověk zemře stářím a stádium AIDS se vůbec nemusí projevit. Je však důležitá včasná diagnóza a zodpovědnost ze strany pacienta, aby se nadále při pohlavním styku chránil prezervativem, aby nedošlo k reinfekci, jelikož poté už pro člověka nemusí být léčba. Stejně tak nemusí být léčba pro HIV pozitivní, kteří zapomenou léky užívat. Stačí, když člověk zapomene 3 dny a léčba byla zbytečná a musí se hledat jiné léky, které by danému pacientovi vyhovovali. Studenti se dále dozvěděli, že léčba je plně hrazena zdravotními pojišťovnamí. Další zajímavou informací pro studenty bylo zjištění, pokud má člověk nechráněný pohlavní styk a během následujících 72 hodin zjistí, že partner je HIV pozitivní a zajde s touto informací do AIDS centra, dostane profylaxi a ta má 85% účinnost, že člověk nebude HIV pozitivní. Tato profylaxe je zpoplatněná částkou 20 000 Kč, pro lékaře je zdarma. Před ukončením besedy pan Matula nabídl zájemcům testování na HIV zdarma, přihlásili se 2 chlapci a 6 dívek. Na obrázku 4 je vyfocena se souhlasem všech účastníků místnost zaplněná studenty během besedy. Po besedě následovala prohlídka Domu Světla, vysvětlení, jak funguje a pro koho je určená ubytovna a pro koho azylová část domu, jaká jsou pravidla pro pobyt zde a jaká je zde poskytovaná péče. Po prohlídce pater, následovala prohlídka volně přístupné malé tělocvičny, kterou však ubytovaní využívají dle slov pana Matuly velice zřídka. Na závěr se studenti seznámili se zdravotním bratrem, který zde provádí odběry krve, která je následně testována na HIV. V příloze 4 a 5 jsou fotografie místnosti, kde k odběrům dochází a fotografie pracovny lékaře, kde jsou sdělovány výsledky testu.

Obrázek 4. Beseda v ČSAP

6 Výsledky dotazníkového šetření

Interpretace výsledků dotazníkového šetření je rozdělena do dvou částí. V první části jsou vyhodnocené výsledky žáků základních škol. Ve druhé části jsou vyhodnocené a porovnané výsledky studentů gymnázia a středních škol.

Pro vyhodnocování výsledků byly použity grafy a tabulky z programu Microsoft Excel.

6.1 Znalosti žáků základních škol

6.1.1 Význam zkratky HIV

V dotazníkovém šetření byla pro zjištění, co představuje zkratka HIV použita uzavřená otázka s výběrem ze tří možností: a) zkratka pro německého výrobce automobilů, b) lidský virus a c) označení Světové zdravotnické organizace. Správná odpověď byla b) lidský virus. V tabulce 2 a grafu 3 jsou uvedeny odpovědi žáků základních škol.

141 účastníků (98,6%) odpovědělo správně, 1 účastník (1,4%) si myslí, že zkratka HIV představuje zkratku pro německého výrobce automobilů a 1 účastník (1,4%) si myslí, že zkratka HIV je označení Světové zdravotnické organizace.

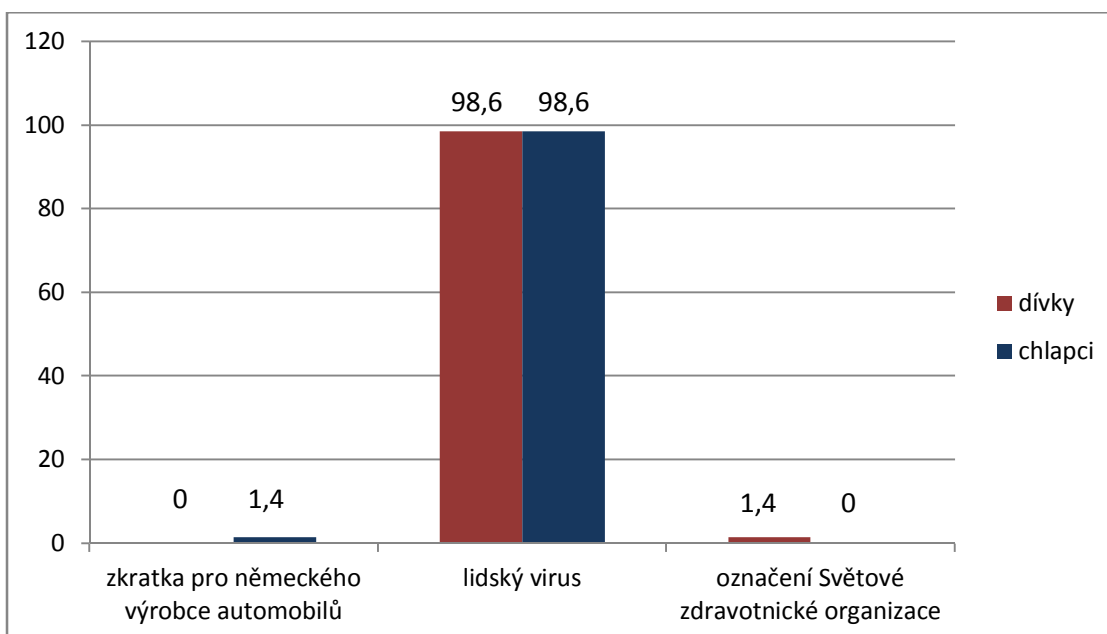
Celkem 72 dívek (98,6%) odpovědělo správně, 1 dívka (1,4%) si myslí, že HIV je zkratka pro světovou zdravotnickou organizaci a žádná dívka se nedomnívá, že by zkratka HIV představovala zkratku pro německého výrobce automobilů.

Z chlapců odpovědělo správně 69 účastníků, což je procentuálně stejná část jako u dívek, (98,6%). 1 chlapec si myslí, že HIV je zkratka pro německého výrobce automobilů a žádný chlapec si nemyslí, že by zkratka HIV byla označení pro Světovou zdravotnickou organizaci.

Z výsledků lze konstatovat, že žákyně i žáci základních škol znají zkratku HIV velice dobře a vědí, že tato zkratka představuje název pro lidský virus.

Tabulka 2. Co znamená zkratka HIV? (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
zkratka pro německého výrobce automobilů	0	0	1	1,4	1	0,7
lidský virus	72	98,6	69	98,6	141	98,6
označení Světové zdravotnické organizace	1	1,4	0	0	1	0,7

Graf 3. Co znamená zkratka HIV? (%)

6.1.2 Význam zkratky AIDS

V dotazníkovém šetření byla pro zjištění znalostí o zkratce AIDS použita opět uzavřená otázka s výběrem za tři možnosti: a) anglická zkratka pro pomoc, b) nemoc přenášená v tropických oblastech mouchou tse-tse a c) soubor nemocí, které jsou důsledkem ztráty imunity. Správná odpověď byla poslední možnost, tedy c) soubor nemocí, které jsou důsledkem ztráty imunity. V tabulce 3 a grafu 4 jsou uvedeny odpovědi žáků základních škol.

Správnou odpověď vybralo 116 účastníků (81,1%), 14 účastníků (9,8%) si vybralo první odpověď, tedy, že AIDS je anglická zkratka pro pomoc, 13 účastníků (9,1%) si vybralo druhou odpověď, tedy že AIDS je nemoc přenášená v tropických oblastech mouchou tse-tse.

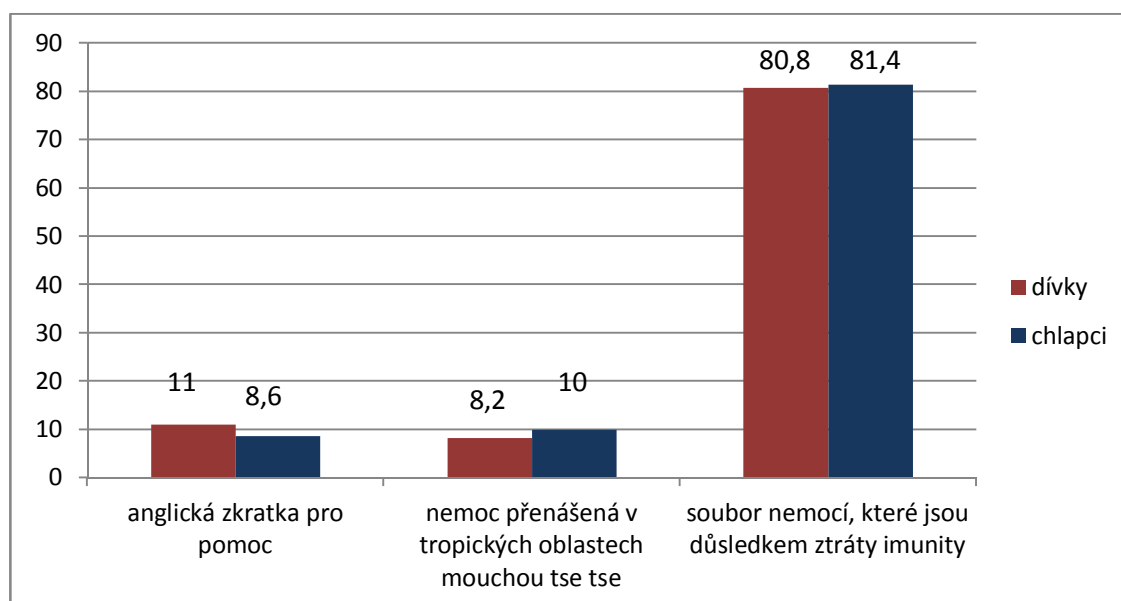
Celkem 59 dívek (80,8%) odpovědělo správně, že AIDS je soubor nemocí, které jsou důsledkem ztráty imunity 8 dívek (11%) odpovědělo, že AIDS je anglická zkratka pro pomoc a 6 dívek (8,2%) odpovědělo, že AIDS je nemoc přenášená v tropických oblastech mouchou tse-tse.

U chlapců bylo rozložení odpovědí velice podobné. Celkem 57 chlapců (81,4%) odpovědělo správně, že AIDS je soubor nemocí, které jsou důsledkem ztráty imunity, 6 chlapců (8,6%) odpovědělo, že AIDS je anglická zkratka pro pomoc a 7 chlapců (10%) odpovědělo, že AIDS je nemoc přenášená v tropických oblastech mouchou tse-tse

Z výsledků je jako u předchozí otázky patrné, že žákyně i žáci základních škol jsou seznámeni se zkratkou AIDS a tím, co představuje.

Tabulka 3. Co znamená zkratka AIDS? (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
anglická zkratka pro pomoc	8	11	6	8,6	14	9,8
nemoc přenášená v tropických oblastech mouchou tse-tse	6	8,2	7	10	13	9,1
soubor nemocí, které jsou důsledkem ztráty imunity	59	80,8	57	81,4	116	81,1

Graf 4. Co znamená zkratka AIDS? (%)

6.1.3 Způsob přenosu HIV

Pro zjišťování znalostí o způsobu přenosu viru HIV byla v práci použita otevřená otázka pro žáky, aby vypsali všechny možnosti přenosu, které znají. Tato otázka byla s otevřenou odpovědí zařazena proto, že jednou z výzkumných otázek je: Jak rozšířené jsou mezi mladou populací mylné informace o HIV/AIDS? Žáci vypisovali rozličné činnosti a možnosti, o kterých se domnívají, že se prostřednictvím nich mohou virem HIV nakazit. Za správné odpovědi jsou považovány přenos při pohlavním styku, krví, z matky na dítě během těhotenství, při porodu či kojení a společným užíváním jehel a injekčních stříkaček. Tabulka 5 a graf 6 uvádí možné přenosy viru HIV podle žáků základních škol.

Přenos viru HIV během pohlavního styku jako možnost přenosu uvedl největší počet účastníků, celkem 130 (90,9%). Dívek, které se takto vyjádřily, bylo nepatrně více, než chlapců. Dívek odpovědělo 67 (91,8%) a chlapců odpovědělo 63 (90%).

Přenos viru HIV krví uvedlo celkem 117 účastníků (81,8%). Z tohoto počtu tuto možnost opět častěji napsaly dívky. Přenos krví uvedlo 64 dívek (87,7%) a 53 chlapců (75,7%).

Přenos viru HIV prostřednictvím společného užívání jehel uvedlo celkem 19 účastníků (13,3%). Z tohoto počtu uvedlo možnost přenosu jehlami více chlapců, celkem 10 (14,3%). Celkem 9 dívek (12,3%) uvedlo tento způsob přenosu viru HIV.

Přenos viru HIV z matky na dítě během těhotenství, při porodu nebo během kojení uvedlo celkem 16 účastníků (11,2%). Tento způsob častěji uváděly dívky, než chlapci. Z celkového počtu 17 účastníků bylo 10 dívek (13,7%) a 6 chlapců (8,6%).

Z mylných způsobů o přenosu viru HIV uváděli účastníci nejvíce přenos slinami. Celkem 38 účastníků (26,6%) se domnívá, že se takto virus HIV přenáší. Častěji tuto možnost uváděly dívky, celkem 20 dívek (27,4%). Chlapců tuto možnost uvedlo 18 (25,7%).

Druhým nejčastěji uváděným mylným způsobem přenosu byl, že virus HIV přenáší hmyz. Tento způsob přenosu uvedlo v této otázce celkem 8 účastníků (5,6%). Častěji

tento způsob uváděli chlapci, než dívky. Celkem takto odpověděla 1 dívka (1,4%) a 7 chlapců (10%).

Někteří účastníci uvedli jako možnost přenosu viru všemi tělními tekutinami. Celkem tuto možnost uvedlo 7 účastníků (4,9%). Přenos viru HIV tělními tekutinami uvedly 4 dívky (5,5%) a 3 chlapci (4,3%).

3 účastníci (2,1%) z celkového počtu uvedli, že se virus HIV přenáší při líbání. Tuto možnost uvedla 1 dívka (1,4%) a 2 chlapci (2,9%).

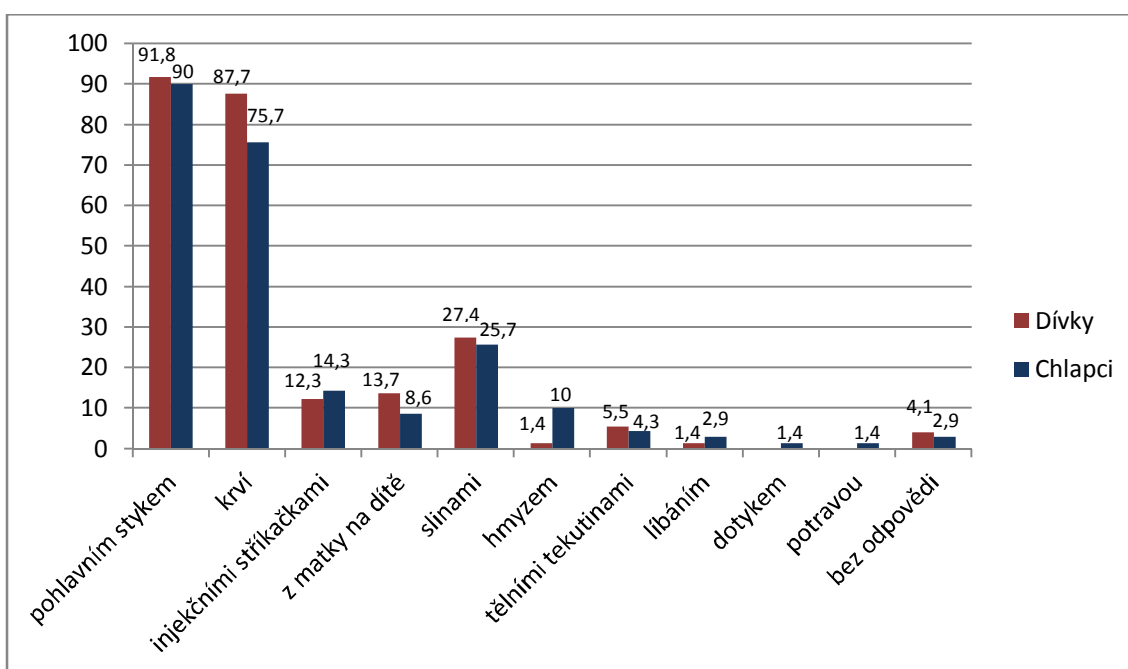
1 chlapec (1,4%) uvedl jako možnost přenosu viru HIV dotek a stejně tak 1 chlapec (1,4%) uvedl, že se virus HIV přenáší potravou.

Na tuto otázku neodpovědělo 5 účastníků (3,5%). Z tohoto počtu byly 3 dívky (4,1%) a 2 chlapci (2,9%).

Tabulka 4. Jakými způsoby se HIV přenáší? (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
pohlavním stykem	67	91,8	63	90	130	90,9
krví	64	87,7	53	75,7	117	81,8
jehlami/injekčními stříkačkami	9	12,3	10	14,3	19	13,3
z matky na dítě	10	13,7	6	8,6	16	11,2
slinami	20	27,4	18	25,7	38	26,6
hmyzem	1	1,4	7	10	8	5,6
tělními tekutinami	4	5,5	3	4,3	7	4,9
líbáním	1	1,4	2	2,9	3	2,1

dotykem	0	0	1	1,4	1	0,7
potravou	0	0	1	1,4	1	0,7
bez odpovědi	3	4,1	2	2,9	5	3,5

Graf 5. Jakým způsobem se HIV přenáší? (%)

6.1.4 Vyléčitelnost AIDS

V dotazníkovém šetření byla pro zjištění znalostí účastníků o vyléčitelnosti AIDS použita uzavřená dichotomická otázka: „Je AIDS vyléčitelné?“ s výběrem odpovědi: ANO či NE. Správná odpověď byla ne, AIDS v současné době není vyléčitelné. V tabulce 5 a grafu 6 jsou uvedeny odpovědi žáků základních škol na tuto otázku.

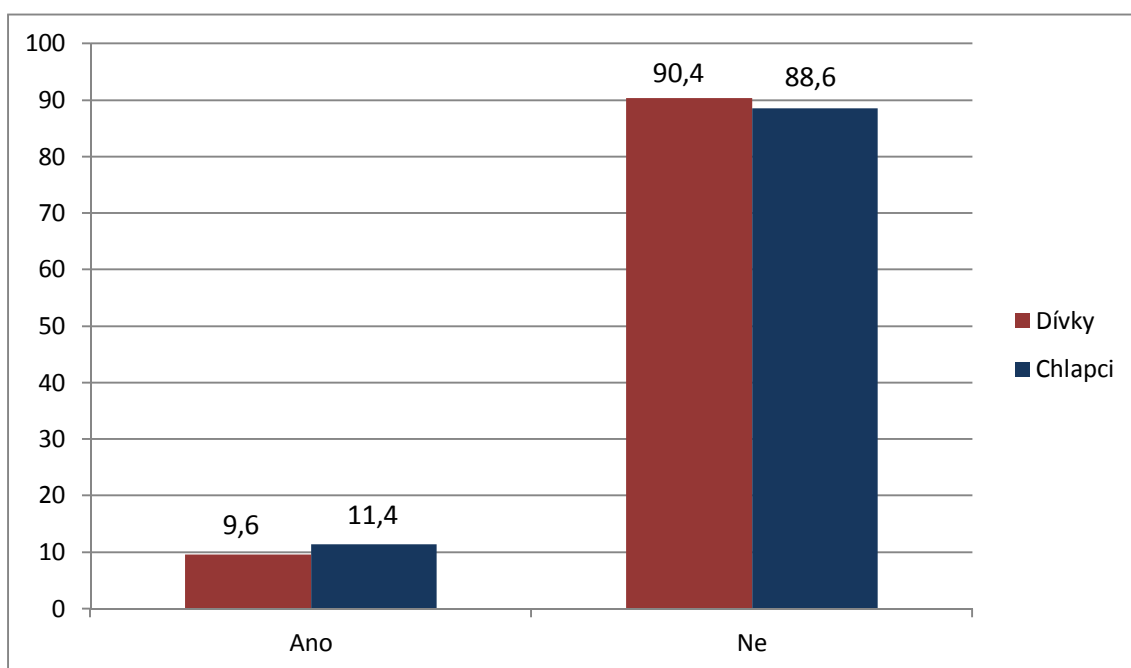
Celkem 128 účastníků (89,5%) odpovědělo správně, tedy, že AIDS není vyléčitelné. 15 účastníků (10,5%) si myslí, že AIDS je vyléčitelné.

Z celkového počtu 73 dívek správnou odpověď uvedlo 66 (90,4%). Za vyléčitelné označilo AIDS 7 dívek (9,6%).

U chlapců byl poměr odpovědí podobný. Správně odpovědělo 62 chlapců (88,6%) a špatnou odpověď si vybralo 8 chlapců (11,4%).

Tabulka 5. Je AIDS vyléčitelné? (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
ANO	7	9,6	8	11,4	15	10,5
NE	66	90,4	62	88,6	128	89,5

Graf 6. Je AIDS vyléčitelné? (%)

6.1.5 Znalosti o existenci očkování proti HIV

V dotazníkovém šetření byla pro zjištění znalostí, zda existuje očkování proti nákaze virem HIV použita opět uzavřená dichotomická otázka: „Existuje proti nákaze HIV očkování?“ s výběrem odpovědi: ANO či NE. Správná odpověď byla NE, proti viru HIV se totiž v současnosti nelze nechat očkovat. V tabulce 6 a grafu 7 jsou uvedené odpovědi žáků základních škol.

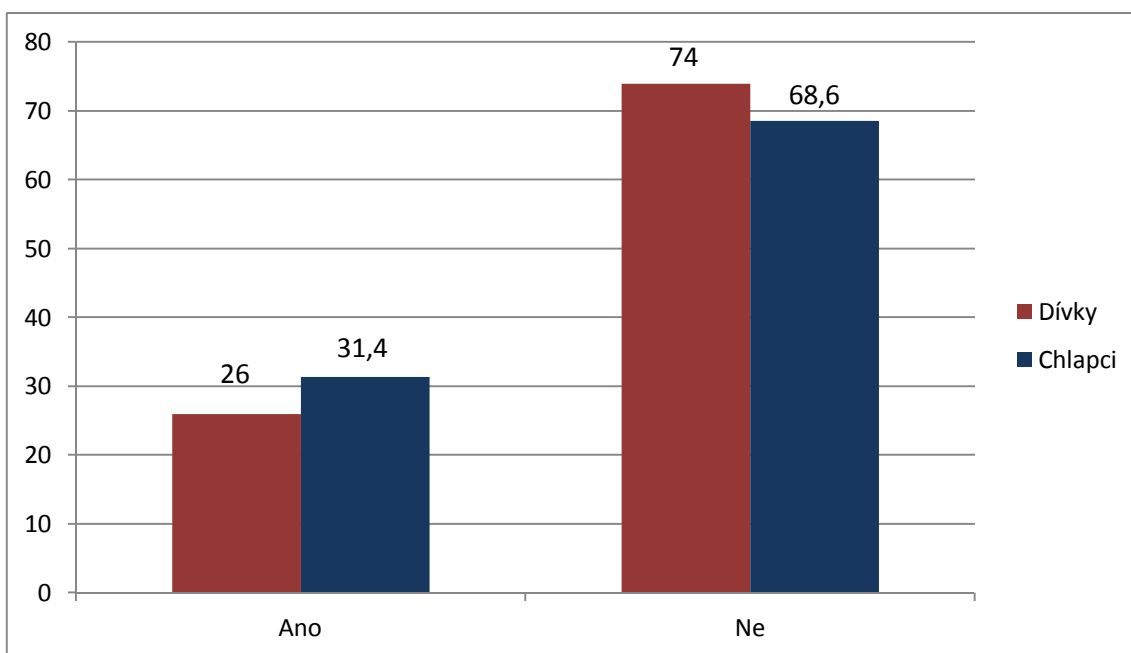
Celkem 102 účastníků (71,3%) uvedlo správnou odpověď. 41 účastníků (28,7%) si myslí, že očkovací látka proti viru HIV existuje.

Celkem 54 dívek (74%) vybralo správnou odpověď. 19 dívek (26%) odpovědělo, že existuje očkování proti nákaze virem HIV.

Chlapci odpovídali podobně, jako děvčata. Celkem 48 chlapců (68,6%) odpovědělo správně a 22 chlapců (31,4) odpovědělo, že očkovací látka proti tomuto onemocnění existuje.

Tabulka 6. Existuje proti nákaze virem HIV očkování? (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
ANO	19	26	22	31,4	41	28,7
NE	54	74	48	68,6	102	71,3

Graf 7. Existuje proti nákaze virem HIV očkování? (%)

6.1.6 Ochrana proti viru HIV hormonální antikoncepcí

V dotazníkovém šetření byla pro zjištění znalostí o tom, zda hormonální antikoncepce poskytuje ochranu proti HIV použita uzavřená dichotomická otázka: „Poskytuje

hormonální antikoncepce (pilulky) ochranu před nákazou?“ s výběrem odpovědi ANO či NE. Správná odpověď byla NE, hormonální antikoncepce neposkytuje žádnou ochranu proti viru HIV. V tabulce 7 a grafu 8 jsou uvedené odpovědi žáků základní školy.

Celkem 124 účastníků (86,7%) odpovědělo správně, že hormonální antikoncepce neposkytuje ochranu proti viru HIV. 19 účastníků (13,3%) odpovědělo, že hormonální antikoncepce poskytuje ochranu proti viru HIV.

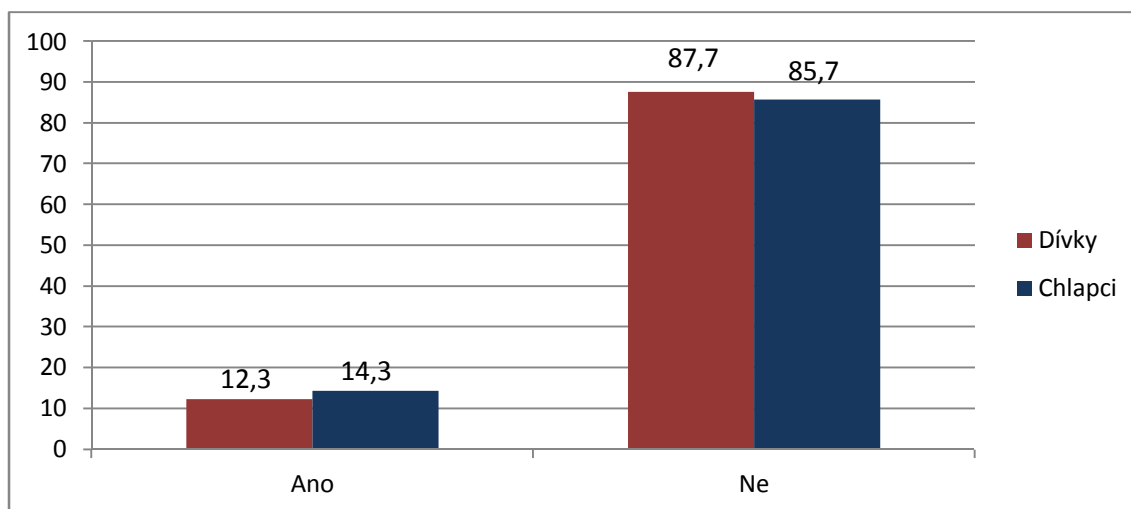
Celkem 64 dívek (87,7%) odpovědělo správně. 9 dívek (12,3%) si myslí, že užívání hormonální antikoncepce představuje proti viru HIV ochranu.

Rozložení odpovědí u chlapců bylo podobné jako u děvčat. Celkem 60 chlapců (85,7%) odpovědělo správně. 10 chlapců (14,3%) si myslí, že užívání hormonální antikoncepce představuje proti viru HIV ochranu.

Tabulka 7. Poskytuje hormonální antikoncepce (pilulky) ochranu před nákazou?

(n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
ANO	9	12,3	10	14,3	19	13,3
NE	64	87,7	60	85,7	124	86,7

Graf 8. Poskytuje hormonální antikoncepce (pilulky) ochranu před nákazou? (%)

6.1.7 Získávání informací o HIV

Pro zjišťování, odkud žáci získávají informace o HIV/AIDS byla použita otázka: „Odkud ses dozvěděl informace o HIV?“, přičemž žáci mohli vybrat více odpovědí z nabízených variant. Možnosti byly: a) škola, b) rodina, c) vrstevníci, d) masmédia (internet, televize, noviny a časopisy), e) odjinud, zde mohli žáci vypsát vlastní zdroj informací. Tato otázka byla zařazena za účelem zjištění odpovědi na jednu z výzkumných otázek: Kolik procent žáků a studentů se nejvíce informací dozvídá od svých vrstevníků? Je také dobré vědět, zda a případně, do jaké míry ovlivňuje znalosti o HIV/AIDS škola, aby mohly zintenzivnit preventivní činnost zaměřenou na téma sexuálně přenosných chorob. Tabulka 8 a graf 9 uvádí rozložení odpovědí žáků základní školy.

Celkem 122 účastníků (85,3%) uvedlo jako alespoň jeden ze zdrojů informací školu. Poměr dívek a chlapců byl rovnoměrný. Celkem se takto vyjádřilo 60 dívek (82,2%) a 62 chlapců (88,6%).

Jako zdroj informací rodinu si vybralo 48 účastníků (33,6%). Mnohem častěji tuto odpověď uváděly dívky, celkem jich takto odpovědělo 35 (47,9%), zatímco chlapců tak odpovědělo 13 (18,6%).

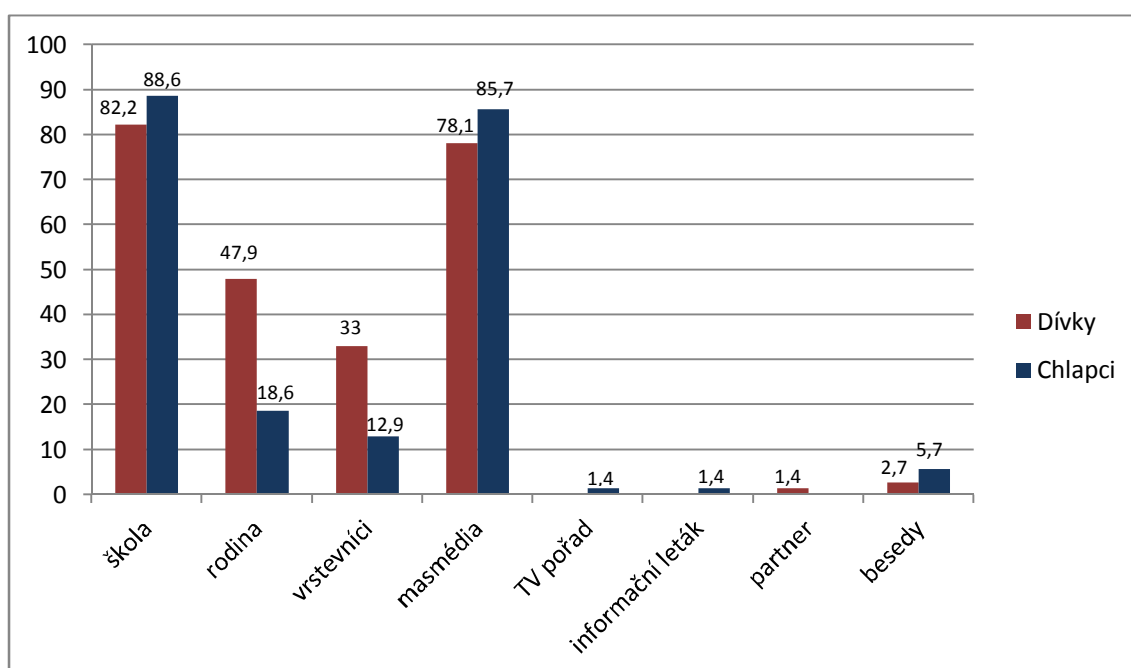
Třetí uvedený zdroj informací vrstevníky uvedlo celkem 33 účastníků (23,1%). Vrstevníky jako zdroj informací častěji uváděly dívky. Celkem tuto možnost uvedlo 24 dívek (33%) a 9 chlapců (12,9%).

Hojně uváděný zdroj informací byla čtvrtá možnost: masmédia. Celkem se takto vyjádřilo 117 účastníků (81,8%). Zde byly odpovědi chlapců četnější, než odpovědi dívek. Celkem tuto možnost uvedlo 57 dívek (78,1%) a 60 chlapců (85,7%).

Pokud se účastníci dozvěděli informace odjinud, měli možnost zdroj uvést. 1 chlapec (1,4%) uvedl, že se informace dozvěděl z televizního pořadu, 1 chlapec (1,4%) uvedl, že si informace přečetl na letáku s tematikou HIV/AIDS, 1 dívka (1,4%) uvedla, že jí informace o HIV poskytl její přítel a 6 účastníků (4,2%) uvedlo, že se informace dozvěděli na besedách či přednáškách zaměřených na téma sexuálně přenosných chorob. Z těchto 6 účastníků byly 2 dívky (2,7%) a 4 chlapci (5,7%).

Tabulka 8. Odkud ses dozvěděl informace o HIV? (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
škola	60	82,2	62	88,6	122	85,3
rodina	35	47,9	13	18,6	48	33,6
vrstevníci	24	33	9	12,9	33	23,1
masmédia	57	78,1	60	85,7	117	81,8
TV pořad	0	0	1	1,4	1	0,7
informační leták	0	0	1	1,4	1	0,7
partner	1	1,4	0	0	1	0,7
besedy	2	2,7	4	5,7	6	4,2

Graf 9. Odkud ses dozvěděl informace o HIV? (%)

6.1.8 Přenos HIV domácími zvířaty

Pro zjištění znalostí účastníků o tom, zda virus HIV přenáší také domácí zvířata, byla použita uzavřená otázka: „Přenášejí virus HIV také domácí zvířata? Pokud ano, která?“

s výběrem odpovědi ANO či NE. Správná odpověď je NE, virus HIV je lidský a žádná zvířata jej nepřenášejí. V tabulce 9 a grafu 10 jsou uvedeny odpovědi žáků základních škol.

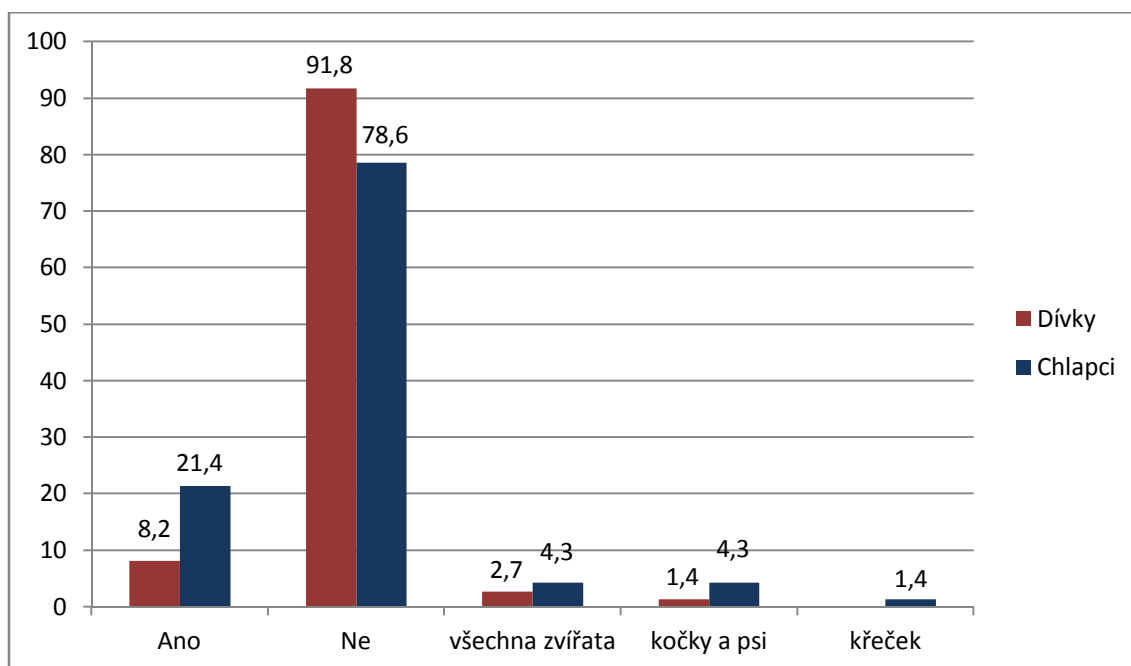
Celkem 122 účastníků (85,3%) odpovědělo správně. 21 účastníků (14,7%) odpovědělo, že virus HIV domácí zvířata přenášejí. Na doplňující otázku, která konkrétní domácí zvířata virus přenášejí, odpověděli jen někteří z těch, kteří si myslí, že virus HIV domácí zvířata přenášejí. Celkem se vyjádřilo 10 účastníků (7%). 5 účastníků (3,5%) odpovědělo, že virus HIV přenášejí všechna zvířata, 4 účastníci (2,8%) odpověděli, že virus přenáší kočky a psi a 1 účastník (0,7%) uvedl, že virus HIV přenášejí křečci a jiní hlodavci.

Celkem 67 dívek (91,8%) odpovědělo správně, jen 6 dívek (8,2%) si myslí, že virus HIV přenáší domácí zvířata. Z těchto 6 dívek se 3 dívky vyjádřily i k doplňující otázce. 1 dívka (1,4%) odpověděla, že virus HIV přenáší kočky a psi a 2 dívky (2,7%) uvedly, že virus HIV přenášejí všechna zvířata.

Celkem 55 chlapců (78,6%) odpovědělo správně, 15 chlapců (21,4%) odpovědělo, že virus HIV přenášejí domácí zvířata. Z 15 chlapců se k doplňující otázce vyjádřilo 7 z nich. 1 chlapec (1,4%) odpověděl, že virus HIV přenášejí křečci a další hlodavci, 3 chlapci (4,3%) odpověděli, že virus přenášejí všechna zvířata a zbylí 3 chlapci (4,3%) uvedli, že virus přenášejí kočky a psi.

Tabulka 9. Přenášejí virus HIV také domácí zvířata? Pokud ano, která? (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
ANO	6	8,2	15	21,4	21	14,7
NE	67	91,8	55	78,6	122	85,3
všechna zvířata	2	2,7	3	4,3	5	3,5
kočky, psi	1	1,4	3	4,3	4	2,8
křeček	0	0	1	1,4	1	0,7

Graf 10. Přenášejí virus HIV také domácí zvířata? Pokud ano, která? (%)

6.1.9 Přenos HIV bodavým a savým hmyzem

Pro zjištění znalostí účastníků o tom, zda virus HIV přenáší bodavý a savý hmyz byla v dotazníku uvedena uzavřená otázka: „Může savý a bodavý hmyz přenášet virus HIV z nakaženého člověka na zdravého?“ s výběrem odpovědí ANO či NE. Správná odpověď byla NE, na světě se ještě nevyskytl případ takové cesty přenosu. Tento hmyz má totiž velmi tenké jehlovité ústní ústrojí, díky němuž nemohou být bílé krvinky, které obsahují virus HIV, přeneseny (Holub 1993). V tabulce 10 a grafu 11 jsou uvedeny odpovědi žáků základních škol.

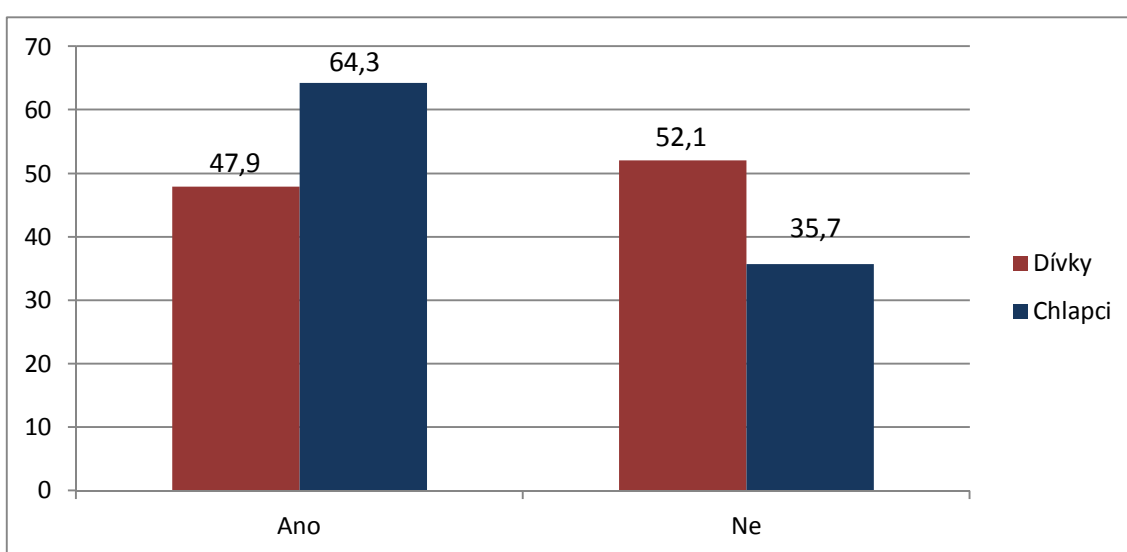
Celkem 66 účastníků (44,1%) odpovědělo správně. Špatně, tedy že virus HIV přenáší bodavý a savý hmyz uvedlo 80 účastníků (55,9%).

Odpovědi u dívek byly rovnoměrně rozdělené, 38 dívek (52,1%) odpovědělo správně. Oproti tomu 35 dívek (47,9%) si myslí, že virus HIV bodavý a savý hmyz přenáší.

U chlapců byl velice nízký počet těch, kteří odpověděli správně, jen 25 (35,7%). 45 chlapců (64,3%) si myslí, že virus HIV bodavý a savý hmyz přenáší.

Tabulka 10. Může savý a bodavý hmyz přenášet virus HIV z nakaženého člověka na zdravého? (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
ANO	35	47,9	45	64,3	80	55,9
NE	38	52,1	25	35,7	63	44,1

Graf 11. Může savý a bodavý hmyz přenášet virus HIV z nakaženého člověka na zdravého? (%)

6.2 Znalosti studentů Gymnázia Zikmunda Wintra v Rakovníku

Na gymnáziu se zúčastnilo dotazníkového šetření 59 studentů. Z tohoto počtu bylo 37 dívek a 22 chlapců.

6.2.1 Vysvětlení pojmů HIV a AIDS

Pro zjištění znalostí studentů o obsahu zkratk HIV a AIDS byla v dotazníku použita otevřená otázka: „Vysvětlete pojem HIV a pojem AIDS.“ Za správnou odpověď bylo považováno, když studenti napsali, že HIV je virus a AIDS je komplex onemocnění způsobené virem HIV. V tabulce 11 jsou uvedeny výsledky studentů gymnázia.

Celkem 51 účastníků (86,4%) odpovědělo v případě vysvětlení zkratky HIV správně, že se jedná o virus, ale v případě vysvětlení zkratky AIDS, mnoho studentů odpovídalo

nepřesně, že se jedná o nemoc. Tento názor zastává 49 účastníků (83,1%). AIDS není jedna nemoc, je to třetí stádium nakažení virem HIV, případně komplex nemocí, které se projeví v důsledku ztráty imunity, ale jedna nemoc to není. Z tohoto počtu bylo 32 dívek (86,5%) a 19 chlapců (86,4%). Pouze 2 dívky (5,4%) napsali o AIDS, že se jedná o syndrom selhání imunity. 7 účastníků (11,9%) na tuto otázku neodpovědělo, jednalo se o 4 dívky (10,8%) a 3 chlapce (13,6%). 1 dívka (1,7%) uvedla, že HIV a AIDS znamenají totéž.

Tabulka 11. Vysvětlení pojmů HIV a AIDS (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
HIV = virus	32	86,5	19	86,4	51	86,4
AIDS = nemoc	30	81,1	19	86,4	49	83,1
AIDS = syndrom selhání imunity	2	5,4	0	0	2	3,4
nerozlišuje	1	2,7	0	0	1	1,7
bez odpovědi	4	10,8	3	13,6	7	11,9

6.2.2 Způsoby přenosu HIV

Pro zjištění znalostí studentů o způsobech přenosu viru HIV byla v dotazníkovém šetření opět použita otevřená otázka: „Uveďte alespoň 3 způsoby přenosu infekce, které znáte.“ Za správné odpovědi byly považovány tyto cesty přenosu: pohlavním stykem, krví, z matky na dítě a sdílenými jehlami či injekčními stříkačkami. V tabulce 12 jsou uvedeny odpovědi studentů gymnázia.

Celkem 57 účastníků (96,6%) uvedlo přenos viru pohlavním stykem. Někteří studenti doplňovali a konkretizovali orální styk či anální styk, ale pro výsledky jsou tyto odpovědi zahrnuté v jedné. Z celkového počtu 57 účastníků bylo 36 dívek (97,3%) a 21 chlapců (95,5%).

Druhou nejčastěji zmiňovanou cestou přenosu viru HIV byla krev a krevní deriváty, tuto možnost uvedlo 55 účastníků (93,2%). Celkem krev či krevní deriváty zmínilo 34 dívek (91,9%) a 21 chlapců (95,5%).

Třetí nejčastěji uváděnou možností byl přenos jehlami/injekčními stříkačkami. Uvedlo ji 19 účastníků (32,2%). Častěji tuto možnost uváděly dívky, celkem 11 (29,7%). Chlapců tuto možnost nákazy uvedlo 8 (36,4%).

Přenos z matky na dítě zmiňovali studenti nejméně. Celkem 10 účastníků (16,9%) tuto možnost uvedlo. Někteří studenti uváděli konkrétnější odpovědi, zmiňovali kojení, porod, přechod viru přes placentu, ale pro výsledky jsou tyto odpovědi sloučené v jednu. Z celkového počtu 10 účastníků bylo 7 dívek (18,9%) a 3 chlapci (13,6%).

Mezi nejčastěji uváděné mylné cesty přenosu viru HIV patřily sliny, které uvedlo 8 účastníků (13,6%), z toho byly rovnoměrně 4 dívky (10,8%) a 4 chlapci (18,2%).

Další zmiňované mylné cesty přenosu byly hmyz, který uvedli 3 účastníci (5,1%), z toho všichni byli chlapci (13,6%). 1 chlapec (4,5%) uvedl jako způsob přenosu viru HIV pot a 1 dívka (2,7%) neodpověděla na tuto otázku.

Tabulka 12. Způsoby přenosu viru HIV (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
pohlavní styk	36	97,3	21	95,5	57	96,6
krví	34	91,9	21	95,5	55	93,2
jehlami	11	29,7	8	36,4	19	32,2
z matky na dítě	7	18,9	3	13,6	10	16,9
sliny	4	10,8	4	18,2	8	13,6
hmyz	0	0	3	13,6	3	5,1
pot	0	0	1	4,5	1	1,7
bez odpovědi	1	2,7	0	0	1	1,7

6.2.3 Způsoby, kterými k přenosu viru HIV nedochází

Pro zjištění znalostí o tom, za jakých situací k přenosu viru HIV nedochází, byla v dotazníkovém šetření použita otevřená otázka: „Uveďte co nejvíce příkladů situací, při kterých k přenosu viru HIV nedochází.“ Za správné odpovědi byly považovány

všechny činnosti vyjma rizikového chování (cest přenosu viru). V tabulce 13 jsou uvedeny odpovědi studentů gymnázia.

Nejčastěji uváděná správná a logicky odvozená možnost byla: při běžném soužití bez pohlavního styku a kontaktu s krví. Celkem tuto možnost uvedlo 22 účastníků (37,3%), z toho 8 dívek (21,6%) a 14 chlapců (63,6%).

Nejčastěji uváděnou konkrétní možností byl dotek, celkem ji napsalo 38 účastníků (64,4%). Mnoho účastníků uvádělo podání ruky, objímání, hlazení či mazlení, ale pro výsledky jsou všechny tyto odpovědi zahrnuté v jednu. Dotyk zmiňovaly častěji dívky, celkem 24 (65%). Chlapců uvedlo dotyk 14 (63,6%).

Druhým nejčastěji uváděným způsobem byl polibek. Celkem jej uvedlo 26 účastníků (44,1%). Líbání opět uváděly častěji dívky, celkem 17 (45,9%). Chlapců tuto možnost uvedlo 9 (40,9%).

Třetí nejčastější cestou bylo vzduchem. Celkem tuto možnost uvedlo 17 účastníků (28,8%). Do této odpovědi byly zahrnuty různé odpovědi, které účastníci psali: kašláni, pobyt v jedné místnosti, společné hraní stolních her, mluvení s HIV pozitivním člověkem či sportování. Tuto možnost uvedlo 12 dívek (32,4%) a 5 chlapců (22,7%).

Sliny jako prostředek, kterým se virus HIV nepřenáší, uvedlo celkem 15 účastníků (25,4%). Tuto možnost uváděly častěji dívky, celkem 12 (32,4%). Chlapci tuto možnost uvedli jen 3 (13,6%).

Používání prezervativů při pohlavním styku napsalo 8 účastníků (13,6%). Tuto možnost častěji zmiňovali chlapci, celkem 5 (22,7%). Prezervativ zmínily jen 3 dívky (8,1%).

Na tuto otázku neodpověděli 3 účastníci (5,1%), jednalo se o 1 dívku (2,7%) a 2 chlapce (9,1%).

Podobně jako sliny 1 dívka (2,7%) zmínila slzy. 2 chlapci (9,1%) uvedli, že se virus HIV nepřenáší užíváním společného nádobí.

Tabulka 13. Situace, kdy k přenosu viru HIV nedochází (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
běžné soužití	8	21,6	14	63,6	22	37,3
dotek	24	65	14	63,6	38	64,4
líbání	17	45,9	9	40,9	26	44,1
vzduch	12	32,4	5	22,7	17	28,8
sliny	12	32,4	3	13,6	15	25,4
prezervativ	3	8,1	5	22,7	8	13,6
nádobí	0	0	2	9,1	2	3,4
slzy	1	2,7	0	0	1	1,7
bez odpovědi	1	2,7	2	9,1	3	5,1

6.2.4 Přenos viru HIV zvířaty

V dotazníkovém šetření byla pro zjištění znalostí studentů o tom, zda virus HIV přenášejí také zvířata použita uzavřená otázka: „Přenášejí virus HIV také zvířata? Pokud ano, která?“ s výběrem odpovědi ANO či NE. Správná odpověď byla NE, žádná zvířata virus HIV nepřenášejí, jedná se o lidský virus. V tabulce 14 jsou uvedené odpovědi studentů gymnázia.

Celkem 23 účastníků (39%) odpovědělo správně, z toho bylo 18 dívek (48,6%) a 5 chlapců (22,7%). Na tuto otázku neodpověděli 4 účastníci (6,8%), z toho byly 2 dívky (5,4%) a 2 chlapci (9,1%).

32 účastníků (54,2%) si myslí, že virus HIV zvířata přenášejí. Z těchto účastníků bylo 17 dívek (45,9%) a 15 chlapců (68,2%). Na doplňující otázku, která zvířata virus HIV přenášejí, uvedlo 23 studentů opice (39%), z toho bylo 15 dívek (40,5%) a 8 chlapců (36,4%), 5 studentů hmyz (8,5%), z toho byla 1 dívka (2,7%) a 4 chlapci (18,2%), 2 chlapci savce (9,1%), 1 chlapec (4,5%) si myslí, že všechna zvířata, 1 chlapec (4,5%) uvedl, že virus přenášejí kočky, psi a skot. Studenti často uváděli kombinace vícero z výše uvedených zvířat, např. opice a hmyz. Na doplňující otázku neodpověděli 3 účastníci (5,1%), jednalo se o 1 dívku (2,7%) a 2 chlapce (9,1%).

Tabulka 14. Přenášejí virus HIV také zvířata? Pokud ano, která? (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
ANO	17	45,9	15	68,2	32	54,2
NE	18	48,6	5	22,7	23	39
opice	15	40,5	8	36,4	23	39
hmyz	1	2,7	4	18,2	5	8,5
savci	0	0	2	9,1	2	3,4
všechna zvířata	0	0	1	4,5	1	1,7
kočky, psi, skot	0	0	1	4,5	1	1,7
bez odpovědi	2	5,4	2	9,1	4	6,8

6.2.5 Rozvoj AIDS u HIV pozitivního člověka

Pro zjištění znalostí studentů o tom, zda se AIDS rozvine u každého HIV pozitivního člověka, byla v dotazníkovém šetření použita uzavřená otázka: „Rozvine se AIDS u každého HIV pozitivního člověka?“ s výběrem odpovědí ANO či NE. Správná odpověď byla ne, nemusí se rozvinout, dnešní léčba umožňuje pacientům přežít až 40 let, takže je pravděpodobnější, že člověk umře na stáří (PhDr. Renata Staňková, SZÚ, 2013). V tabulce 15 jsou uvedeny odpovědi studentů gymnázia.

Celkem 36 účastníků (61%) odpovědělo správně. Z tohoto počtu bylo 21 dívek (56,8%) a 15 chlapců (68,2%).

Celkem 23 účastníků (39%) si myslí, že se AIDS dříve či později rozvine u každého HIV pozitivního člověka. Tuto možnost uvedlo 16 dívek (43,2%) a 7 chlapců (31,8%).

Tabulka 15. Rozvine se AIDS u každého HIV pozitivního člověka? (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
ANO	16	43,2	7	31,8	23	39
NE	21	56,8	15	68,2	36	61

6.2.6 Kontinent s největším počtem HIV pozitivních lidí

V dotazníkovém šetření byla pro zjištění znalostí studentů o kontinentu s největším počtem HIV pozitivních lidí a lidí s AIDS použita otevřená otázka: „Uveďte kontinent, kde je největší počet lidí s HIV či AIDS.“ Za správnou odpověď byl považován kontinent Afrika. V tabulce 16 jsou uvedeny odpovědi studentů gymnázia.

Celkem 53 účastníků (89,8%) správně uvedlo Afriku. Z tohoto počtu bylo 31 dívek (83,8%) a 22 chlapců (100%).

5 dívek (13,5%) uvedlo, že nejvíce HIV pozitivních lidí žije v Americe, zda měla na mysli Severní Ameriku, nebo Jižní, dále nespecifikovala a 1 dívka (2,7%) uvedla Asii.

Tabulka 16. Uveďte kontinent, kde je největší počet lidí s HIV či AIDS (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
Afrika	31	83,8	22	100	53	89,8
Amerika	5	13,5	0	0	5	8,5
Asie	1	2,7	0	0	1	1,7

6.2.7 Evropský stát s největším počtem HIV pozitivních

Pro zjištění znalostí studentů o tom, ve kterém evropském státě je virus HIV a onemocnění AIDS nejrozšířenější, byla použita uzavřená otázka: „Ve kterém evropském státě žije nejvíce lidí nakažených HIV?“ s možností odpovědi a) Ukrajina, b) Itálie, c) Španělsko a d) Francie. Správná odpověď byla možnost a) Ukrajina, ze států západní Evropy by to byla Francie (podle UNAIDS, 2013). V tabulce 17 jsou uvedeny odpovědi studentů gymnázia.

Celkem 36 účastníků (61%) odpovědělo správně, že se jedná o Ukrajinu. Uvedlo ji 22 dívek (59,5%) a 14 chlapců (63,6%).

Druhou možností byla Itálie, tu zvolily 2 dívky (5,4%).

Možnost Španělsko zvolilo 10 účastníků (16,9%), z toho bylo 7 dívek (18,9%) a 3 chlapci (13,6%).

Poslední nabízenou zemi Francii si vybralo 9 studentů (15,3%). Tento stát uvedlo 6 dívek (16,2%) a 3 chlapci (13,6%).

Na tuto otázku 2 chlapci (9,1%) neodpověděli.

Tabulka 17. Ve kterém evropském státě žije nejvíce lidí nakažených HIV? (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
Ukrajina	22	59,5	14	63,6	36	61
Itálie	2	5,4	0	0	2	3,4
Španělsko	7	18,9	3	13,6	10	16,9
Francie	6	16,2	3	13,6	9	15,3
bez odpovědi	0	0	2	9,1	2	3,4

6.2.8 Pravděpodobnost nákazy virem HIV

V dotazníkovém šetření byla pro zjištění informovanosti studentů o možnosti nákazy použita otevřená otázka: „Myslíte si, že existují jen určité skupiny lidí, které jsou ohroženy nákazou virem HIV, nebo se jím můžeme nakazit všichni?“ Správná odpověď byla ano, každý člověk se může nakazit virem HIV. V populaci existuje cca 1% lidí, kteří jsou vůči nákaze virem HIV imunní, jelikož nemají na T-lymfocytech výběžky, na které se virus HIV přichytí, ale tuto skutečnost zmínili jen 3 účastníci (5,5%). V tabulce 18 jsou uvedeny odpovědi studentů gymnázia.

Celkem 54 účastníků (91,5%) odpovědělo správně, že se virem HIV můžeme nakazit všichni. 3 z nich ještě dopsali informaci o existenci 1% populace, která je imunní proti nákaze virem HIV, jednalo se o 1 chlapce a 2 dívky. Celkem odpovědělo správně tedy 34 dívek (91,9%) a 20 chlapců (90,9%).

4 účastníci (6,8%) si myslí, že existují jen určité skupiny, které jsou nákazou ohroženy, dále tyto skupiny nijak nekonkretizovali. Jednalo se o 3 dívky (8,1%) a 1 chlapce (4,5%).

1 dívka (2,7%) uvedla, že nakazit se mohou jen ženy, které se živí prostitucí.

Tabulka 18. Myslíte si, že existují jen určité skupiny lidí, které jsou ohroženy nákazou virem HIV, nebo se jím můžeme nakazit všichni? (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
všichni	34	91,9	20	90,9	54	91,5
skupiny	3	8,1	1	4,5	4	6,8
ženy, které se živí prostitucí	1	2,7	0	0	1	1,7

6.2.9 Znalosti o existenci očkování proti HIV

Pro zjištění znalostí studentů o existenci očkovací látky proti viru HIV byla v dotazníku použita uzavřená otázka: „Existuje proti nákaze viru HIV očkování?“ s možností odpovědi ANO či NE. Za správnou odpověď byla považována možnost NE, ještě se pro velkou variabilitu a adaptabilitu viru HIV nepodařilo vytvořit očkovací látku. V tabulce 19 jsou uvedeny odpovědi studentů gymnázia.

Celkem 55 účastníků (93,2%) si je vědomo, že očkovat se proti viru HIV nelze. Správně odpovědělo 36 dívek (97,3%) a 19 chlapců (86,4%).

4 účastníci (6,8%) si myslí, že očkovací látka proti viru HIV existuje. Takto odpověděla 1 dívka (2,7%) a 3 chlapci (13,6%).

Tabulka 19. Existuje proti nákaze viru HIV očkování? (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
ANO	1	2,7	3	13,6	4	6,8
NE	36	97,3	19	86,4	55	93,2

6.2.10 Možnost vyléčení se ze stádia AIDS

Informovanost studentů o možnosti úplného vyléčení se ze stádia AIDS zjišťovala v dotazníkovém šetření uzavřená otázka: „Může se člověk s AIDS vyléčit?“ s možností odpovědí ANO či NE. Správná odpověď byla NE, člověk, u něhož nemoc postoupila do fáze AIDS, se vyléčit nemůže. Ani člověka v jiné fázi infekce virem HIV se v současnosti běžně nedaří vyléčit. V tabulce 20 jsou uvedeny odpovědi studentů gymnázia.

Celkem 49 účastníků (83,1%) odpovědělo správně, že se člověk s AIDS nemůže vyléčit. Takto odpovědělo 31 dívek (83,8%) a 18 chlapců (81,8%).

10 účastníků (16,9%) si myslí, že se člověk s AIDS může vyléčit. Špatně odpovědělo 6 dívek (16,2%) a 4 chlapci (18,2%).

Tabulka 20. Může se člověk s AIDS vyléčit? (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
ANO	6	16,2	4	18,2	10	16,9
NE	31	83,8	18	81,8	49	83,1

6.2.11 Zdroje informací o HIV/AIDS

V dotazníkovém šetření pro studenty středních škol byla na rozdíl od dotazníku pro žáky základních škol pro zjištění, odkud se dozívají informace o HIV a AIDS použita otevřená otázka: „Odkud se o HIV/AIDS nejčastěji dozíváte?“ Tato otázka byla zařazena za účelem zjištění odpovědi na jednu z výzkumných otázek: Kolik procent žáků a studentů se nejvíce informací dozívá od svých vrstevníků? Jak již bylo uvedeno v kapitole 5.1.7 Získávání informací o HIV, je důležité znát, do jaké míry škola v dnešní době formuje znalosti studentů z této oblasti, do jaké míry je ovlivňují média a vrstevníci. Studenti jako odpověď uváděli masmédia, školu, besedy či přednášky, rodinu či lékaře. Nejčastěji jich zmiňovali více, než jeden.

Celkem 42 účastníků (71,2%) uvedlo, že informace získávají převážně z médií. Do této odpovědi byly zahrnuty různé odpovědi, které účastníci psali: internet, televize, noviny,

časopisy. Alespoň jednou uvedlo jako zdroj informací média 25 dívek (67,6%) a 17 chlapců (77,3%).

Jako další zdroj informací označilo 30 účastníků (50,8%) školu. Informace ze školy uvedlo 21 dívek (56,8%) a 9 chlapců (40,9%).

Několik studentů se dozvědělo informace na tematických besedách a přednáškách. Celkem jich tuto možnost napsalo 7 (11,9%), z toho bylo 6 dívek (16,2%) a 1 chlapec (4,5%).

2 dívky (5,4%) napsaly, že se informace o HIV a AIDS dozvěděly od svého ženského lékaře.

2 chlapci (9,1%) napsali, že se informace o HIV a AIDS dozvěděli v rodině.

2 chlapci (9,1%) na uvedenou otázku vůbec neodpověděli.

Tabulka 20. Odkud se o HIV/AIDS nejčastěji dozvídáte? (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
média	25	67,6	17	77,3	42	71,2
škola	21	56,8	9	40,9	30	50,8
besedy	6	16,2	1	4,5	7	11,9
lékař	2	5,4	0	0	2	3,4
rodina	0	0	2	9,1	2	3,4
bez odpovědi	0	0	2	9,1	2	3,4

6.2.12 Prevence proti nákaze HIV

Pro zjištění názoru studentů na to, co mohou udělat pro to, aby se nenakazili virem HIV, byla v dotazníkovém šetření uvedena otevřená otázka: „Co můžete všechno dělat proto, abyste se HIV nenakazili?“ Otázka, je svojí logickou stránkou podobná otázce: „Uveďte co nejvíce příkladů situací, při kterých k přenosu viru HIV nedochází“ Jako plnohodnotná odpověď stačilo uvést, že je důležité, aby se člověk vyhnul rizikovému

chování, při kterém k přenosu viru HIV dochází. Studenti ale častěji uváděli konkrétní odpovědi. V tabulce 21 jsou uvedeny odpovědi studentů gymnázia.

Logickou odpověď: vyhnout se rizikovému chování, kdy dochází k přenosu viru HIV, uvedla jen 1 dívka (2,7%).

Nejčastěji uváděnou konkrétní možností, kterou studenti napsali, bylo používání prezervativů při pohlavním styku. Tento způsob ochrany uvedlo 50 účastníků (84,7%), z toho 35 dívek (94,6%) a 15 chlapců (68,2%).

Druhou nejčastější cestu, jak se chránit popsalo 22 účastníků (37,3%) jako vyhnout se drogám nebo používat vlastní pomůcky potřebné pro úpravu a aplikaci drogy. Nebrat drogy považuje za důležité 11 dívek (29,7%) a 11 chlapců (50%).

Mnoho studentů uvedlo, že je důležité nestřídat partnery a ve vztahu být věrný. Mít jednoho stálého partnera uvedlo 15 studentů (25,4%), z toho bylo 7 dívek (18,9%) a 8 chlapců (36,4%).

12 účastníků (20,3%) napsalo, že se má člověk vyvarovat kontaktu s cizí krví. Toto preventivní opatření uvedlo 8 dívek (21,6%) a 4 chlapci (18,2%).

4 dívky (10,8%) napsaly, že je důležité nechat se pravidelně testovat na virus HIV. 1 dívka (2,7%) napsala, že je nutné znát zdravotní stav svého partnera. 1 chlapec (4,5%) uvedl jako formu prevence úplnou sexuální abstinenci.

1 chlapec (4,5%) na tuto otázku neodpověděl.

Tabulka 21. Co můžete všechno dělat proto, abyste se HIV nenakazili? (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
vyhnout se rizik. chování	1	2,7	0	0	1	1,7
prezervativ	35	94,6	15	68,2	50	84,7
nebrat drogy	11	29,7	11	50	22	37,3
stálý parter	7	18,9	8	36,4	15	25,4
vyhnout se kontaktu s krví	8	21,6	4	18,2	12	20,3

testování	4	10,8	0	0	4	6,8
znát zdravotní stav partnera	1	2,7	0	0	1	1,7
sexuální abstinence	0	0	1	4,5	1	1,7
bez odpovědi	0	0	1	4,5	1	1,7

6.3 Znalosti studentů Střední zemědělské školy v Rakovníku (SZEŠ)

Na Střední zemědělské škole v Rakovníku se zúčastnilo dotazníkového šetření celkem 26 žáků. Z tohoto počtu bylo 17 dívek a 9 chlapců.

6.3.1 Vysvětlení pojmů HIV a AIDS

Na otevřenou otázku: „Vysvětlete pojem HIV a pojem AIDS“ odpovídali studenti velice rozmanitě. Zkratku HIV jako virus správně popsalo 12 účastníků (46,2%), z toho bylo 11 dívek (64,7%) a 1 chlapec (11,1%). 7 účastníků (26,7%) na otázku neodpovědělo vůbec. Otázku nezodpověděly 2 dívky (11,8%) a 5 chlapců (56%). 2 účastníci (7,7%) napsali, že zkratky HIV a AIDS znamenají totéž, jednalo se o 1 dívku (5,9%) a 1 chlapce (11,1%). 1 dívka (5,9%) vysvětlila zkratku HIV jako nemoc a 1 dívka (5,9%) zkratku HIV nevysvětlila vůbec a zkratku AIDS označila za virus. 12 účastníků (46,2%) opět nepřesně napsalo, že AIDS je nemoc. Jak již bylo vysvětleno v kapitole 5.2.1, AIDS není jedna nemoc. Takto odpovědělo 11 dívek (64,7%) a 1 chlapec (11,1%). 2 dívky (11,8%) se vyjádřily ke zkratce HIV správně, ale nevysvětlily zkratku AIDS. 1 dívka (5,9%) a 1 chlapec (11,1%) správně napsali, že AIDS představuje selhání imunitního systému. V tabulce 22 jsou uvedeny výsledky studentů SZEŠ.

Tabulka 22. Vysvětlení pojmů HIV a AIDS – studenti SZEŠ (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
HIV = virus	11	64,7	1	11,1	12	46,2
HIV = AIDS	1	5,9	1	11,1	2	7,7
HIV = nemoc	1	5,9	0	0	1	3,8
HIV bez odpovědi	1	5,9	0	0	1	3,8
AIDS = nemoc	11	64,7	1	11,1	12	46,2
AIDS = selhání imunit. systému	1	5,9	1	11,1	2	7,7

AIDS bez odpovědi	2	11,8	0	0	2	7,7
bez odpovědi	2	11,8	5	56	7	26,7

6.3.2 Způsoby přenosu infekce

V dotazníkovém šetření byla pro zjištění znalostí studentů o cestách přenosu viru HIV použita otevřená otázka: „Uveďte alespoň 3 způsoby přenosu infekce, které znáte“. Studenti většinou odpovídali na tuto otázku správně, tedy uváděli krevní cestu, pohlavní styk, přenos z matky na dítě a sdílenými jehlami. V tabulce 23 jsou uvedeny výsledky studentů SZEŠ.

Nejčastěji uváděným způsobem přenosu byl pohlavní styk. Uvedlo jej 24 účastníků (92,3%), z toho 16 dívek (94,1%) a 8 chlapců (88,9%).

Druhým nejčastěji uváděným způsobem byl přenos krví. Celkem jej napsalo 22 účastníků (84,6%), z toho 14 dívek (82,4%) a 8 chlapců (88,9%).

Přenos sdílenými jehlami či injekčními stříkačkami uvedlo 8 účastníků (30,8%). Častěji tuto možnost uváděly dívky, celkem 6 dívek (35,3%) a 2 chlapci (22,2%)

Přenos z matky na dítě uvedli 2 účastníci (7,7%). Jednalo se o 1 dívku (5,9%) a 1 chlapce (11,1%).

Z mylných odpovědí 8 účastníků (30,8%) uvedlo sliny. Takto odpovědělo 6 dívek (35,3%) a 2 chlapci (22,2%).

1 chlapec (11,1%) napsal, že se virus HIV přenáší dotykem.

Tabulka 23. Způsoby přenosu viru HIV– studenti SZEŠ (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
pohlavním stykem	16	94,1	8	88,9	24	92,3
krví	14	82,4	8	88,9	22	84,6
jehlami	6	35,3	2	22,2	8	30,8
z matky na dítě	1	5,9	1	11,1	2	7,7

sliny	6	35,3	2	22,2	8	30,8
dotykem	0	0	1	11,1	1	3,8

6.3.3 Způsoby, kterými k přenosu viru HIV nedochází

Pro zjištění znalostí studentů SZEŠ o situacích, které jsou, co se týče přenosu viru HIV, bezpečné, byla v dotazníkovém šetření uvedena otevřená otázka: „Uvedte co nejvíce příkladů situací, při kterých k přenosu viru HIV nedochází.“ Za správné odpovědi byly považovány všechny činnosti vyjma rizikového chování (cest přenosu viru). V tabulce 24 jsou uvedeny výsledky studentů SZEŠ.

Logicky správně, tedy, že se virus nepřenáší během žádných situací krom rizikového chování, odpověděli 4 účastníci (15,4%), jednalo se o 1 dívku (5,9%) a 3 chlapce (33,3%).

Nejčastější konkrétní situací, kterou studenti uváděli, byl dotyk. Celkem takto odpovědělo 13 účastníků (50%), z toho bylo 10 dívek (58,8%) a 3 chlapci (33,3%).

6 účastníků (23,1%) uvedlo, že se virus HIV nešíří vzduchem. Tého způsob uvedli 4 dívky (23,5%) a 2 chlapci (22,2%).

Chráněný pohlavní styk s užitím prezervativu uvedli 4 účastníci (15,4%). 3 dívky (17,6%) a 1 chlapec (11,1%).

3 účastníci (11,5%) napsali, že se virus HIV nepřenáší při líbání. Takto odpověděla 1 dívka (5,9%) a 2 chlapci (22,2%).

3 chlapci (33,3%) napsali, že se virus HIV nepřenáší slinami.

2 dívky (11,8%) uvedly, že se virus nepřenáší, když si lidé mění jehly a injekční stříkačky.

1 dívka (5,9%) napsala, že se virus nepřenáší vodou a společným užíváním nádobí.

Na tuto otázku neodpovědělo 6 účastníků (23,1%), z toho byli 4 dívky (23,5%) a 2 chlapci (22,2%).

Tabulka 24. Situace, kdy k přenosu viru HIV nedochází – studenti SZEŠ (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
běžné soužití	1	5,9	3	33,3	4	15,4
dotyk	10	58,8	3	33,3	13	50
vzduch	4	23,5	2	22,2	6	23,1
použití prezervativu	3	17,6	1	11,1	4	15,4
líbání	1	5,9	2	22,2	3	11,5
sliny	0	0	3	33,3	3	11,5
čisté jehly	2	11,8	0	0	2	7,7
voda a nádobí	1	5,9	0	0	1	3,8
bez odpovědi	4	23,5	2	22,2	6	23,1

6.3.4 Přenos viru HIV zvířaty

Pro zjištění informovanosti studentů SZEŠ o tom, že virus HIV je čistě lidský virus a zvířata jej nepřenášejí, byla v dotazníkovém šetření uvedena uzavřená otázka: „Přenášejí virus HIV také zvířata?“ s výběrem odpovědi ANO či NE. Pokud studenti odpověděli, že ano, měli ještě podotázku: „Pokud ano, která?“ v tabulce 25 jsou uvedeny odpovědi studentů SZEŠ.

Správně odpovědělo 14 účastníků (53,8%). Odpověď NE volila častěji děvčata, celkem 10 děvčat (58,8%) a 4 chlapci (44,4%).

Celkem 11 účastníků (42,3%) si myslí, že virus HIV přenášejí zvířata. Odpovědělo tak 7 dívek (41,2%) a 4 chlapci (44,4%). Ke druhé otázce, která zvířata přenášejí virus HIV 4 dívky (23,5%) napsaly, že komáři, 2 dívky (11,8%) a 3 chlapci (33,3%) uvedli opice, 1 chlapec (11,1%) napsal savce a 1 dívka (5,9%) konkrétní zvířata neuvedla.

1 chlapec (11%) na tuto otázku neodpověděl.

Tabulka 25. Přenášejí virus HIV také zvířata? Pokud ano, která? – studenti SZEŠ
(n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
ANO	7	41,2	4	44,4	11	42,3
NE	10	58,8	4	44,4	14	53,8
komáři	4	23,5	0	0	4	15,4
opice	2	11,8	3	33,3	5	19,2
savci	0	0	3	33,3	3	11,5
bez odpovědi	0	0	1	11,1	1	3,8

6.3.5 Rozvoj AIDS u HIV pozitivního člověka

Pro zjišťování znalostí studentů o možnosti rozvinutí stádia AIDS u HIV pozitivního člověka byla v dotazníkovém šetření použita uzavřená otázka: „Rozvine se AIDS u každého HIV pozitivního člověka?“ s možností odpovědi ANO či NE. Správná odpověď, jak již bylo zmíněno v kapitole 5.2.5, je NE. V tabulce 26 jsou uvedeny odpovědi studentů SZEŠ.

Celkem 16 účastníků (61,5%) odpovědělo správně, že se AIDS nerozvine u každého HIV pozitivního člověka. Z tohoto počtu bylo 13 dívek (76,5%) a 3 chlapci (33,3%).

Celkem 9 účastníků (34,6%) si myslí, že se AIDS rozvine vždy. Takto odpověděli 3 dívky (17,6%) a 6 chlapců (66,7%).

1 dívka (5,9%) danou otázku nezodpověděla.

Tabulka 26 Rozvine se AIDS u každého HIV pozitivního člověka? – studenti SZEŠ
(n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
ANO	13	76,5	3	33,3	16	61,5
NE	3	17,6	6	66,7	9	34,6
bez odpovědi	1	5,9	0	0	1	3,8

6.3.6 Kontinent s největším počtem HIV pozitivních lidí

Pro zjištění znalostí studentů o rozšíření viru HIV ve světě byla v dotazníkovém šetření použita otevřená otázka: „Uved'te kontinent, kde je největší počet lidí s HIV či AIDS“. Správná odpověď byla Afrika. V tabulce 27 jsou uvedeny odpovědi studentů SZEŠ.

Celkem 21 účastníků (80,8%) odpovědělo správně, že virus HIV je nejrozšířenější v Africe. Z tohoto počtu bylo 13 dívek (76,5%) a 8 chlapců (88,9%).

1 dívka (5,9%) a 1 chlapec (11,1%) uvedli, že nejvíce HIV pozitivních lidí žije v Evropě.

1 dívka (5,9%) uvedla jako odpověď Ameriku, dále nespecifikovala, zda Severní nebo Jižní.

1 dívka (5,9%) tuto otázku nezodpověděla.

Tabulka 27 Uved'te kontinent, kde je největší počet lidí s HIV či AIDS – studenti SZEŠ (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
Afrika	13	76,5	8	88,9	21	80,8
Evropa	1	5,9	1	11,1	2	7,7
Amerika	1	5,9	0	0	1	3,8
bez odpovědi	1	5,9	0	0	1	3,8

6.3.7 Evropský stát s největším počtem HIV pozitivních

Pro zjišťování znalostí studentů o rozšíření viru HIV v Evropě byla v dotazníkovém šetření uvedena uzavřená otázka: „Ve kterém evropském státě žije nejvíce lidí nakažených HIV?“ s možnostmi odpovědi a) Ukrajina, b) Itálie, c) Španělsko a d) Francie. Správná odpověď byla Ukrajina. Podrobnosti k zemím západní Evropy jsou uvedeny v kapitole 5.2.7. V tabulce 28 jsou uvedeny odpovědi studentů SZEŠ.

Celkem 12 účastníků (46,2%) správně vybralo Ukrajinu. Z tohoto počtu bylo 9 dívek (52,9%) a 3 chlapci (33,3%).

Celkem 4 účastníci (15,4%) si myslí, že se jedná o Itálii. Tuto možnost zvolili 2 dívky (11,8%) a 2 chlapci (22,2%).

Španělsko jako zemi s největším výskytem HIV pozitivních určilo 6 účastníků (23,1%). Celkem se jednalo o 3 dívky (17,6%) a 3 chlapce (33,3%).

Poslední možnost Francii zvolila 1 dívka (5,9%).

2 dívky (11,8%) a 1 chlapec (11,1%) na tuto otázku neodpověděli.

Tabulka 28. Ve kterém evropském státě žije nejvíce lidí nakažených HIV? – studenti SZEŠ (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
Ukrajina	9	52,9	3	33,3	12	46,2
Itálie	2	11,8	2	22,2	4	15,4
Španělsko	3	17,6	3	33,3	6	23,1
Francie	1	5,9	0	0	1	3,8
bez odpovědi	2	11,8	1	11,1	3	11,5

6.3.8 Pravděpodobnost nákazy virem HIV

V dotazníkovém šetření byla ke zjištění informovanosti studentů o možnosti nakazit se virem HIV použita otevřená otázka: „Myslíte si, že existují jen určité skupiny lidí, které jsou ohroženy nákazou virem HIV, nebo se jím můžeme nakazit všichni?“ Správná odpověď byla: Ano, můžeme se nakazit všichni. V tabulce 29 jsou uvedeny výsledky studentů SZEŠ.

Celkem 25 účastníků (96,2%) odpovědělo správně, že se může virem HIV nakazit každý. Z tohoto počtu bylo 16 dívek (94,1%) a 9 chlapců (100%).

1 dívka (5,9%) na tuto otázku neodpověděla.

Tabulka 29. Myslíte si, že existují jen určité skupiny lidí, které jsou ohroženy nákazou virem HIV, nebo se jím můžeme nakazit všichni? – studenti SZEŠ (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
všichni	16	94,1	9	100	25	96,2
bez odpovědi	1	5,9	0	0	1	3,8

6.3.9 Znalosti o existenci očkování proti HIV

Znalosti o existenci očkovací látky proti viru HIV zjišťovala v dotazníkovém šetření uzavřená otázka: „Existuje proti nákaze viru HIV očkování?“ s výběrem odpovědí ANO či NE. Správná odpověď byla NE. V tabulce 30 jsou uvedeny odpovědi studentů SZEŠ.

Celkem 24 účastníků (92,3%) odpovědělo správně, že očkovat se proti nákaze virem HIV nelze. Z tohoto počtu bylo 15 dívek (88,2%) a 9 chlapců (100%).

2 dívky (11,8%) si myslí, že očkovací látka proti viru HIV existuje.

Tabulka 30 Existuje proti nákaze viru HIV očkování? – studenti SZEŠ (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
ANO	2	11,8	0	0	2	7,7
NE	15	92,3	9	100	24	92,3

6.3.10 Možnost vyléčení se ze stádia AIDS

Informovanost studentů o možnosti vyléčení se ze stádia AIDS zjišťovala v dotazníkovém šetření uzavřená otázka: „Může se člověk s AIDS vyléčit?“ s výběrem odpovědí ANO či NE. Správná odpověď byla NE. V tabulce 31 jsou uvedeny odpovědi studentů SZEŠ.

Celkem 20 účastníků (76,9%) odpovědělo správně, že se člověk s AIDS vyléčit nemůže. Z tohoto počtu bylo 14 dívek (82,4%) a 6 chlapců (66,7%).

6 účastníků (23,1%) si myslí, že je možné, aby se člověk s AIDS vyléčil. Celkem takto odpověděli 3 dívky (17,6%) a 3 chlapci (33,3%).

Tabulka 31. Může se člověk s AIDS vyléčit? – studenti SZEŠ (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
ANO	3	17,6	3	33,3	6	23,1
NE	14	82,4	6	66,7	20	76,9

6.3.11 Zdroje informací o HIV/AIDS

V dotazníkovém šetření byla použita otevřená otázka: „Odkud se o HIV/AIDS nejčastěji dozvídáte?“, která zjišťovala, který zdroj informací může studenty nejvíce ovlivňovat. V tabulce 32 jsou uvedeny odpovědi studentů SZEŠ.

Celkem 19 účastníků (73,1%) uvedlo jako nejčastější zdroj informací média. Z toho bylo 12 dívek (70,6%) a 7 chlapců (77,8%).

7 účastníků (26,9%) napsalo, že se informace o HIV dozvídají ve škole. Celkem takto odpovědělo 5 dívek (29,4%) a 2 chlapci (22,2%).

Tematické besedy uvedlo celkem 5 účastníků (19,2%), z toho 3 dívky (17,6%) a 2 chlapci (22,2%).

1 dívka (5,9%) napsala, že se informace dozvěděla od svého ženského lékaře.

2 účastníci (7,7%) na tuto otázku neodpověděli, jednalo se o 1 dívku (5,9%) a 1 chlapce (11,1%).

Tabulka 32. Odkud se o HIV/AIDS nejčastěji dozvídáte? – studenti SZEŠ (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
média	12	70,6	7	77,8	19	73,1
škola	5	29,4	2	22,2	7	26,9

besedy	3	17,6	2	22,2	5	19,2
lékař	1	5,9	0	0	1	3,8
bez odpovědi	1	5,9	1	11,1	2	7,7

6.3.12 Prevence proti nákaze HIV

Poslední otevřená otázka dotazníkového šetření: „Co můžete všechno dělat proto, abyste se HIV nenakazili?“ se týkala preventivních opatření, která by měl člověk dělat, aby se virem HIV nenakazil a jak jsou o nich studenti informovaní. Logická odpověď by byla vyhnout se rizikovému chování, při kterém dochází k přenosu viru HIV. Studenti ovšem uváděli konkrétnější odpovědi. V tabulce 33 jsou uvedeny odpovědi studentů SZEŠ.

Nejčastější odpovědí bylo používání prezervativu při pohlavním styku. Této způsob ochrany napsalo 14 účastníků (53,8%), z toho 9 dívek (52,9%) a 5 chlapců (55,6%).

8 dívek (47,1%) uvedlo, že je vhodné mít jednoho stálého partnera.

3 účastníci (11,5%) napsali, že by člověk neměl užívat drogy. Takto odpověděli 2 dívky (11,8%) a 1 chlapec (11,1%).

2 chlapci (22,2%) napsali, že je důležitá informovanost o způsobu přenosu viru HIV.

1 chlapec (11,1%) napsal, že nejlepší forma prevence proti viru HIV je sexuální abstinence.

5 účastníků (19,2%) na otázku neodpovědělo vůbec, jednalo se o 3 dívky (17,6%) a 2 chlapce (22,2%).

Tabulka 33. Co můžete všechno dělat proto, abyste se HIV nenakazili? – studenti SZEŠ (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
prezervativ	9	52,9	5	55,6	14	53,8
stálý partner	8	47,1	0	0	8	30,8

nebrat drogy	2	11,8	1	11,1	3	11,5
informovanost o HIV	0	0	2	22,2	2	7,7
sexuální abstinence	0	0	1	11,1	1	3,8
bez odpovědi	3	17,6	2	22,2	5	19,2

6.4 Znalosti studentů Masarykovy obchodní akademie v Rakovníku (MOA)

Na Masarykově obchodní akademii v Rakovníku se zúčastnilo dotazníkového šetření celkem 74 studentů. Z tohoto počtu bylo 56 dívek a 18 chlapců.

6.4.1 Vysvětlení pojmů HIV a AIDS

Pro zjištění znalostí studentů o obsahu zkratk HIV a AIDS byla v dotazníku použita otevřená otázka: „Vysvětlete pojem HIV a pojem AIDS.“ Správná odpověď byla, že HIV je virus lidského imunodeficitu a AIDS soubor onemocnění nebo syndrom získaného selhání imunity. V tabulce 34 jsou uvedeny odpovědi studentů MOA. V diskusi jsou v grafu 12 porovnány odpovědi studentů podle střední školy.

K viru HIV se celkem 35 účastníků (64,8%) správně vyjádřilo, že se jedná o virus, takto odpovědělo 29 dívek (51,8%) a 6 chlapců (33,3%). 3 chlapci (16,7%) napsali, že se jedná o nemoc. 1 chlapec (5,6%) napsal, že HIV je bakterie. 8 účastníků (10,8%) se vyjádřilo pouze ke zkratce AIDS a zkratku HIV nevysvětlili, jednalo se o 6 dívek (10,7%) a 2 chlapce (11,1%). 8 dívek (14,3%) pojmy HIV a AIDS od sebe nerozlišuje. Ke zkratce AIDS se 41 účastníků (55,4%) vyjádřilo tak, že se jedná o nemoc, což je nepřesná odpověď. Jak již bylo vysvětleno v kapitole 5.2.1, AIDS není jedna nemoc. Celkem takto odpovědělo 31 dívek (55,4%) a 10 chlapců (55,6%). 2 dívky (3,6%) správně odpověděly, že AIDS je syndrom selhání imunity. 1 chlapec (5,6%) napsal, že AIDS je virus. 1 dívka (1,8%) napsala, že AIDS je virus a HIV je nemoc. 3 účastníci (4,1%) se ke zkratce AIDS nevyjádřili, jednalo se o 2 dívky (3,6%) a 1 chlapce (5,6%). Na tuto otázku 17 účastníků (23%) neodpovědělo, z toho bylo 11 dívek (19,6%) a 6 chlapců (33,3%).

Tabulka 34. Vysvětlete pojem HIV a pojem AIDS – studenti MOA (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
HIV = virus	29	51,8	6	33,3	35	64,8
HIV = nemoc	0	0	3	16,7	3	4,1
HIV = bakterie	0	0	1	5,6	1	1,4
HIV = AIDS	8	14,3	0	0	8	10,8
HIV bez odpovědi	6	10,7	2	11,1	8	10,8
AIDS = nemoc	31	55,4	10	55,6	41	55,4
AIDS = selhání imunitního systému	2	3,6	0	0	2	2,7
AIDS = virus	0	0	1	5,6	1	1,4
AIDS bez odpovědi	2	3,6	1	5,6	3	4,1
bez odpovědi	11	19,6	6	33,3	17	23

6.4.2 Způsoby přenosu infekce

Otevřená otázka v dotazníkovém šetření: „Uveďte alespoň 3 způsoby přenosu infekce, které znáte.“ Zjišťovala znalosti studentů o cestách přenosu viru HIV. Správné odpovědi byly: nechráněný pohlavní styk, krví, jehlami, z matky na dítě. V tabulce 35 jsou uvedeny odpovědi studentů MOA. V diskusi jsou v grafu 13 porovnány odpovědi studentů podle střední školy.

Celkem 68 účastníků (91,9%) napsali nechráněný pohlavní styk. Tuto cestu přenosu uvedlo 53 dívek (94,6%) a 15 chlapců (83,3%).

Druhou nejčastější odpovědí byl přenos krví, tuto možnost uvedlo celkem 53 účastníků (71,6%), z toho 43 dívek (76,8%) a 10 chlapců (55,6%).

Přenos viru HIV jehlami napsalo 32 účastníků (43,2%). Celkem takto odpovědělo 27 dívek (48,2%) a 5 chlapců (27,8%).

Přenos viru HIV z matky na dítě uvedlo 5 účastníků (6,8%), z toho byli 4 dívky (7,1%) a 1 chlapec (5,6%).

Z mylných odpovědí byl nejčastější způsob přenosu viru HIV slinami. Celkem jej uvedlo 17 účastníků (23%), z toho 11 dívek (19,6%) a 6 chlapců (33,3%).

4 chlapci (22,2%) uvedli, že se virus HIV může přenášet vzduchem.

1 chlapec (5,6%) napsal, že se virus HIV může přenášet potem.

Tabulka 35. Uved'te alespoň 3 způsoby přenosu infekce, které znáte – studenti MOA (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
pohlavním stykem	53	94,6	15	83,3	68	91,9
krví	43	76,8	10	55,6	53	71,6
jehlami	27	48,2	5	27,8	32	43,2
z matky na dítě	4	7,1	1	5,6	5	6,8
slinami	11	19,6	6	33,3	17	23
vzduchem	0	0	4	22,2	4	5,4
potem	0	0	1	5,6	1	1,4

6.4.3 Způsoby, kterými k přenosu viru HIV nedochází

V dotazníkovém šetření byla použita otevřená otázka: „Uved'te co nejvíce příkladů situací, při kterých k přenosu viru HIV nedochází“, která zjišťovala znalosti studentů o situacích, kdy k přenosu viru nedochází. Logická odpověď byl, že v každé situaci, krom těch rizikových, při kterých k přenosu viru HIV dochází. Studenti častěji uváděli konkrétnější odpovědi. V tabulce 36 jsou uvedeny odpovědi studentů MOA. V diskusi jsou v grafu 14 porovnány odpovědi studentů podle střední školy.

Běžný společenský kontakt bez nechráněného pohlavního styku uvedlo 8 účastníků (10,8%), z toho 3 dívky (5,4%) a 5 chlapců (27,8%).

Dotyk uvedlo 39 účastníků (52,7%). Celkem takto odpovědělo 33 dívek (58,9%) a 6 chlapců (33,3%).

28 účastníků (37,8%) napsalo, že se virus HIV nepřenáší vzduchem, jednalo se o 22 dívek (39,3%) a 6 chlapců (33,3%)

23 účastníků (31,1%) napsalo, že se virus HIV nepřenáší líbáním, takto odpovědělo 18 dívek (32,1%) a 5 chlapců (27,8%).

Jako bezpečné uvedlo 9 účastníků (12,2%) používání prezervativu při pohlavním styku, z toho bylo 5 dívek (8,9%) a 4 chlapci (22,2%).

Používání společného nádobí uvedli 4 dívky (7,1%) a 1 chlapec (5,6%).

4 dívky (7,1%) napsaly, že se virus nepřenáší slinami.

10 dívek (17,9%) a 2 chlapci (11,1%) na tuto otázku neodpověděli.

Tabulka 36. Uved'te co nejvíce příkladů situací, při kterých k přenosu viru HIV nedochází – studenti MOA (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
běžný kontakt	3	5,4	5	27,8	8	10,8
dotyk	33	58,9	6	33,3	39	52,7
vzduch	22	39,3	6	33,3	28	37,8
líbání	18	32,1	5	27,8	23	31,1
použití prezervativu	5	8,9	4	22,2	9	12,2
společné nádobí	4	7,1	1	5,6	5	6,8
sliny	4	7,1	0	0	4	5,4
bez odpovědi	10	17,9	2	11,1	12	16,2

6.4.4 Přenos viru HIV zvířaty

Znalosti o tom, že virus HIV se přenáší pouze mezi lidmi, zjišťovala v dotazníkovém šetření otázka: „Přenášejí virus HIV také zvířata?“ s výběrem odpovědi ANO či NE. Pokud studenti odpověděli, že ano, měli odpovědět ještě na doplňkovou otázku, která konkrétní zvířata jej přenáší. Správná odpověď byla NE. V tabulce 37 jsou uvedeny

odpovědi studentů MOA. V diskusi jsou v grafu 15 porovnány odpovědi studentů podle střední školy.

Celkem 40 účastníků (54,1%) odpovědělo správně, že virus HIV zvířata nepřenášejí. Z tohoto počtu bylo 37 dívek (66%) a 3 chlapci (16,7%).

Celkem 32 účastníků (43,2%) si myslí, že virus HIV zvířata přenášejí. Takto odpovědělo 17 dívek (30,4%) a 15 chlapců (83,3%). Ke druhé otázce, která zvířata přenášejí virus HIV 8 účastníků (10,8%) napsalo opice, takto odpověděli 2 dívky (3,6%) a 6 chlapců (33,3%), 5 účastníků (6,8%) hmyz, z toho 3 dívky (5,4%) a 2 chlapci (11,1%), 4 účastníci (5,4%) ovce, z toho 3 dívky (5,4%) a 1 chlapec (5,6%), 4 účastníci (5,4%) prasata, z toho 2 dívky (3,6%) a 2 chlapci (11,1%), 2 dívky (3,6%) napsaly skot, 2 dívky (3,6%) napsaly ryby, 2 chlapci (11,1%) uvedli lamy, 1 dívka (1,8%) a 1 chlapec (5,6%) napsali ptáky, 1 dívka (1,8%) a 1 chlapec (5,6%) uvedli psy, 1 dívka (1,8%) napsala savce, 1 dívka (1,8%) napsala, že virus HIV přenášejí všechna zvířata, 1 chlapec (5,6%) napsal kočky a hlodavce, 1 dívka (1,8%) a 1 chlapec (5,6%) konkrétní zvířata neuvedli.

Celkem 2 dívky (3,6%) na tuto otázku neodpověděly.

Tabulka 37. Přenášejí virus HIV také zvířata? Pokud ano, která? – studenti MOA
(n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
ANO	17	30,4	15	83,3	32	43,2
NE	37	66	3	16,7	40	54,1
opice	2	3,6	6	33,3	8	10,8
hmyz	3	5,4	2	11,1	5	6,8
ovce	3	5,4	1	5,6	4	5,4
prasata	2	3,6	2	11,1	4	5,4
skot	2	3,6	0	0	2	2,7
ryby	2	3,6	0	0	2	2,7
lamy	0	0	2	11,1	2	2,7

ptáci	1	1,8	1	5,6	2	2,7
psi	1	1,8	1	5,6	2	2,7
savci	1	1,8	0	0	1	1,4
všechna zvířata	1	1,8	0	0	1	1,4
kočky a hlodavci	0	0	1	5,6	1	1,4
bez odpovědi	2	3,6	0	0	2	2,7

6.4.5 Rozvoj AIDS u HIV pozitivního člověka

Informovanost studentů o možnosti stagnace infekce ve druhém stádiu zjišťovala uzavřená otázka: „Rozvine se AIDS u každého HIV pozitivního člověka?“ s možností odpovědi ANO či NE. Správná odpověď byla NE, podrobnosti viz kapitola 6.2.5. V tabulce 38 jsou uvedeny odpovědi studentů MOA. V diskusi jsou v grafu 16 porovnány odpovědi studentů podle střední školy.

Celkem 55 účastníků (74,3%) odpovědělo správně, že se AIDS nemusí rozvinout u každého HIV pozitivního člověka. Z tohoto počty bylo 42 dívek (75%) a 13 chlapců (72,2%).

Celkem 16 účastníků (21,6%) si myslí, že se AIDS vyvine u každého člověka, který se nakazí virem HIV. Takto odpovědělo 12 dívek (21,4%) a 4 chlapci (22,2%).

2 dívky (3,6%) a 1 chlapec (5,6%) na tuto otázku neodpověděli.

Tabulka 38. Rozvine se AIDS u každého HIV pozitivního člověka? – studenti MOA

(n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
ANO	12	21,4	4	22,2	16	21,6
NE	42	75	13	72,2	55	74,3
bez odpovědi	2	3,6	1	5,6	3	4,1

6.4.6 Kontinent s největším počtem HIV pozitivních lidí

Informovanost studentů o rozšíření HIV ve světě zjišťuje otevřená otázka: „Uveďte kontinent, kde je největší počet lidí s HIV či AIDS“ Správná odpověď je Afrika. V tabulce 39 jsou uvedeny odpovědi studentů MOA. V diskusi jsou v grafu 17 porovnány odpovědi studentů podle střední školy.

Celkem 65 účastníků (87,8%) správně považuje za kontinent s nejvyšším počtem HIV pozitivních Afriku. Takto odpovědělo 49 dívek (87,5%) a 16 chlapců (88,9%).

3 účastníci (4,1%) uvedli Asii, jednalo se o 2 dívky (3,6%) a 1 chlapce (5,6%).

3 dívky (5,4%) napsaly Ameriku a dále neupřesnily, zda Severní nebo Jižní.

1 dívka (1,8%) napsala Evropu.

1 dívka (1,8%) napsala Čínu.

1 chlapec (5,6%) na tuto otázku neodpověděl.

Tabulka 39. Uveďte kontinent, kde je největší počet lidí s HIV či AIDS – studenti MOA (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
Afrika	49	87,5	16	88,9	65	87,8
Asie	2	3,6	1	5,6	3	4,1
Amerika	3	5,4	0	0	3	4,1
Evropa	1	1,8	0	0	1	1,4
Čína	1	1,8	0	0	1	1,4
bez odpovědi	0	0	1	5,6	1	1,4

6.4.7 Evropský stát s největším počtem HIV pozitivních

Informovanost studentů o rozšíření viru HIV v Evropě zjišťovala uzavřená otázka: „Ve kterém evropském státě žije nejvíce lidí nakažených HIV?“ s možnostmi odpovědi a) Ukrajina, b) Itálie, c) Španělsko a d) Francie. Správná odpověď byla Ukrajina.

Podrobnosti k zemím západní Evropy jsou uvedeny v kapitole 6.2.7. V tabulce 40 jsou uvedeny odpovědi studentů MOA. V diskusi jsou v grafu 18 porovnány odpovědi studentů podle střední školy.

Celkem 54 účastníků (73%) správně považuje za zemi s nejvyšším počtem HIV pozitivních v Evropě Ukrajinu. Takto odpovědělo 45 dívek (80,4%) a 9 chlapců (50%).

Celkem 7 účastníků (9,4%) zvolilo Itálii, z toho bylo 5 dívek (8,9%) a 2 chlapci (11,1%).

Celkem 3 účastníci (4,1%) napsali Španělsko, z toho 1 dívka (1,8%) a 2 chlapci (11,1%).

Celkem 9 účastníků (12,2%) uvedlo Francii, jednalo se o 4 dívky (7,1%) a 5 chlapců (27,8%).

1 dívka (1,8%) na tuto otázku neodpověděla.

Tabulka 40. Ve kterém evropském státě žije nejvíce lidí nakažených HIV? – studenti MOA (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
Ukrajina	45	80,4	9	50	54	73
Itálie	5	8,9	2	11,1	7	9,4
Španělsko	1	1,8	2	11,1	3	4,1
Francie	4	7,1	5	27,8	9	12,2
bez odpovědi	1	1,8	0	0	1	1,4

6.4.8 Pravděpodobnost nákazy virem HIV

Pro zjištění informací o znalostech studentů, že se může virem HIV nakazit každý, byla v dotazníkovém šetření použita otevřená otázka: „Myslíte si, že existují jen určité skupiny lidí, které jsou ohroženy nákazou virem HIV, nebo se jím můžeme nakazit všichni?“ Správná odpověď byla, že se může virem HIV nakazit každý. V tabulce

41 jsou uvedeny odpovědi studentů MOA. V diskusi jsou v grafu 19 porovnány odpovědi studentů podle střední školy.

Celkem 66 účastníků (89,2%) správně napsali, že se virem HIV může nakazit každý, z tohoto počtu bylo 50 dívek (89,3%) a 16 chlapců (88,9%).

Celkem 5 účastníků (6,8%) napsalo, že virem HIV se mohou nakazit jen určité skupiny lidí. Takto odpověděli 3 dívky (5,4%) a 2 chlapci (11,1%).

3 dívky (5,4%) na tuto otázku neodpověděly.

Tabulka 41. Myslíte si, že existují jen určité skupiny lidí, které jsou ohroženy nákazou virem HIV, nebo se jím můžeme nakazit všichni? – studenti MOA (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
všichni	50	89,3	16	88,9	66	89,2
skupiny	3	5,4	2	11,1	5	6,8
bez odpovědi	3	5,4	0	0	3	4,1

6.4.9 Znalosti o existenci očkování proti HIV

Informovanost studentů o neexistenci očkovací látky zjišťuje uzavřená otázka: „Existuje proti nákaze viru HIV očkování?“ s výběrem odpovědi ANO či NE. Správná odpověď byla NE. V tabulce 42 jsou uvedeny odpovědi studentů MOA. V diskusi jsou v grafu 20 porovnány odpovědi studentů podle střední školy.

Celkem 62 účastníků (83,8%) odpovědělo správně, že očkovací látka proti viru HIV neexistuje. Takto odpovědělo 47 dívek (83,9%) a 15 chlapců (83,3%).

Celkem 11 účastníků (14,9%) si myslí, že se člověk může nechat očkovat proti viru HIV. Jednalo se o 8 dívek (14,3%) a 3 chlapce (16,7%).

1 dívka (1,8%) na tuto otázku neodpověděla.

Tabulka 42. Existuje proti nákaze viru HIV očkování? – studenti MOA (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
ANO	8	14,3	3	16,7	11	14,9
NE	47	83,9	15	83,3	62	83,8
bez odpovědi	1	1,8	0	0	1	1,4

6.4.10 Možnost vyléčení se ze stádia AIDS

Informovanost studentů o tom, že se člověk s AIDS nemůže vyléčit, zjišťovala v dotazníkovém šetření uzavřená otázka: „Může se člověk s AIDS vyléčit?“ s možností odpovědi ANO či NE. Správná odpověď byla NE. V tabulce 43 jsou uvedeny odpovědi studentů MOA. V diskusi jsou v grafu 21 porovnány odpovědi studentů podle střední školy.

Celkem 49 účastníků (66,2%) odpovědělo správně, že se člověk s AIDS se nemůže vyléčit. Takto odpovědělo 42 dívek (75%) a 7 chlapců (38,9%).

Celkem 24 účastníků (32,4%) odpovědělo, že se člověk s AIDS vyléčit může. Jednalo se o 14 dívek (25%) a 10 chlapců (55,6%).

1 chlapec (5,6%) na tuto otázku neodpověděl.

Tabulka 43. Může se člověk s AIDS vyléčit? – studenti MOA (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
ANO	14	25	10	55,6	24	32,4
NE	42	75	7	38,9	49	66,2
bez odpovědi	0	0	1	5,6	1	1,4

6.4.11 Zdroje informací o HIV/AIDS

Odkud se žáci dozvídají informace o HIV/AIDS zjišťovala v dotazníkovém šetření otevřená otázka: „Odkud se o HIV/AIDS nejčastěji dozvídáte?“ V tabulce 44 jsou

vedeny odpovědi studentů MOA. V diskusi jsou v grafu 22 porovnány odpovědi studentů podle střední školy.

Nejčastější odpovědí byla média, uvedlo ji celkem 63 účastníků (85,1%), z toho 47 dívek (83,9%) a 16 chlapců (88,9%).

Druhou nejčastější odpovědí byly tematické besedy, napsalo ji 7 účastníků (9,5%), z toho 5 dívek (8,9%) a 2 chlapci (11,1%).

Třetí nejčastější odpovědí byla škola, kterou uvedlo 7 účastníků (9,5%), z toho 6 dívek (10,7%) a 1 chlapec (5,6%).

4 účastníci (5,4%) napsali, že se informace dozvídají od vrstevníků, jednalo se o 2 dívky (3,6%) a 2 chlapce (11,1%).

3 účastníci (4,1%) napsali, že se informace dozvěděli od svého lékaře, jednalo se o 2 dívky (3,6%) a 1 chlapce (5,6%).

6 dívek (10,7%) na tuto otázku neodpovědělo.

Tabulka 44. Odkud se o HIV/AIDS nejčastěji dozvídáte? – studenti MOA (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
média	47	83,9	16	88,9	63	85,1
besedy	5	8,9	2	11,1	7	9,5
škola	6	10,7	1	5,6	7	9,5
vrstevníci	2	3,6	2	11,1	4	5,4
lékař	2	3,6	1	5,6	3	4,1
bez odpovědi	6	10,7	0	0	6	8,1

6.4.12 Prevence proti nákaze HIV

Poslední otázka v dotazníkovém šetření: „Co můžete všechno dělat proto, abyste se HIV nenakazili?“ zjišťuje opět informovanost studentů o možnostech prevence. Správnou s logickou odpovědí je vyhýbat se rizikovému chování, při kterém dochází k přenosu

viru HIV. Studenti často uváděli konkrétní typy prevence. V tabulce 45 jsou uvedeny odpovědi studentů MOA. V diskusi jsou v grafu 23 porovnány odpovědi studentů podle střední školy.

Odpověď vyhnout se rizikovému chování napsala 1 dívka (1,8%).

Nejčastější odpovědí bylo používání prezervativu při pohlavním styku, napsalo ji 48 účastníků (64,9%), z toho 35 dívek (62,5%) a 13 chlapců (72,2%).

21 dívek (37,5%) napsalo, že by člověk neměl brát drogy.

8 dívek (16,1%) uvedlo, že stačí, když bude člověk dodržovat hygienické zásady.

6 účastníků (8,1%) napsalo, že by měl mít každý jednoho stálého partnera, vyjádřilo se tak 5 dívek (8,9%) a 1 chlapec (5,6%).

6 účastníků (8,1%) napsalo, že účinná je absolutní sexuální abstinence, jednalo se o 5 chlapců (27,8%) a 1 dívku (1,8%).

4 účastníci (5,4%) napsali, že by se měl každý vyvarovat kontaktu s cizí krví. Tuto odpověď uvedli 3 dívky (5,4%) a 1 chlapec (5,6%).

2 dívky (3,6%) napsaly, že by se člověk neměl nechat tetovat.

2 dívky (3,6%) napsaly, že by se měl každý nechat očkovat.

7 dívek (12,5%) na tuto otázku neodpovědělo vůbec.

Tabulka 45. Co můžete všechno dělat proto, abyste se HIV nenakazili? – studenti MOA (n = počet)

Odpovědi	Dívky		Chlapci		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
vyhnout se rizik. chování	1	1,8	0	0	1	1,4
prezervativ	35	62,5	13	72,2	48	64,9
nebrat drogy	21	37,5	0	0	21	28,4
hygienické zásady	8	16,1	0	0	8	10,8

stálý partner	5	8,9	1	5,6	6	8,1
sexuální abstinence	1	1,8	5	27,8	6	8,1
vyhnout se kontaktu s krví	3	5,4	1	5,6	4	5,4
žádné tetování	2	3,6	0	0	2	2,7
očkování	2	3,6	0	0	2	2,7
bez odpovědi	7	12,5	0	0	7	9,5

7 Výsledky pedagogického pozorování

Měla jsem možnost shlédnout besedu pod vedením pana Libora Matuly připravenou pro střední školy, ale ačkoli ji absolvovali studenti Filozofické fakulty Univerzity Pardubice, velice je to zaujalo. Jedním z cílů pedagogického pozorování bylo zjistit, zda je tematická beseda pro studenty zajímavá a zda lektor dokáže udržet jejich pozornost. V tomto případě, navzdory tomu, že beseda trvala přes 2 hodiny, měl po celou dobu pan Matula plnou pozornost přítomných. Studenti ochotně spolupracovali již od začátku besedy, což byl zřejmě výsledek otevřeného a přátelského přístupu pana Matuly. Dalším cílem bylo zjistit, zda besedy neposkytují jen holá fakta, ale i zajímavé informace a jako v předchozím případě se potvrdilo, že tematické besedy jsou ve výuce nezastupitelné, jelikož žáci se zde dozvědí velice mnoho zajímavostí, díky nimž si celou besedu i dané téma lépe zapamatují. V průběhu besedy se studenti dozvěděli, že pan Matula má HIV pozitivního partnera a jaká opatření takový vztah obnáší a na závěr besedy oznámil, že i on sám je již několik let HIV pozitivní, ale díky léčbě má virovou nálož 0 a počet bílých krvinek $1500/\text{mm}^3$. Pan Matula na začátku besedy oznámil, že se studenti mohou ptát i na osobní otázky a během besedy je všechny ochotně zodpověděl. Takže se studenti dozvěděli mnoho zajímavých informací například o tom, jak se žije HIV pozitivním v Irsku, Řecku či v Anglii. Studenti byli opravdu po celou dobu besedy maximálně soustředěni a i po jejím skončení o mnoha informacích mezi sebou dále debatovali.

8 Diskuse

Vzhledem k tomu, že na rakovnických školách doposud nebylo provedeno dotazníkové šetření na téma HIV a AIDS, mohly by zjištěné výsledky sloužit jako podklad pro navazující výzkum na toto téma, zda se znalosti studentů zlepšují, zhoršují, či stagnují.

Podobný výzkum byl prováděn v Olomouckém kraji na základních školách, kde se dotazníkového šetření zúčastnilo 907 respondentů. Touto studií se ve své diplomové práci z roku 2012 zabývá Bc. Veronika Foldynová. Výsledky žáků základních škol na Rakovnicku byly porovnány s výsledky žáků z Olomouckého kraje (viz dále). Dotazníkové šetření na středních školách zaměřené na znalosti o lidské sexualitě, kde je i kapitola a výzkum na informovanost studentů o HIV a AIDS provedl a do své diplomové práce zařadil Petr Louda (2011). Jako vzorek měl studenty z Gymnázia U Balvanu v Jablonci nad Nisou, Gymnázia Botičská v Praze, Střední uměleckoprůmyslové školy v Jablonci nad Nisou a Střední školy potravinářských technologií v Praze. Výsledky studentů středních škol na Rakovnicku byly porovnány s výsledky studentů z Prahy a Jablonce nad Nisou (též viz další text). Výběr vzorku byl záměrný tak, aby dotazník vyplňovali žáci a studenti, kteří se s problematikou této nemoci již ve škole setkali a neměli by mít problém se zadanými otázkami.

Znalost pojmů HIV a AIDS je na základních školách na Rakovnicku velice uspokojivá, 98,6% žáků zná význam pojmu HIV a 81,1% žáků zná význam pojmu AIDS. Žáci v Olomouckém kraji měli otázku: „Jaký je rozdíl mezi HIV a AIDS?“ správně odpovědělo 75,3% respondentů (Foldynová 2012).

Znalost cest přenosu viru HIV je jeden z nejdůležitějších faktorů, které ovlivňují možnost nákazy tímto virem. Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že žáci jsou si vědomi rizikových situací. Nechráněný pohlavní styk uvedlo 93% a přenos krví 81,1% žáků. Je znepokojující, že o přenosu sdílením jehel ví pouze 13,3% a o přenosu z matky na dítě jen 11,9%. Zde je také vidět, že mylné informace jsou mezi žáky 9. tříd stále rozšířeny, jinak si nelze vysvětlit, že 26,6% žáků si myslí, že k přenosu viru HIV dochází slinami. Žáci v Olomouckém kraji dostali otázku, kde měli z odpovědí vybrat jen nejčastější cestu přenosu viru HIV, 83,7 % žáků správně vybralo pohlavní styk (Foldynová 2012).

Žáci jsou velmi dobře informovaní o tom, že AIDS není vyléčitelné, myslí si to 89,5% žáků. V Olomouckém kraji nemožnost vyléčení AIDS uvedlo 76,6 % (Foldynová 2012).

Informovanost žáků o existenci očkování proti HIV je nižší, než u předchozí otázky, ale stále je uspokojivá, 71,3% žáků ví, že očkovací látka proti HIV neexistuje. Ve výzkumu v Olomouckém kraji se Foldynová (2012) žáků také dotazovala, zda lze AIDS léčit. Z celkového počtu respondentů uvedlo správnou odpověď 79,7%.

V otázce, zda hormonální antikoncepce (pilulky) představuje dostatečnou ochranu proti viru HIV, jsou žáci na Rakovnicku také velice dobře informovaní. Správnou odpověď, tedy, že hormonální antikoncepce nezabrání přenosu viru HIV, uvedlo 86,7%. V Olomouckém kraji žáci dostali podobou otázku a pouze 1,4% žáků se zde domnívá, že hormonální antikoncepce představuje spolehlivou ochranu (Foldynová 2012).

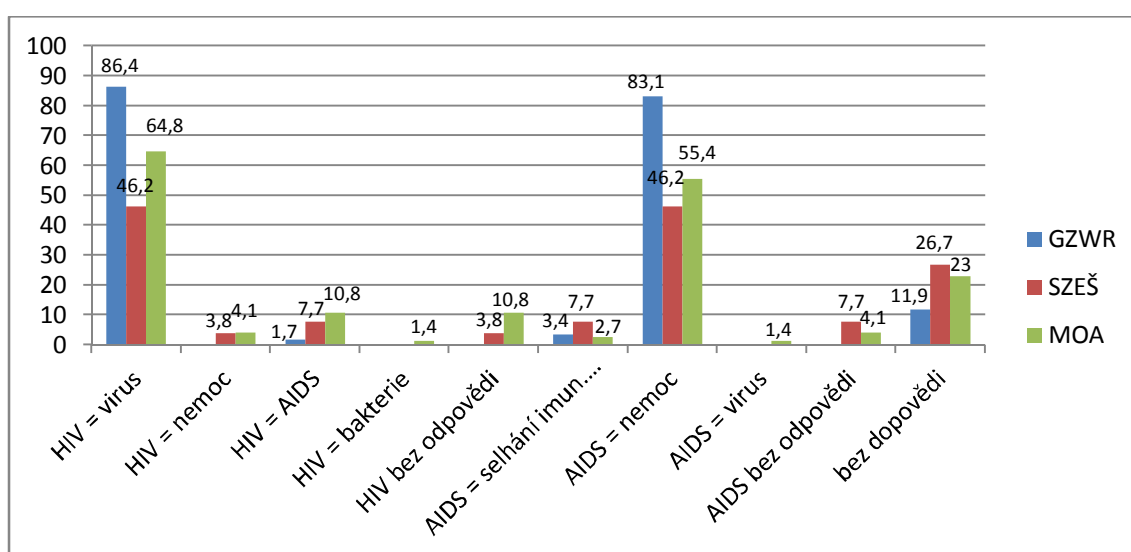
Je potěšující, že 85,3% žáků základních škol získává nejvíce informací o HIV/AIDS ze školy. Znamená to, že preventivní činnost učitelů má velký význam pro informovanost žáků a výrazně je ovlivňuje. 81,8% žáků získává informace prostřednictvím masmédií, což již není tak uspokojivé, jelikož informace v médiích bývají často zkreslené a nepřesné. Záleží tak na tom, jaký typ médií žáci sledují a jak jsou schopni posoudit relevantnost jednotlivých tvrzení. Pro mne je mírným zklamáním, že jen 33,6% žáků se dozvídá informace o HIV/AIDS v rodině. Toto téma by v dnešní době nemělo být považováno za něco, o čem se nemluví, ba naopak. Příjemným překvapením je pro mne naopak to, že se pouhých 23,1% žáků dozvídá informace od vrstevníků, je zde tedy šance, že se mezi žáky nebudou šířit mylné informace ve velké míře. Pouze 4,2% žáků uvedlo, že získalo informace na odborné besedě, důvodů může být několik, například, že školy se mnoha besed neúčastní a preventivní činnost je ponechána v kompetenci učitele Výchovy ke zdraví či Přírodopisu, nebo se žáci na besedy nedostaví. Žáci v Olomouckém kraji zjišťují informace nejčastěji na internetu, uvedlo to 50,7%. Pouze 15,5% žáků zde uvedlo jako zdroj informací školu a 2% žáků uvedlo vrstevníky (Foldynová 2012).

Dobře informovaní jsou žáci na Rakovnicku také o tom, že virus HIV nepřenášejí domácí zvířata, ví to 85,3% z nich. Foldynová (2012) ve své práci tuto informaci nezjišťuje.

Znepokojující informací pro mne byly výsledky poslední otázky o přenosu HIV bodavý hmyzem. Pouze 44,1% žáků si je vědoma toho, že savý a bodavý hmyz HIV nepřenáší.

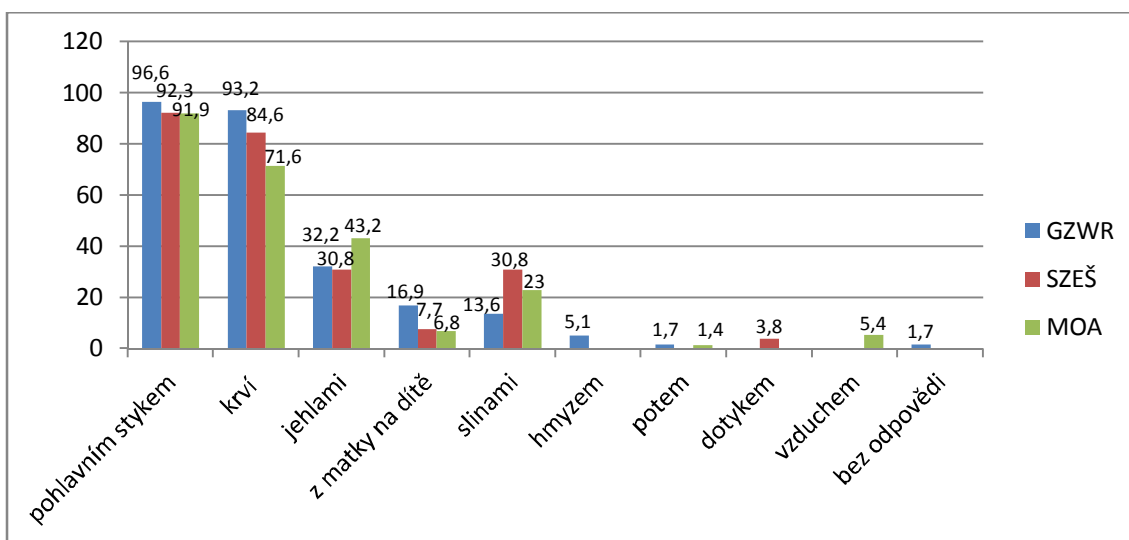
Tato informace by se měla ve výuce zvláště zdůraznit, protože se jedná o jednu z nejvíce rozšířených mylných informací, která by dnes již neměla přetrvávat. Tuto informaci ve své práci Foldynová (2012) nezjišťuje.

Znalost pojmů HIV a AIDS je na středních školách na Rakovnicku uspokojivá. Velmi dobře dopadli studenti gymnázia, nejvíce nepřesných odpovědí uváděli studenti střední zemědělské školy. Výsledky jsou shrnuté v grafu 12. Petr Louda (2011) znalosti obsahů zkratk HIV a AIDS ve své práci nezjišťoval.

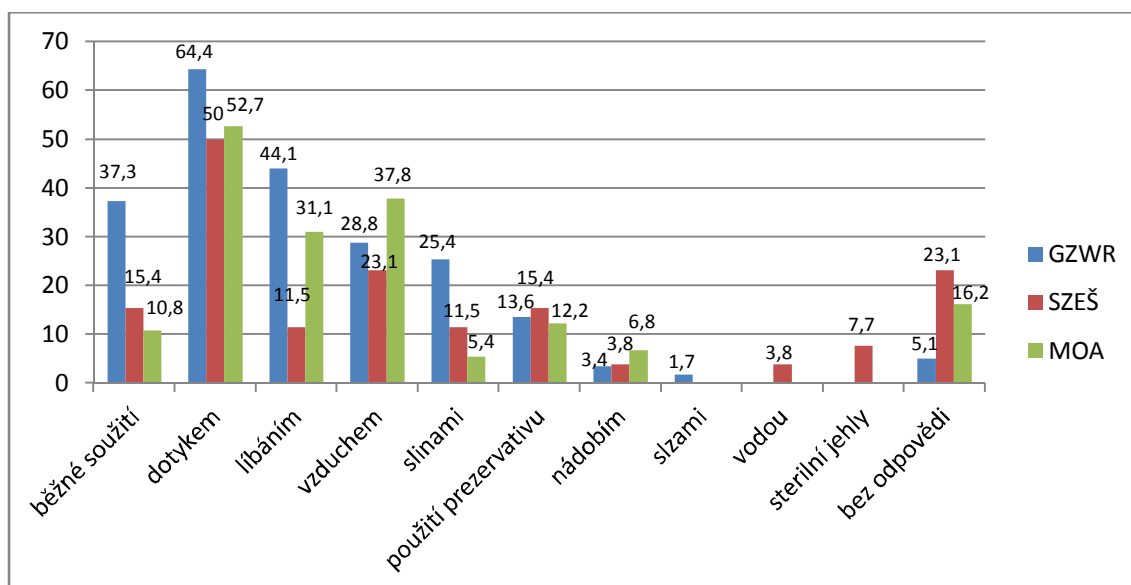
Graf 12. Vysvětlení pojmů HIV a AIDS SŠ – % (GZWR – Gymnázium Zikmunda Wintra v Rakovniku, SZEŠ – Střední zemědělská škola, MOA – Masarykova obchodní akademie)

Znalosti studentů SŠ o možnostech přenosu viru jsou z části uspokojivé a z části naopak znepokojivé. O riziku přenosu při nechráněném styku, při kontaktu s infikovanou krví či sdílením jehel injekčními uživateli drog jsou studenti dobře obeznámeni. Znepokojivé je, že velice málo studentů si uvědomuje riziko přenosu z matky na dítě. Bohužel i u studentů středních škol stále panují představy, že se lze nakazit slinami či hmyzem. Odpovědi studentů SŠ jsou shrnuty v grafu 13. Studenti z pražských středních škol a z Jablonce nad Nisou uvedli jako cesty přenosu soulož ze 100%, 93% uvedlo jehly, 92% krevní transfúzi, 81% přenos z matky na dítě, 18% slinami a 18% bodavým hmyzem (Louda 2011).

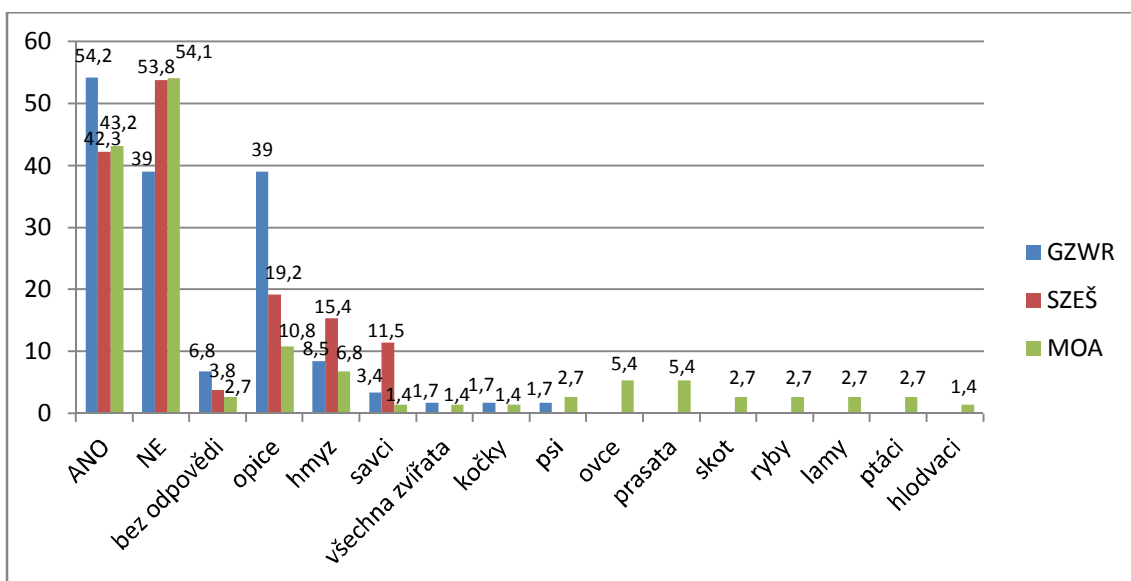
Graf 13. Způsoby přenosu infekce SŠ – % (GZWR – Gymnázium Zikmunda Wintra v Rakovníku, SZEŠ – Střední zemědělská škola, MOA – Masarykova obchodní akademie)

Studenti SŠ jsou dobře obeznámeni se situacemi, kdy k přenosu HIV nedochází. Je potěšující, že studenti vědí, že k přenosu nedochází při běžném soužití, vzduchem, dotykem či líbáním. Nejvíce konkrétních odpovědí uvedli studenti SZEŠ, ale nejvíce logicky správných odpovědí tedy běžným soužitím uvedli studenti gymnázia. Odpovědi studentů SŠ jsou shrnuty v grafu 14. Petr Louda (2011) podobné informace ve svém dotazníku nezjišťoval.

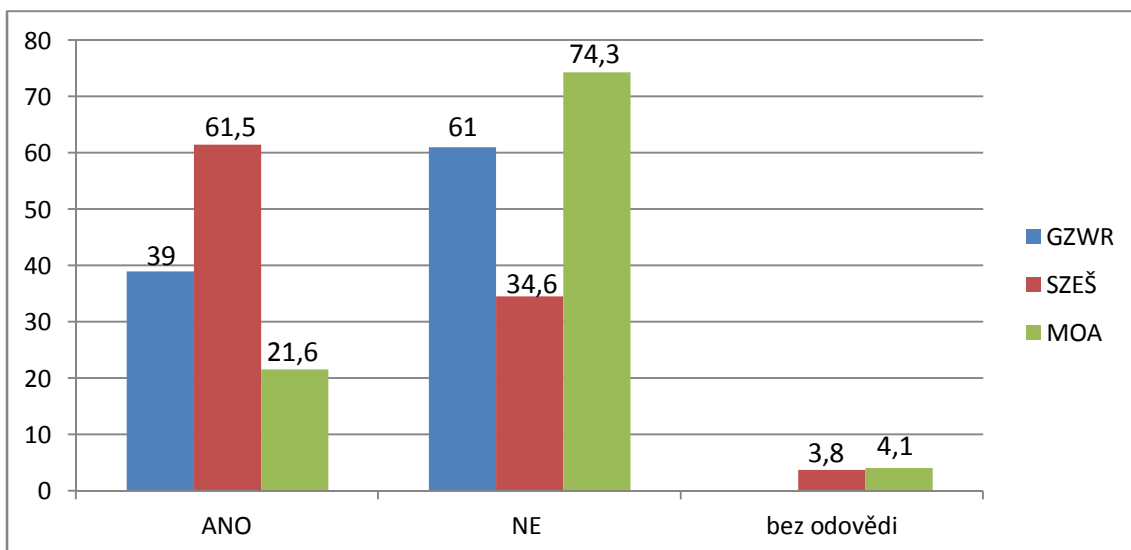
Graf 14. Situace, kdy k přenosu viru HIV nedochází SŠ – % (GZWR – Gymnázium Zikmunda Wintra v Rakovníku, SZEŠ – Střední zemědělská škola, MOA – Masarykova obchodní akademie)

Znalosti o přenosu HIV zvířaty nejsou příliš dostačující, bohužel každý druhý student se domnívá, že ano. Nejčastěji chybovali studenti gymnázia, kteří také nejčastěji uváděli opice, zda si HIV spletli s SIV (Simian Immunodeficiency Virus), nebo zda si opravdu myslí, že HIV přenáší opice je diskutabilní, ale když následovalo ústní vyhodnocení dotazníků na každé škole, tak studenti zmiňovali, že se učili o původu HIV u opic, proto takto odpovídali. Petr Louda (2011) podobné informace ve svém dotazníku nezjišťoval. Odpovědi studentů SŠ jsou shrnuty v grafu 15.

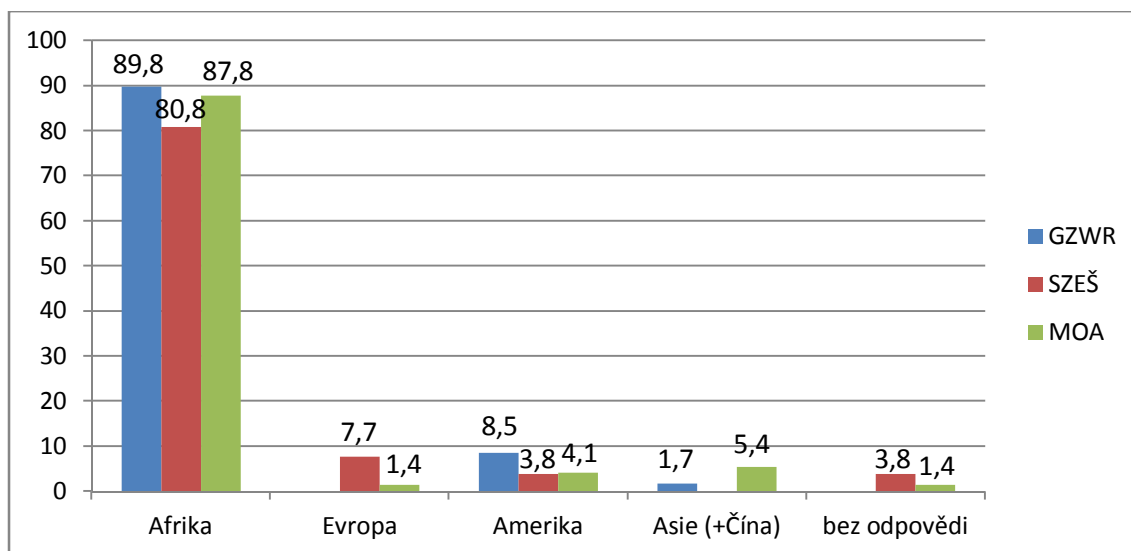
Graf 15. Otázka, zda virus HIV přenášejí zvířata SŠ – % (GZWR – Gymnázium Zikmunda Wintra v Rakovníku, SZEŠ – Střední zemědělská škola, MOA – Masarykova obchodní akademie)

Velice uspokojivé znalosti o tom, že se HIV nemusí rozvinout u každého HIV pozitivního člověka, mají studenti MOA. Naopak odpovědi studentů SZEŠ nebyly dostačující. Petr Louda (2011) podobné informace ve svém dotazníku nezjišťoval. Odpovědi studentů SŠ jsou shrnuty v grafu 16.

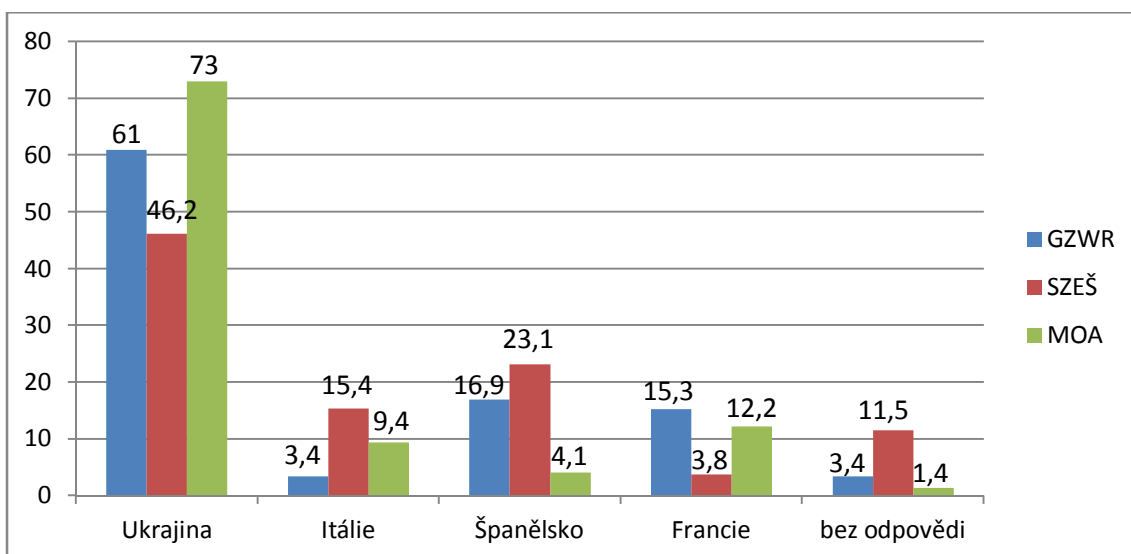
Graf 16. Otázka, zda se AIDS rozvine u každého HIV pozitivního člověka SŠ – % (GZWR – Gymnázium Zikmunda Wintra v Rakovníku, SZEŠ – Střední zemědělská škola, MOA – Masarykova obchodní akademie)

Studenti všech středních škol jsou si vědomi, že HIV je nejrozšířenější v Africe, je to velice rozšířená informace, proto jsem nepochybovala, že studenti budou odpovídat správně. Petr Louda (2011) podobné informace ve svém dotazníku nezjišťoval. Odpovědi studentů SŠ jsou shrnuty v grafu 17.

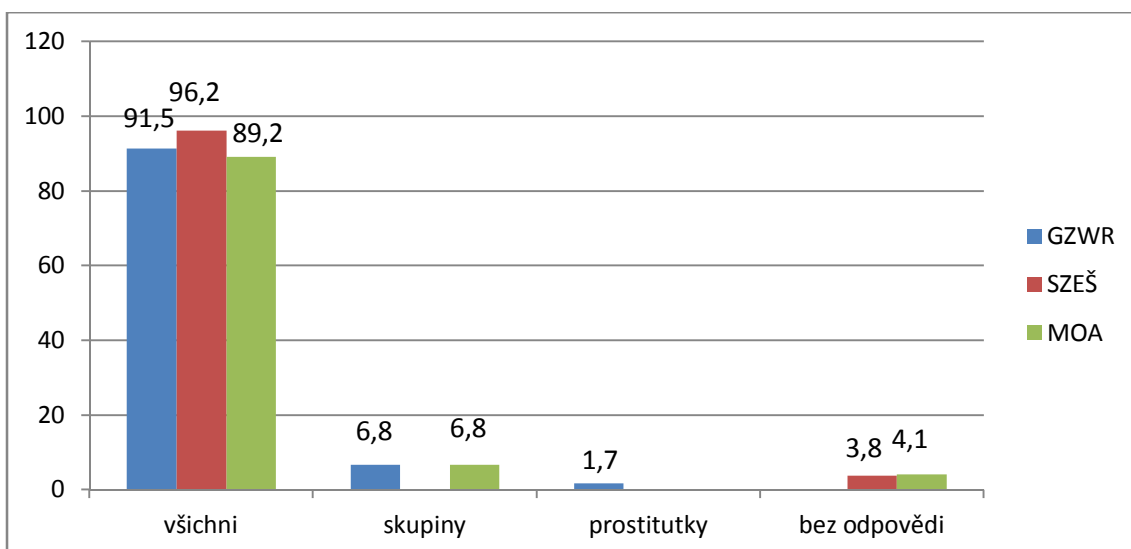
Graf 17. Kontinent s největším počtem HIV pozitivních lidí SŠ – % (GZWR – Gymnázium Zikmunda Wintra v Rakovníku, SZEŠ – Střední zemědělská škola, MOA – Masarykova obchodní akademie)

Stejně jako s kontinentem jsem se domnívala, že je vše dobře známé, že největší potíže s rozšířením HIV má ze zemí Evropy Ukrajina. Studenti však překvapili, když velice často volili Španělsko či Itálii. Srovnatelně si vedli studenti MOA a GZWR, ale studenti SZEŠ příliš často volili jinou možnost nebo neodpověděli vůbec. Petr Louda (2011) podobné informace ve svém dotazníku nezjišťoval. Odpovědi studentů SŠ jsou shrnuty v grafu 18.

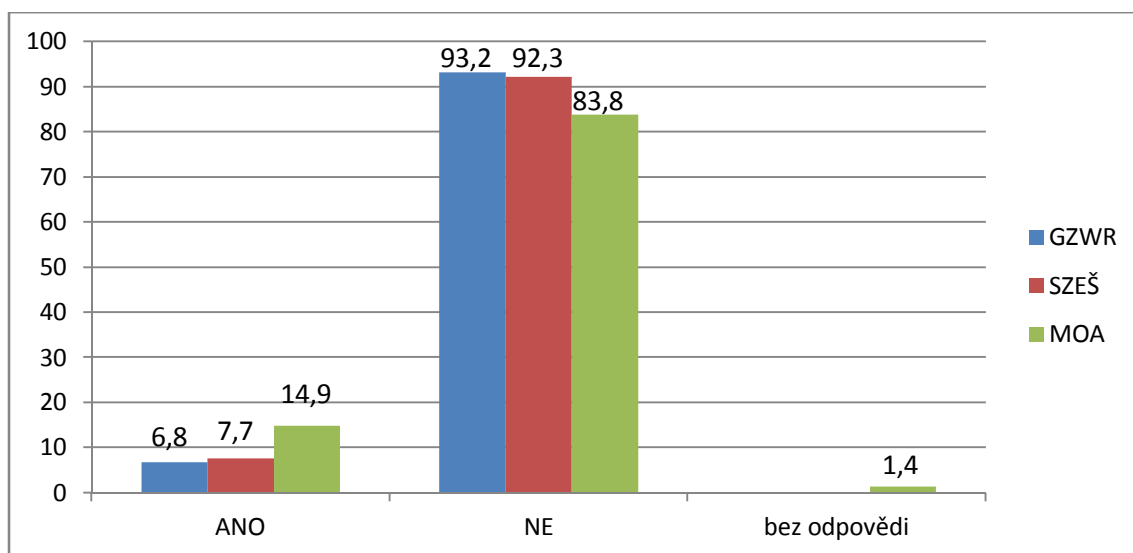
Graf 18. Evropský stát s největším počtem HIV pozitivních SŠ – % (GZWR – Gymnázium Zikmunda Wintra v Rakovníku, SZEŠ – Střední zemědělská škola, MOA – Masarykova obchodní akademie)

Studenti velice správně odpovídali i na otázku, zda se virem HIV můžeme nakazit všichni. Procentuální úspěšnost všech škol byla zhruba stejná. Petr Louda (2011) podobné informace ve svém dotazníku nezjišťoval. Odpovědi studentů SŠ jsou shrnuty v grafu 19.

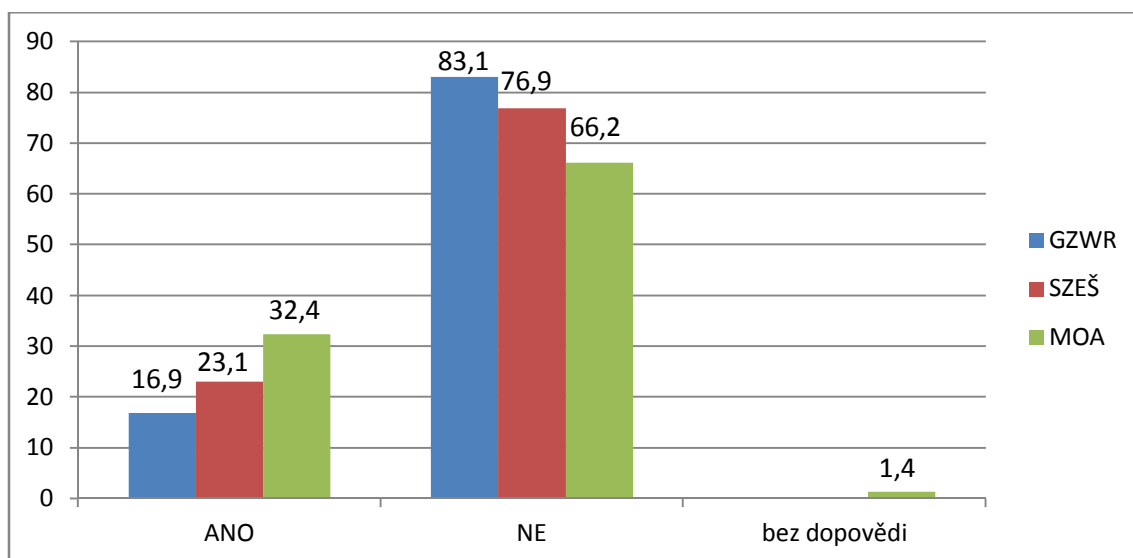
Graf 19. Otázka, zda se může virem HIV nakazit každý člověk SŠ – % (GZWR – Gymnázium Zikmunda Wintra v Rakovníku, SZEŠ – Střední zemědělská škola, MOA – Masarykova obchodní akademie)

Jednoznačně správné odpovědi studenti psali i v následující otázce, která zjišťovala jejich znalosti o možnosti očkování proti HIV. Nejlépe si vedli studenti GZWR a SZEŠ, někteří studenti MOA se špatně domnívají, že se mohou nechat očkovat. Petr Louda (2011) podobné informace ve svém dotazníku nezjišťoval. Odpovědi studentů SŠ jsou shrnuty v grafu 20.

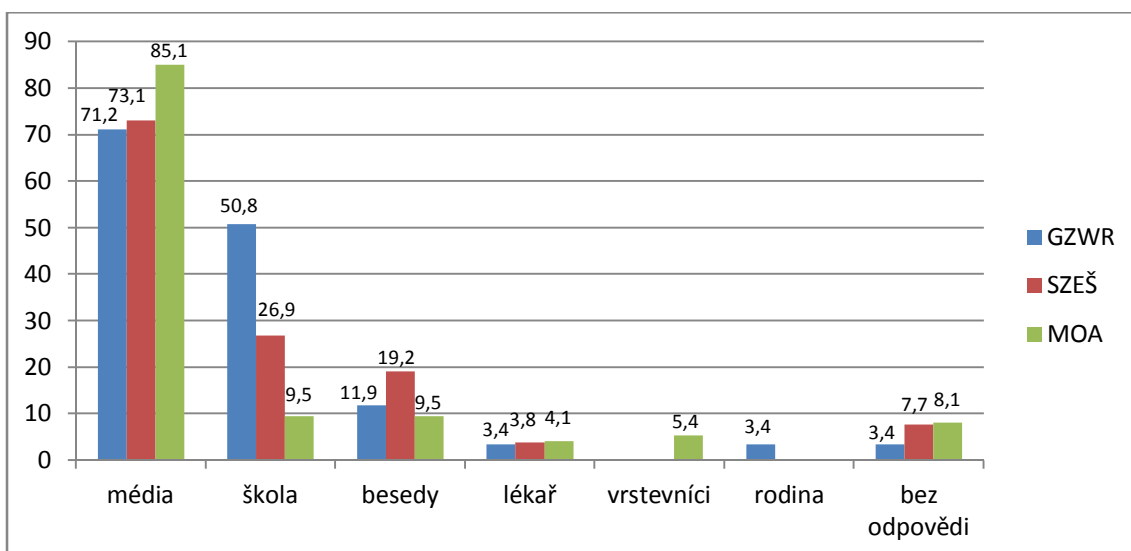
Graf 20. Znalosti o existenci očkování proti HIV SŠ – % (GZWR – Gymnázium Zikmunda Wintra v Rakovníku, SZEŠ – Střední zemědělská škola, MOA – Masarykova obchodní akademie)

Na otázku, zda je možné se ze stádia AIDS vyléčit odpovídali správně, že nelze, studenti GZWR, naopak třetina studentů MOA se mylně domnívá, že vyléčení ze stádia AIDS je možné. Petr Louda (2011) podobné informace ve svém dotazníku nezjišťoval. Odpovědi studentů SŠ jsou shrnuty v grafu 21.

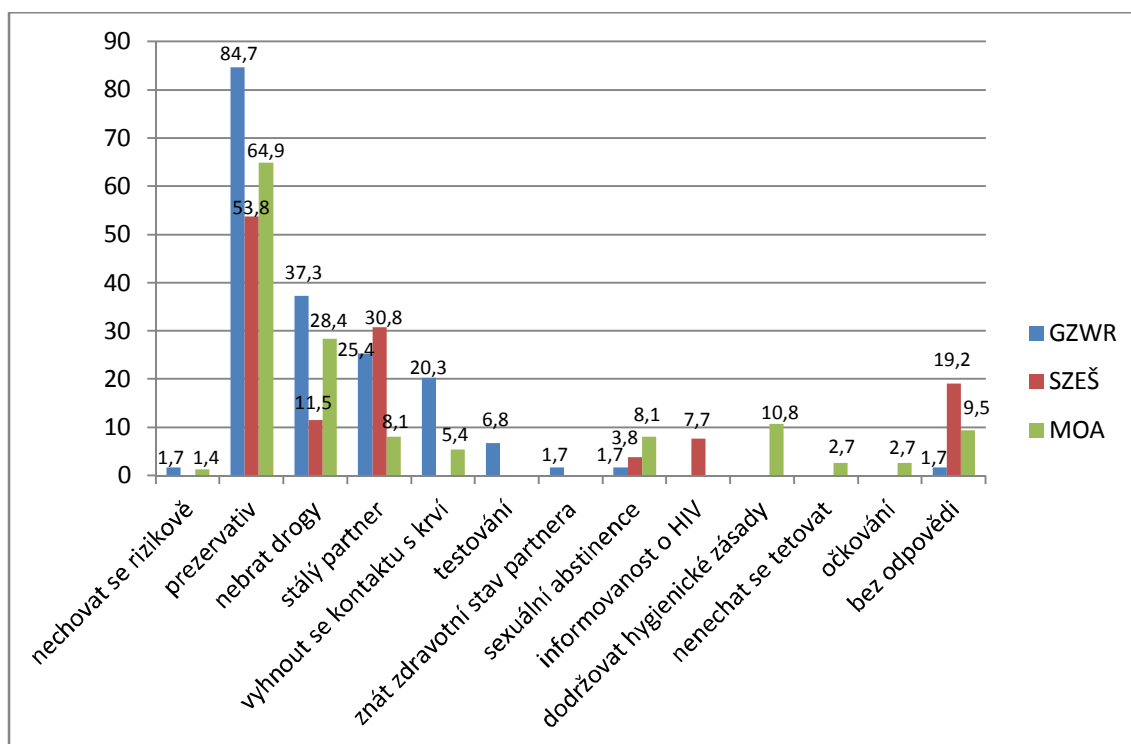
Graf 21. Možnost vyléčení se ze stádia AIDS SŠ – % (GZWR – Gymnázium Zikmunda Wintra v Rakovníku, SZEŠ – Střední zemědělská škola, MOA – Masarykova obchodní akademie)

V otázce, odkud získávají studenti informace o HIV a AIDS byla nejčastěji zastoupena odpověď média. Rizika informací zveřejněných v médiích byla popsána výše v komentářích odpovědí žáků ZŠ. Nejvíce informací ze školy se dozvědí studenti GZWR, nejméně studenti MOA. Dobrým zjištěním je, že jen někteří studenti MOA se dozívají informace od vrstevníků. Jak již bylo výše zmíněno, prokázalo se i na tomto vzorku, že o HIV/AIDS se v rodinách bohužel příliš nemluví. Petr Louda (2011) podobné informace ve svém dotazníku nezjišťoval. Odpovědi studentů SŠ jsou shrnuty v grafu 22.

Graf 22. Zdroje informací o HIV/AIDS SŠ – % (GZWR – Gymnázium Zikmunda Wintra v Rakovníku, SZEŠ – Střední zemědělská škola, MOA – Masarykova obchodní akademie)

Studenti SŠ jsou s preventivními opatřeními, díky kterým k přenosu viru HIV nedochází dobře obeznámeni. Jen je škoda, že tak málo studentů si odvodilo logickou odpověď, že stačí vyhnout se rizikovému chování. Jinak ale je většina konkrétních odpovědí správná. Někteří studenti SZEŠ neodpověděli vůbec, těžko z toho však vyvodit závěr, zda o preventivních opatřeních nevědí nebo neodpověděli z jiného důvodu. Petr Louda (2011) měl v dotazníkovém šetření podobnou otázku s výběrem odpovědí a 99% studentů uvedlo, že prezervativ významně snižuje riziko přenosu. Odpovědi studentů SŠ jsou shrnuty v grafu 23.

Graf 23. Co dělat, aby se člověk nenakazil SŠ – % (GZWR – Gymnázium Zikmunda Wintra v Rakovníku, SZEŠ – Střední zemědělská škola, MOA – Masarykova obchodní akademie)

Pro pedagogické pozorování jsem na doporučení základních a středních škol, na kterých probíhalo dotazníkové šetření, oslovila organizace ACET ČR, o. s. – AIDS Care Education Training a ČSAP – Českou společnost AIDS pomoc, o. s. Většina učitelů z rakovnických škol mi řekla, že besedy zaměřené na tematiku HIV/AIDS se žáky neabsolvují a zaměřují se na besedy s tématem prevence drog. Se státním zdravotním ústavem žádná z rakovnických škol nespolupracuje, nicméně kontaktovala jsem je také. Jediná společnost, která mi na žádost o navštívení jimi pořádané besedy odpověděla, byla ČSAP. Pan Libor Matula mi nabídl 3 termíny, jeden pro základní školu, jeden pro střední a jeden pro praktickou školu. Beseda, kterou jsem navštívila, mne v mnoha ohledech překvapila. Pan Matula vedl besedu velice nenuceným stylem a přitom měl přesně připravený sled informací, které studentům předá. Díky mnoha výše zmíněným zajímavostem, přiznání lektora, že je HIV pozitivní, jeho otevřenosti a upřímnosti v odpovědích studentům byla beseda pro studenty nedocenitelnou zkušeností. Pro všechny žáky a studenty bych návštěvu této besedy jedinečně doporučila. Na můj dotaz na cenu takové besedy mi pan Matula odpověděl, že pokud je škola v příspěvkovém

programu ČSAP, jsou besedy zdarma, pokud ne, je její cena 1000 Kč. Pokud navíc škola požádá lektora, aby přijel, platí mu cestovní náklady.

9 Závěr

Cílem práce bylo zjistit informovanost žáků základních a středních škol na Rakovnicku. V této práci jsou prezentovány výtahy z RVP a ŠVP daných škol a výsledky dotazníkového šetření, které bylo provedeno záměrným výběrem na základních a středních školách na Rakovnicku. Na základě analýzy pedagogických dokumentů bylo prokázáno, že žáci i studenti by měli mít od učitelů dostatek informací o HIV a AIDS, aby si byli vědomi rizika, které tato nemoc představuje. Na základě dotazníkového šetření bylo na daném vzorku zjištěno, že mezi mladou populací jsou stále hojně rozšířené mylné informace spojené s přenosem HIV, například, že je přenášen slinami či hmyzem. Na daném vzorku bylo také zjištěno, že pouze malá část žáků a studentů získává informace od vrstevníků a tak je malá šance na další šíření nepřesných informací. Na druhou stranu mnoho žáků uvedlo jako zdroj informací média a potíže s důvěryhodností těchto informací byly popsány v diskusi. V poslední řadě se na daném vzorku neprokázal můj předpoklad, že studenti gymnázia budou mít o HIV/AIDS více informací. Dle výše uvedených grafů je patrné, že informovanost studentů gymnázia a studentů obchodní akademie se příliš neliší, což je pozitivním zjištěním pro učitele obchodní akademie a námět k přemýšlení pro učitele gymnázia.

10 Seznam použité literatury

Tištěné zdroje

1. Connor, S., Kingmanová, S.: *AIDS-ztracená imunita*, Praha: Panorama, 1991. ISBN 80-7038-209-0. 309s.
2. Dvořák, J. a kolektiv: *Ve stínu AIDS*, Praha: Academia, 1992. ISBN 80-200-0236-7. 164s.
3. Ferenčík, M, et al. *Imunitní systém*. Praha: Grada, 2005. 236 s.
4. Holub, J. a kolektiv: *AIDS a my aneb co je třeba vědět o AIDS*, Praha: Grada Avicenum, 1993. ISBN 80-7169-068-6. 144s.
5. CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

Internetové zdroje

6. *Národní program boje proti AIDS: Detailně o AIDS* [online]. 2011 [cit. 2012-03-29]. Dostupné z: <http://www.aids-hiv.cz/aids/hiv-se-neprenasi.html>
7. *Národní program boje proti AIDS* [online]. 2011 [cit. 2012-03-29]. Dostupné z: <http://www.aids-hiv.cz/html/popis.html>
8. *Národní program boje proti AIDS* [online]. 2011 [cit. 2012-03-29]. Dostupné z: <http://www.aids-hiv.cz/aktuality.html>
9. *Molecular expressions* [online]. 2005 [cit. 2012-03-29]. Dostupné z: <http://micro.magnet.fsu.edu/cells/viruses/hivvirus.html>
10. *Reuters: Study pushes back origin of AIDS pandemic* [online]. 2008 [cit. 2012-03-29]. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/2008/10/02/us-aids-origin-idUSTRE4906Q620081002>

11. *AIDS – Fakta, naděje* [online]. 1996 [cit. 2012-04-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.aids.alms.cz>>.
12. *AIDS - Fakta, naděje: Jak lze prokázat virus* [online]. 1997 [cit. 2012-04-01]. Dostupné z: <http://aids.alms.cz/cz/aids-fakta-109.php>
13. *HIV Info Source: Understanding Your HIV Test Results* [online]. 2009 [cit. 2012-04-01]. Dostupné z: <http://www.hivinfosource.org/hivis/hivbasics/results/>
14. *American Family Physician (Americká akademie rodinných lékařů): Plasma Viral Load Testing in the Management of HIV Infection* [online]. 2001 [cit. 2012-04-01]. Dostupné z: <http://www.aafp.org/afp/2001/0201/p483.html>
15. *AVERT: Mezinárodní HIV&AIDS charita* [online]. 2010 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.avert.org>
16. Postup testování na HIV. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-11-08]. Dostupné z: http://www.wikiskripta.eu/images/5/55/Postup_diagnostiky_AIDS.png
17. BENEŠ, Jiří. *Otázky z Infekčního lékařství* [online]. 2011 [cit. 2012-11-10]. Dostupné z: <http://jirben2.chytrak.cz/>
18. ČESKÁ SPOLEČNOST AIDS POMOC. *AIDS: Průvodce nejen pro gaye* [online]. Praha, 2008 [cit. 2012-11-10]. Dostupné z: http://www.aids-pomoc.cz/pdf/aids_brozura.pdf
19. Basic facts on tuberculosis (TB) in the WHO European Region. *World Health Organization* [online]. 2012 [cit. 2012-12-07]. Dostupné z: <http://www.euro.who.int/en/what-we-do/health-topics/communicable-diseases/tuberculosis/facts-and-figures>
20. AIDS. In: *Sexuálně.cz: Meditorial* [online]. 2011 [cit. 2012-12-07]. Dostupné z: <http://www.sexualne.cz/aids>

21. FRENCH, N a K GRAY. Cryptococcal infection in a cohort of HIV-1-infected Ugandan adults. In: *The National Center for Biotechnology Information* [online]. 2002 [cit. 2012-12-07]. Dostupné z: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/11953469?dopt=Abstract>
22. *Velký lékařský slovník* [online]. 2008 [cit. 2012-12-07]. Dostupné z: <http://lekarske.slovníky.cz/pojem/meningitida-kryptokokova>
23. PORTÁL LF MU BRNO. *Gastrointestinální infekce* [online]. 2011 [cit. 2012-12-08]. Dostupné z: <http://telemedicina.med.muni.cz/pdm/detske-infekcni-lekarstvi/res/f/prujmy.pdf>
24. Světová zdravotnická organizace. *HIV/AIDS TREATMENT AND CARE: Clinical protocols for the WHO European Region* [online]. 2007 [cit. 2012-12-08]. ISBN 978-92-890-7298-4. Dostupné z: http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0004/78106/E90840.pdf
25. MLČOCH, Zbyněk. Syndrom Guillain-Barré. *Syndrom Guillain-Barré* [online]. 2008 [cit. 2012-12-08]. Dostupné z: <http://www.zbynekmlcoch.cz/informace/medicina/neurologie-nemoci-vysetreni/syndrom-guillain-barre-priznaky-lecba-ivig-plasmaferenza-prognoza>
26. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia* [online]. Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007 [cit. 2012-12-08]. ISBN 978-80-87000-11-3. Dostupné z: http://clanky.rvp.cz/wp-content/upload/prilohy/9639/rvp_g.pdf
27. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online]. Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007 [cit. 2012-12-11]. ISBN 80-87000-02-1. Dostupné z: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf
28. ŠVP 1. ZŠ Rakovník. *1zsrako.cz* [online]. [cit. 2012-12-15]. Dostupné z: <http://1zsrako.cz/files/svp/SVP-1-ZS-Rakovnik.pdf>
29. ŠVP 2. ZŠ Rakovník. *2zsrako.cz* [online]. 2007 [cit. 2032-02-19]. Dostupné z: <http://www.2zsrako.cz/soubory/dokumenty/svp-1-cast.pdf>

30. ŠVP 2. ZŠ Rakovník. *2zsrako.cz* [online]. 2007 [cit. 2013-02-19]. Dostupné z: <http://www.2zsrako.cz/soubory/dokumenty/svp-2-cast.pdf>
31. ŠVP 3. ZŠ Rakovník. *3zsrako.cz* [online]. 2010 [cit. 2013-12-19]. Dostupné z: <http://www.3zsrako.cz/prilohy/svp.pdf>
32. ŠVP GZWR. *Gymnázium Zikmunda Wintra* [online]. 2011 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z: <http://www.gzw.cz/index.php/dokumenty/vp/425-vp-gzw-vyi>
33. RVP Obchodní akademie. *Učební dokumenty NUOV* [online]. 2007 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z: <http://zpd.nuov.cz/RVP/ML/RVP%206341M02%20Obchodni%20akademie.pdf>
34. ŠVP Lyceum MOA. *Masarykova obchodní akademie* [online]. 2009 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z: http://www.moarako.cz/data_images/files/dokumenty/SVP_EL_2011.pdf
35. ŠVP OA MOA. *Masarykova obchodní akademie* [online]. 2009 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z: http://www.moarako.cz/data_images/files/dokumenty/SVP_OA_2011.pdf
36. ŠVP SZEŠ Rakovník. *Střední zemědělská škola Rakovník* [online]. 2009 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z: <http://www.szesrak.cz/CMS/wszesrak/pdf/svpagro.pdf>
37. Školní informační kanál. *Národní program boje proti AIDS* [online]. 2011 [cit. 2013-03-07]. Dostupné z: www.aids-hiv.cz/html/sik.html
38. Hrou proti AIDS. *Národní program boje proti AIDS* [online]. 2011 [cit. 2013-03-07]. Dostupné z: <http://www.aids-hiv.cz/html/hrou-proti-aids.html>
39. Tři dny s netopeery. *Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu* [online]. 2013 [cit. 2013-03-07]. Dostupné z: <http://www.planovanirodiny.cz/clanky/tri-dny-s-netopeery-13>

40. Informace o společnosti. *Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu* [online]. 2013 [cit. 2013-03-07]. Dostupné z: <http://www.planovanirodiny.cz/clanky/informace-o-SPRSV>
41. ACET ČR, o.s. *ACET ČR, o.s.* [online]. 2013 [cit. 2013-03-08]. Dostupné z: <http://www.acet.cz/>
42. Sex, AIDS a vztahy. *ACET ČR, o.s.* [online]. 2013 [cit. 2013-03-08]. Dostupné z: <http://www.acet.cz/sex-aids-a-vztahy>
43. Lambda. *Jihočeská Lambda* [online]. 2013 [cit. 2013-03-08]. Dostupné z: <http://www.klucicb.cz/news.php>
44. Nabídka PCPP. *Pražské centrum primární prevence* [online]. 2013 [cit. 2013-03-10]. Dostupné z: <http://www.prevence-praha.cz/component/content/article/54-vzdelavani-pcpp/60-nabidka-dalsiho-vzdelavani-pcpp>
45. O občanském sdružení. *Občanské sdružení Společně s nadějí proti AIDS a drogám* [online]. 2011 [cit. 2013-03-08]. Dostupné z: <http://www.ossnad.cz/>
46. *UNAIDS* [online]. 2013 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z: <http://www.unaids.org/en/regionscountries/countries/france/>
47. FOLDYNOVÁ, Veronika. *Současná úroveň vědomostí žáků 8. a 9. tříd základních škol o onemocnění AIDS* [online]. Olomouc, 2012 [cit. 2013-04-10]. Dostupné z: <http://theses.cz/id/r206kd?info=1;isshlret=FOLDYNOV%C3%81%3B;zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3DFoldynov%C3%A1%26start%3D1>. Diplomová. Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce doc. PaedDr. Miroslav Kopecký, Ph.D.
48. LOUDA, Petr. *Komparativní analýza úrovně znalostí v oblasti lidské sexuality mezi studenty středních škol a gymnázií* [online]. Praha, 2011 [cit. 2013-04-12]. Dostupné z:

<https://is.cuni.cz/webapps/UKSESSION7BC0D17C067FE1A771D695E1EEAB593F/zzp/detail/107824/?lang=cs&file=130022503>. Bakalářská. Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Petr Goldmann.

11 Přílohy:

Příloha 1. Postup diagnostiky AIDS

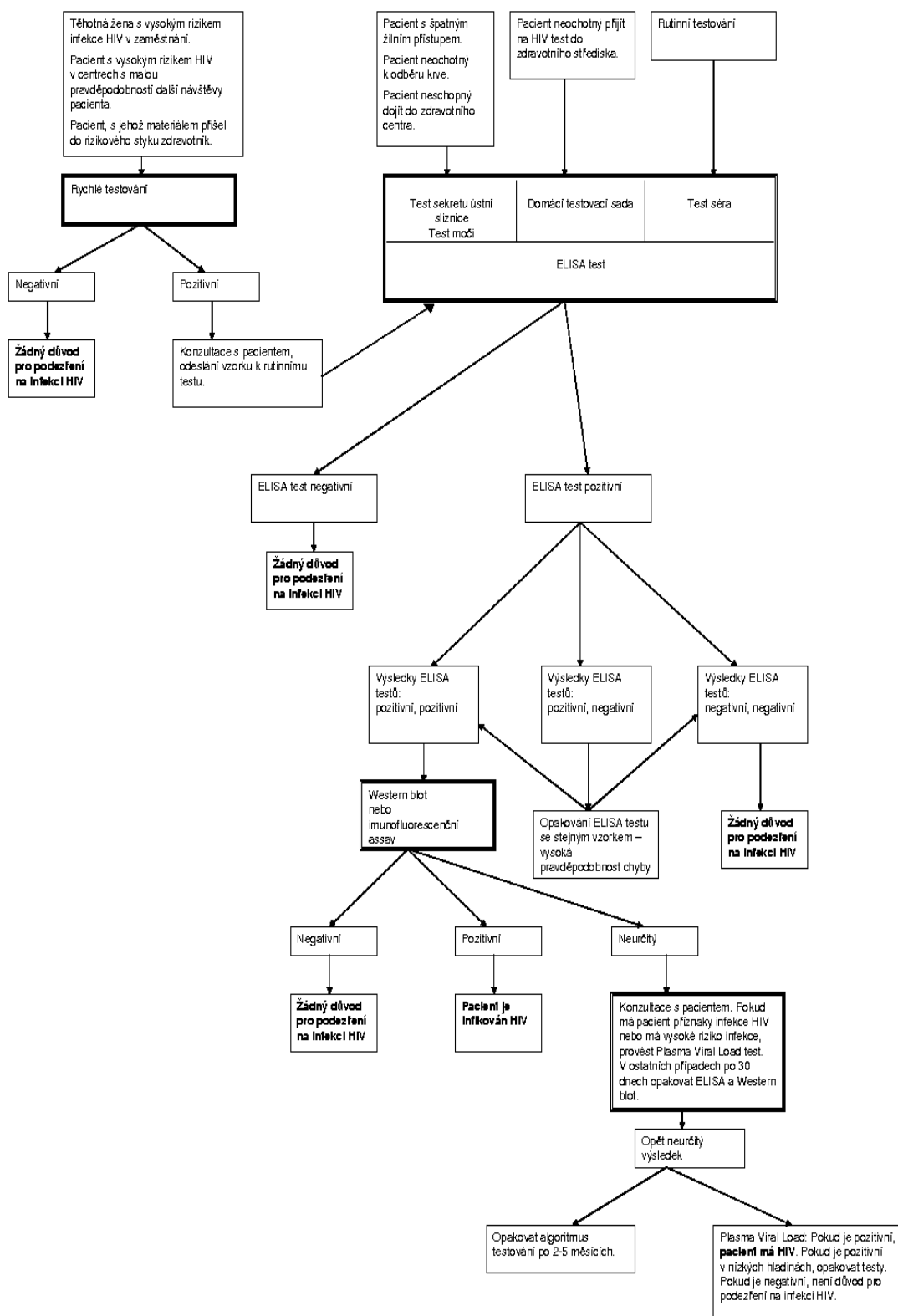
Příloha 2. Dotazník pro žáky základních škol

Příloha 3. Dotazník pro žáky středních škol

Příloha 4. Odběrové křeslo v ČSAP

Příloha 5. Místnost lékaře v ČSAP

Příloha 1. Postup diagnostiky AIDS (převzato z: http://www.wikiskripta.eu/images/5/55/Postup_diagnostiky_AIDS.png)

Příloha 2. Dotazník pro žáky základních škol

Dotazník na téma HIV/AIDS ZŠ

1. Pohlaví (*nehodící se škrtni*) chlapec dívka
2. Věk
3. HIV je:
a) zkratka pro německého výrobce automobilů
b) lidský virus
c) označení Světové zdravotnické organizace
4. AIDS je:
a) anglická zkratka pro pomoc
b) nemoc přenášená v tropických oblastech mouchou tse tse
c) soubor nemocí, které jsou důsledkem ztráty imunity
5. Jakými způsoby se HIV přenáší? (*vypiš všechny možnosti*)
a).....
b).....
c).....
6. Je AIDS vyléčitelné? (*nehodící se škrtni*) ANO NE
7. Existuje proti nákaze HIV očkování? ANO NE
8. Poskytuje hormonální antikoncepce (pilulky) ochranu před nákazou?
ANO NE
9. Odkud ses dozvěděl informace o HIV? (*můžeš vybrat více odpovědí*)
a) škola
b) rodina
c) vrstevníci
d) masmédia (internet, televize, noviny a časopisy)
e) odjinud:.....
10. Přenášejí virus HIV také domácí zvířata? ANO NE
Pokud ano, která?
.....
11. Může savý a bodavý hmyz přenášet virus HIV z nakaženého člověka na zdravého? ANO NE

Děkuji za odpovědi!!!

14. Co můžete všechno dělat proto, abyste se HIV nenakazili?

.....
.....

Děkuji Vám za Vaše odpovědi!!!

Příloha 4. Odběrové křeslo v České společnosti AIDS pomoc, o. s. (foto autorka)

Příloha 5. Místnost lékaře v České společnosti AIDS pomoc, o. s. (foto autorka)

